



T. C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SOSYAL VE EKONOMİK DESTEK HİZMETİ KAPSAMINDA
ÇOCUKLARIN DESTEKLENME NEDENLERİNİN
ARAŞTIRILMASI: CİZRE ÖRNEĞİ**

Metin BULU

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin TAYLAN

İSTANBUL – 2018

T. C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SOSYAL VE EKONOMİK DESTEK HİZMETİ KAPSAMINDA
ÇOCUKLARIN DESTEKLENME NEDENLERİNİN
ARAŞTIRILMASI: CİZRE ÖRNEĞİ**

Metin BULU

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin TAYLAN

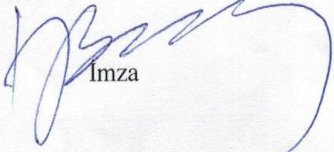
İSTANBUL – 2018

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

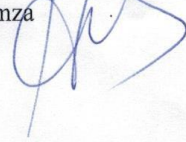
Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet
Program : Yüksek Lisans
Öğrenci No : 174205027
Öğrenci Adı Soyadı : Metin BULU

“Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Kapsamında Çocukların Desteklenme Nedenlerinin Araştırılması: Cizre Örneği” isimli çalışma aşağıdaki jüri tarafından 09.08.2018 tarihinde yapılan sınavda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Doç. Dr. İsmail BARIŞ
(Üsküdar Üniversitesi)


İmza

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin TAYLAN
(Sakarya Üniversitesi)


İmza

Üye : Dr. Öğr. Üyesi İsmail AKYÜZ
(Sakarya Üniversitesi)


İmza

ONAY

Bu tez, yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof.Dr.Nilgün SARP
Enstitü Müdürü

ÖZET

Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Kapsamında Çocukların Desteklenme Nedenlerinin Araştırılması: Cizre Örneği adlı bu çalışmada sosyal ve ekonomik destek hizmeti kapsamında çocukların desteklenme nedenlerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğünün görev alanı içerisinde bulunan Cizre, Güçlükonak, İdil ve Silopi ilçelerinde yaşayan çocukların mevcut olan sosyal ve ekonomik destek dosyaları incelenmiştir.

Bu çalışmada mevcut olan sosyal ve ekonomik destek dosyaları doküman incelemesi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Doküman incelemesi yöntemiyle incelenen dosyalardan elde edilen bulgular SPSS(Statistical Package for the Social Sciences) 24.0 programına aktarılmıştır. Aktarılan bulgular kategorik hale getirilerek SPSS programı aracılığıyla ki-kare yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen bulgular diğer çalışmalarla tartışma bölümünde karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Yapılan dosya incelemesi sonucunda desteklenen çocukların; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ebeveynlerinin durumu, aile tipi, yerleşim tipi, konut durumu, ailelerindeki çocuk sayısı, yardım türlerinden yararlanma durumu, ailelerinde engelli bulunma durumu, sosyal ve ekonomik destek başvurusunu yapan bireyin çocuğa yakınlık durumu, çocuk adına ekonomik desteği alan bireyin çocuğa yakınlık durumu, desteklenme nedeni, sosyal ve ekonomik destek yönetmeliğine göre desteklenme maddesi, desteklenme süresi, desteklenmeye başlanılan yıl ve çocukların yaşadıkları ilçelerin dağılımına ulaşılmıştır.

Elde edilen bulguların yorumlanması sonucu çocukların sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenme nedenlerine bakıldığında, ekonomik sorunları tetikleyen faktörlerin ön planda olduğu, hanede gelir getirici unsur olan ebeveynlerin çeşitli nedenlerden dolayı hanede bulunmamasına bağlı olarak ekonomik sorunların oluştuğu ve çocukların bakımını üstlenen bireyin bu nedenle sosyal ve ekonomik destek için ilgili kuruluşlara başvuru yaptığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal ve Ekonomik Destek, Çocuk, Aile, Yoksulluk, Sosyal Yardım

ABSTRACT

Investigation of Reasons for Supporting Children in the Scope of Social and Economic Support Services: In this study called Cizre example, it was aimed to investigate the reasons for supporting children within social and economic support service. For this purpose, the social and economic support files of the children living in Cizre, Güçlükonak, İdil and Silopi districts within the scope of Cizre Social Service Directorate's office were examined.

In this study the existing social and economic support files were examined using the document review method. Findings obtained from the files examined by the document review were transferred to SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 24.0 program. The detected findings were categorized and analyzed using the chi-square method through the SPSS program. Findings obtained from the analysis were interpreted in comparison with other studies.

The children who are supported as a result of the file review; the number of children in their families, the availability of assistance types, the presence of persons with disabilities in their families, the closeness of the individual making the application for social and economic support, the status of the individual receiving economic support on behalf of the child, the proximity to the child, the reason for the support, the support for the social and economic support regulation, the period of support, the year in which the support was begun and the distribution of the districts where children live.

When the reasons for the interpretation of the obtained findings are considered in terms of supporting the social and economic support of the children, economic factors are triggered by the factors that trigger the economic problems, economic problems arise due to the fact that parents who are the income generating element of the household do not have a dynasty due to various reasons, to apply to the relevant institutions.

Keywords: Social and Economic Support, Child, Family, Poverty, Social Aid

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmam sũresince öneriler sunan, yardımcı olan danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin TAYLAN, Doç. Dr. İsmail BARIŞ'a, iş arkadaşlarıma, tez çalıőmam sırasında gerekli izini sağlayan Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürũ M. Faruk ÖZERVARLI'ya, yüksek lisans eğitimim boyunca İstanbul'da evlerinde misafir eden arkadaşlarıma, SENCER çiftine ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen anneme teşekkür ederim.




BEYAN FORMU

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

09/08/2018

Metin BULU



İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
BEYAN	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLO DİZİNİ	viii
RESİM DİZİNİ	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Konu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırma Yöntemi	3
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Aile Kavramı	4
2.1.1. Aile Tipleri	5
2.1.2. Türkiye'nin Aile Yapısı	7
2.2. Çocuk Kavramı	10
2.2.1. Çocuk Hakları	10
2.2.2. Çocukların Korunması	11
2.2.3. Türkiye'de Çocukların Korunması ve Koruma Hizmetleri	18
2.3. Yoksulluk	24

2.3.1. Yoksulluğun Nedenleri	26
2.3.2. Yoksulluk Türleri	27
2.3.3. Çocuk Yoksulluğu	30
2.4. Sosyal Yardımlar.....	31
2.4.1. Sosyal Yardımların Tarihi	32
2.4.2. Türkiye'deki Sosyal Yardım Uygulamaları	33
2.5. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti	38
2.6. Şırnak İli	43
2.6.1. Şırnak İlinin Sosyo Demografik Yapısı	44
2.6.2. Şırnak İlinin Ekonomik Yapısı	50
3. GEREÇ ve YÖNTEM.....	61
3.1. Araştırmanın Modeli.....	61
3.2. Araştırma Soruları	61
3.3. Evren ve Örneklem.....	61
3.4. Veri Toplama Araçları.....	62
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	62
3.6. Araştırmanın sınırlılıkları	62
4. BULGULAR.....	63
4.1. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Kapsamında Desteklenen Çocukların Sosyo Demografik Özellikleri	63
4.2. SED Hizmeti Kapsamında Desteklenen Çocukların Aile Üyelerinin Özellikleri.....	65
4.3. SED Hizmeti Kapsamında Desteklenen Çocukların SED Süreci	69
4.4. Araştırma Sorularının Test Edilmesi	73
5. TARTIŞMA.....	80

6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	85
6.1. Sonuç	85
6.2. Öneriler	86
7. KAYNAKLAR	88
EKLER	91



TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1: Bakım hizmetleri daire Başkanlığına bağlı kuruluşlara ilişkin 2016 yılı verileri.....	19
Tablo 2: Koruyucu aile ve koruyucu hizmetinden yararlanan çocuk sayısı.....	22
Tablo 3: Koruyucu aile aylık ödeme miktarları (Temmuz-Aralık dönemi 2017 yılı).....	22
Tablo 4: Sosyal ve ekonomik destek ödeme miktarları (Temmuz-Aralık 2017 yılı).....	41
Tablo 5: Yıllara göre aileye dönüş ve aile yanında destek uygulaması kapsamında sosyal ve ekonomik destek verilen çocukların sayısı	42
Tablo 6: 2016 Yılı içerisinde yönetmelik maddesine göre sosyal yardım grupları ve kişi sayıları	42
Tablo 7: Sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlanan çocukların eğitim gruplarına göre sayısı	43
Tablo 8: Şırnak nüfusunun yıllara göre değişimi	44
Tablo 9: Şırnak nüfusunun ilçelere göre dağılımı	45
Tablo 10: Şırnak nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı	45
Tablo 11: Şırnak iline ait yıllara göre evlenme ve boşanma istatistiği	46
Tablo 12: Şırnak iline ait yıllara göre doğum ve ölüm istatistiği	47
Tablo 13: Şırnak iline ait göç istatistiği	47
Tablo 14: Şırnak ilinin hane halkı tiplerine göre hane halkı sayısı	48
Tablo 15: Şırnak ve Türkiye'nin ortalama hane halkı büyüklüğünün karşılaştırılması..	48
Tablo 16: Şırnak ili nüfusunun okuma yazma durumu	49
Tablo 17: Şırnak ili nüfusunun eğitim düzeyine göre dağılımı	49
Tablo 18: Şırnak ili ihracat ve ithalat verileri	50
Tablo 19: Şırnak ili 2017 yılı işgücü durumu	51

Tablo 20: Eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert gelirine göre yoksul sayıları ve yoksulluk oranları	51
Tablo 21: Gıda yardımlarının yıllara göre dağılımı	52
Tablo 22: Dul aylığı yardımının yıllara göre dağılımı	53
Tablo 23: Öksüz ve yetim aylığı yardımlarının yıllara göre dağılımı	53
Tablo 24: Muhtaç asker ailelerine yapılan yardımlarının yıllara göre dağılımı	54
Tablo 25: Muhtaç asker çocuğu yardımlarının yıllara göre dağılımı	55
Tablo 26: Şartlı eğitim yardımlarının yıllara göre dağılımı	55
Tablo 27: Şartlı sağlık yardımlarının yıllara göre dağılımı	56
Tablo 28: Doğum yardımından yararlanan bireylerin yıllara göre dağılımı	57
Tablo 29: GSS prim desteğinin(Yeşilkart) yıllara göre dağılımı	57
Tablo 30: Engelli aylığı yardımlarının yıllara göre dağılımı	58
Tablo 31: Yaşlı aylığı yardımlarının yıllara göre dağılımı	58
Tablo 32: Evde bakım hizmetinden yararlanan bireylerin yıllara göre dağılımı	59
Tablo 33: Sosyal ve ekonomik destekten yararlanan bireylerin yıllara göre dağılımı ..	60
Tablo 34: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocukların cinsiyet dağılımı	63
Tablo 35: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocukların yaş gruplarına göre dağılımı	64
Tablo 36: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocukların eğitim düzeyleri	64
Tablo 37: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocukların ebeveyn durumları	65
Tablo 38: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocukların aile tipi.....	66
Tablo 39: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocukların yaşadığı yerleşim tipi.....	66

Tablo 40: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocukların yaşadığı konut durumu	67
Tablo 41: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocukların ailelerinde ki çocuk sayısı	67
Tablo 42: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocukların aile bireylerinin yararlandığı diğer yardımların(dul, yetim aylığı, engelli aylığı, vb.) durumu.....	68
Tablo 43: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocukların aile bireyleri arasından engelli bulunma durumu	68
Tablo 44: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocuk adına Sosyal ve ekonomik destek başvurusu yapan kişinin çocuğa yakınlık durumu	69
Tablo 45: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocuk adına maddi desteği alan kişinin çocuğa yakınlık durum	69
Tablo 46: Çocukların sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenme nedenleri ...	70
Tablo 47: Sosyal ve ekonomik destek yönetmeliğine göre çocukların desteklenme maddesi	71
Tablo 48: Çocukların sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenme süresi	71
Tablo 49: Çocukların sosyal ve ekonomik destek kapsamında ilk kez desteklenme yıllarına göre dağılımı	72
Tablo 50: Sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenen çocukların yaşadıkları ilçelere göre dağılımı	72
Tablo 51: Çocukların, sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenme nedenleri ile ilk kez desteklenmeye başladıkları yıl arasındaki ilişki	73
Tablo 52: Çocukların, sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenme nedenleri ile sosyal ve ekonomik destek yönetmeliğinin ilgili maddeleri arasındaki ilişki	75
Tablo 53: Çocukların, sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenme nedenleri ile desteklenme süreleri arasındaki ilişki	76

Tablo 54: Çocukların, sosyal ve ekonomik destek kapsamında desteklenme nedenleri ile yaşadıkları ilçeler arasındaki ilişki 78



RESİM DİZİNİ

Resim 1: Şırnak ili haritası	44
---	----



KISALTMALAR DİZİNİ

AÇSHB	: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
AÇSHİM	: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
ÇHS	: Çocuk Hakları Sözleşmesi
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization)
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
md.	: Madde
RG	: Resmi Gazete
s	: Sayfa
SED	: Sosyal ve Ekonomik Destek
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SHM	: Sosyal Hizmet Merkezi
SYDTF	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
ŞNT	: Şartlı Nakit Transferi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
vb.	: Ve benzeri
YY.	: Yüz Yıl:

1. GİRİŞ

1.1. Konu

Çocuk kavramının tanımına baktığımızda Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinin birinci maddesinde; "Bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır." ibaresiyle tanımlanmıştır. Çocuklar küçük olmaları nedeniyle bakıma ihtiyaç duyarlar. Türk Medeni Kanununa(TMK) göre, çocuğun bakımından ebeveynlerinin sorumludur. Ancak ebeveynlerin çocuklarının bakımıyla ilgilenmediği ve çocuğun istismar edildiği durumlarda Türkiye Cumhuriyeti devletinin 1982 Anayasası 41. Maddesine göre çocukların korunması devletin ilgili kurumlarının görevi olarak ifade edilmiştir. Ülkemizde bu görevi Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı(AÇSHB) üstlenmektedir. AÇSHB çocukların korunması amacıyla iki farklı yöntemi uygulamaktadır. Bu yöntemler; çocuğun aile yanında desteklenmesi ve çocuğun kurum bakımına alınması yöntemidir (633 Sayılı KHK, 2011).

Çocukların ruhsal ve fiziksel gelişimleri için aile ortamında yetişmeleri önemlidir. Bu nedenle çocukların aile ortamında desteklenmesi ve yaşamlarına devam etmelerini sağlamak için AÇSHB çalışmalar yürütmektedir. AÇSHB'nin ilgili kuruluşlarına başvuruda bulunan ailelerin çocuklarının koruma altına alınmadan korunması ve çocukların bakımına yönelik hizmetlerin mümkün olduğu ölçüde aile ortamında sağlanmasıdır. Bu nedenle, çocuklarının koruma altına alınması amacıyla başvuruda bulunan ailelerin, bu taleplerinin salt ekonomik sorunlardan kaynaklandığı tespiti durumunda korunması talep edilen çocuklar için koruma kararı alınmadan, sosyal destek ve diğer koruyucu, önleyici, destekleyici ve geliştirici hizmetleri kapsamında, çocuğu kendi öz aile ortamında veya ailesinin yakınları yanında bakımları sağlanmaktadır. Çocukların aile ortamında desteklenmesi amacıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununda belirlenmiş olan Sosyal ve Ekonomik Destek(SED) Hizmeti, Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri, Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerin uygulanmasını sağlar.

Çocuğun aile yanında desteklenmesi için uygulanan yöntemlerden biri olan SED hizmeti; koruma altına alınan çocukların aile ortamına döndürülmesi amacıyla ortaya çıkan alternatif hizmetlerden biridir. SED hizmetinde amaç ekonomik nedenlerden dolayı koruma altına alınan çocuklar aileye döndürülmesi ve ekonomik nedenlerden dolayı

koruma altına alınması gereken çocukların aile içinde ekonomik ve sosyal açıdan desteklenmesidir. SED uygulamasını Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri(AÇSHİM) veya il müdürlüklerine bağlı Sosyal Hizmet Merkezi(SHM) Müdürlüklerinde çalışan, sosyal çalışma görevlileri yürütmektedir. Aileye verilen ekonomik destekler, geçici ve süreli olarak iki şekilde yapılmaktadır. Geçici ekonomik destekler yılda en fazla iki defa yapılabilmektedir. Süreli ekonomik destekler ise 1 yıllık ve daha sonra 2 yıllık periyotlar ile yapılmaktadır. SED kapsamında desteklenen çocuklar AÇSHİM veya il müdürlüklerine bağlı SHM Müdürlüklerinde çalışan, sosyal çalışma görevlileri tarafından en geç 3 aylık süreler ile izlenmektedir. Çocuğun aile yanında desteklenme nedeninin ortadan kalkması halinde SED kapsamında verilen ekonomik destek ödemesine son verilmektedir.

Bu çalışmada, yoksulluk, aile ve çocuk ilişkisi bağlamında devletin ve organlarının çocuklar için yapılan çalışmalar özetlenmiş olup SED detaylı değerlendirilmiştir. SED kapsamında desteklenen çocukların sosyo demografik özellikleri ile çocuğun SED kapsamında desteklenme nedenleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Bu bağlamda oluşturulmuş olan sorular cevaplanmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, SED hizmetinden yararlanan çocukların, yaş, cinsiyet, yaşanılan ilçe, anne ve babalarının evlilik durumu, anne ve babalarının yaşam ve vefat durumu, kardeş sayısı ve çocukların SED hizmetinden yararlanma nedeni gibi bulgular incelenerek ilk yararlanmaya başlanılan tarihten günümüze ne tür farklılıklar olduğunun ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır. Ortaya çıkarılabilecek olası farklılıklar neticesinde Şırnak AÇSHİM aracılığı ile Şırnak ilinde yaşayan ve SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların yaşam standartlarının iyileştirilmesi, ailelerinin yanında bakımlarının sürdürülebilmesi için mevcut olan tedbirlere ek olarak başka hangi tedbirler alınması gerektiği tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bu yapılan çalışma ile AÇSHB'nin önemli hedeflerinden biri olan, çocuğun sağlıklı gelişimi için aile yanında yaşamasının, bakım ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla SED hizmeti kapsamında verilen nakdi desteğe ek olarak çocukların sosyal açıdan desteklenmesi için öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırma konusu olarak SED seçilmesinin nedeni, AÇSHB'nin önemli hizmet modellerinden biri olması ve korunmaya muhtaç statüsünde bulunan çocukların aile ortamında gelişimlerini sağlamak amacıyla çocukların kurum bakımından aile yanına yerleştirilerek ekonomik ve sosyal açıdan desteklenmesinin amaçlanmasıdır. SED hakkında tez yazılarak, SED kapsamında desteklenen aile ve çocuk profillerinin ortaya çıkarılması, sosyal ve ekonomik desteğin açıklanmasıyla diğer kurum, kuruluşlar tarafından SED kapsamında desteklenmeleri amacıyla yönlendirilecek olan bireylerin SED kapsamında bulunan gruplar arasında olmasını sağlayarak SED biriminde çalışan meslek elemanlarını iş yükünden kurtulmasını sağlayacaktır. SED konusunda bilimsel çalışmaların kısıtlı olması nedeniyle bu konuda çalışacak bireylere katkı sağlayacak olması nedeniyle bu çalışma önem kazanmaktadır.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılacaktır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen konu hakkındaki bilgileri içeren yazılı belgelerin incelenerek analizinin yapılmasını kapsamaktadır. Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların incelenmesini ve analizini olanaklı kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2002, s.140-143). Araştırmanın evreni Şırnak ilinde yaşayan ve SED kapsamında desteklenen çocuklardır. Araştırmanın örnekleme ise; Şırnak AÇSHİM'e bağlı Cizre SHM tarafından SED kapsamında Aralık 2017 tarihinde desteklenen çocuklar ve 2017 yılı içerisinde geçici olarak desteklenen çocuklardan oluşmaktadır. Örnekleme bulunan çocukların SED dosyalarının incelenmesi sonucu elde edilen veriler gruplandırılarak SPSS 24 programı aracılığıyla Kİ-Kare yöntemiyle yorumlanacaktır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Aile Kavramı

Aile kavramının çeşitli tanımları bulunmaktadır. Bu tanımlardan her biri aileyi sosyal hayatın ana şekillerinden biri olarak kabul etmekle beraber, onu sosyal bir grup, sosyal bir birlik, sosyal bir örgüt, bir topluluk, sosyal bir kurum ve hatta sosyal bir yapı şekli olarak ayrı kalıplar içinde değerlendirmektedir (Gökçe,1976,s.46-47).

“Aile; cinsel ilişkilere dayalı, çocuk sahibi olma ve bu çocukları yetiştirme özellikleri gösteren bir grup olarak tanımlanır. Winch de aileyi grup kategorisine sokmaktadır: “Aile kuşak ilişkilerine göre âna-baba ve çocuktan meydana gelen bir sosyal gruptur.” Nimkoff’a göre; “karıkoca-çocuklardan veya sadece karı-kocadan kurulu az veya çok devamlılık gösteren bir birliktir”. Sumner ve Keller’e göre de; “aile, en az iki neslin bir arada bulunduğu kan bağıyla karakterize edilen küçük bir sosyal örgüttür. “Bazı sosyologlar da özellikle ilkel topluluklarda ve kırsal bölgelerdeki aile tipini sosyal hayatın ana şekillerinden biri olan toplulukla özdeş görme eğilimindedirler. Bu tip aileler topluluğun birçok özelliklerini taşımaktadır. Kırsal bölgelerde ya da ilkel gruplar da aile: Üyelerinin bütün ihtiyaçlarını karşılamakla görevlidir. Üretim aile içinde yapılır. Eğitim aile içinde verilir. Aile ayrıca koruyuculuk göreviyle birlikte dini ve boş zamanı değerlendirme görevlerini de yüklenmiştir. Böylece aile üyelerinin hayatlarının tamamını kapsamakla topluluk özelliği de göstermektedir. Sosyolojik literatürde aile genellikle toplumsal kurumlar arasında incelenir. H. E. Barnes’e göre, toplumsal kurumlar: İnsan toplumlarının organize ettiği ve insanın ihtiyaçlarına çeşitli şekillerde cevap verecek, onları idare edip yönetecek bir sosyal yapı ve mekanizmadır. Bu anlayışa göre, devlette hükümette, aile ve evlilikte birer toplumsal kurumdur” (Gökçe, 1976, s.47).

Aile, kan, evlenme veya evlat edinme yoluyla birbirine bağlanmış, aynı evde yaşayan, aynı geliri paylaşan ve çeşitli rolleri çerçevesinde birbirlerine etki yapan kendilerine özgü bir görgüyü oluşturup kuşaktan” kuşağa sürdüren insan topluluğudur (Şahinkaya, 1975, s.17-18).

Yukarıda sıralanan tanımlar ışığında ailenin bütün toplumlar için vazgeçilmez bir kurum olduğu görülmektedir. Ailenin toplumsal yapıda üstlendiği ekonomik, psikolojik,

biyolojik ve toplumsal görev ve sorumlulukların diğer toplumsal kurumlar tarafından yerine getirilmesinin mümkün olmadığı, bazı toplumlarda farklı zaman boyutları içerisinde yapılan çeşitli denetlemeler ve incelemelerde görülmüştür. Bu ailenin her toplum için önemli bir toplumsal kurum olduğunu göstermektedir.

2.1.1. Aile Tipleri

Aile hemen hemen her devirde görülebilen ve en ilkel toplumlardan en modern toplumlara kadar var olan bir kurum olarak bazen otorite, çevre, akrabalık ve mülkiyet ilişkilerine, bazen de hane halkı sayısına ve yerleşim yerine bağlı olarak çeşitli aile tiplerini tanımlanmıştır (Kocacık, 1986, s.10-11).

Literatürde genellikle iki aile tipi görülür. Bunlardan biri anne-baba ve küçük çocuklardan meydana gelen çekirdek ailedir. Diğeri ise çekirdek ailenin kan ve sıhri hısımlarıyla birlikte yaşayan şeklidir. Buna ise geleneksel geniş aile denir. Sosyal bilimciler geleneksel geniş aile ile modern çekirdek aile arasında daha başka aile tiplerinin de olduğu belirtirler. Bu sosyal bilimciler arasında en önemlilerinden biri olan Ogburn'un ortaya koyduğu "çözülen ailedir (Kongar, 1970, s.63).

2.1.1.1. Geleneksel geniş aile

Geniş aile genellikle köysel veya geleneksel toplumların bir kurumudur ve ekonomik ve siyasi bir birlik olarak düşünülür. Aileye karşı yöneltilen kişinin özgürlüğünü kısıtlama ve toplumsal gelişmeyi önleme suçlamaları daha çok bu tip aileyi hedef almıştır (Kongar, 1970, s.63).

"Geleneksel geniş ailenin fonksiyonlarını şöyle sıralamak mümkündür: 1. Ekonomik fonksiyon: Ekonomik olarak bir bütün olan bu ailede gelir tek elde toplanır ve masraf tek elden yapılır. Ayrıca özellikle tarımda görüldüğü gibi bu ailede oldukça gelişmiş bir ekonomik işbölümü ve işbirliği vardır. 2. Prestij fonksiyonu: Üyeler toplumdaki statülerini ailelerinden alırlar. Soyluluk, rençberlik gibi kanla veya meslekle ilgili sosyal statünün kaynağı ailedir. 3. Eğitim fonksiyonu: Aile, üyelerinin her türlü eğitiminden (mesleki, dini, vs.) sorumludur ve bu fonksiyonu yerine getirmeye çalışır. 4. Koruyucu fonksiyon: Aile üyelerini korur. Bu koruma maddi ve manevi olabilir. Ailenin sosyal sigorta fonksiyonu burada belirlemektedir. (Türk toplumundaki kan davası maddi korumaya bir örnektir.) 5. Dini fonksiyon: Aile, üyelerine sadece dini eğitim vermeye

kalmaz. Tam bir dini birlik olmak üzere üyelerinin dini ibadetlerini de denetler. 6. Eğlenme ve dinlenme fonksiyonu: Aile, üyelerinin dinlenme ve eğlenmelerinin en iyi şekilde sağlandığı yerdir. 7. Eşler arasında sevgiyi sağlama ve çocuk yapma fonksiyonu: Bu fonksiyon ailenin en eski ve belki değişmemiş tek fonksiyonudur” (Kongar, 1970, s.63-64).

2.1.1.2. Çekirdek aile

“Anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan bu küçük ailelere çekirdek aile denir. Çekirdek aile, yalnız birey sayısıyla değil yapısıyla da geniş aileden çok farklıdır. Günümüzün modern toplumlarında yeni evlenen çiftler genellikle baba evinden ayrılarak yeni bir evde yaşamaya başlarlar. Oysa geleneksel toplumlarda yeni evliler, damadın ya da gelinin ailesin yanında otururlar. Sanayileşmiş modern toplumlarda, özellikle kentlerde geniş aileler yerini giderek küçük ailelere bırakmıştır. Bu dönüşümün temelinde sanayi devrimi vardır. Yeniçağa doğru yaşanan sosyo-ekonomik gelişmeye paralel fertler, toplum ve aile üyeliğinin gerektirdiği bağların çoğundan kopmuş/ayrılmış/sıyrılmış ve böylelikle ferdileşme yaygın bir özellik haline gelmiştir. Bu durum aile yapısını kuvvetli bir şekilde etkilemiştir. Modern karakterli kent yaşamı ise çekirdek ailenin daha da yaygınlaşmasını sağlamıştır. Kırsal kesimde aile, çoğu kez bütün bireylerin birlikte çalışıp birlikte ürettikleri ekonomik bir birimdir. Ama aile kentlerde bu özelliğini yitirir. Aile bireyleri, üretimin aile dışında yapılmasından dolayı, ev dışında çalışarak bağımsız hale gelirler. Bu durum, geniş ailedeki katı altüst ilişkilerini ortadan kaldırır ve ailede daha eşitlikçi ilişkilerin oluşmasını sağlar. Çocukların bilgi ve beceri edinmelerini, toplumla bütünleşmelerini sağlama işlevini üstlenen aile, bireyin geleceğinin güvencesi olmaktan da çıkar” (Özdemir, 2016, s.38).

Çekirdek ailenin yerine getirdiği işlevler, büyük ailenin yerine getirdiği işlevlere göre daha az ve sınırlıdır. Çekirdek aile biyolojik işlevin ve çocuğun sosyalleştirilmesi işlevinin dışında diğer işlevleri ya hiç yerine getirememekte ya da büyük aile yapısına göre son derece sınırlı oranlarda yerine getirmektedir (Özdemir, 2016, s.39).

2.1.1.3 Çözülen(Parçalanmış) aile

Sosyal bilimciler geleneksel geniş aile ile modern çekirdek aile arasında daha başka aile tipleri de belirlerler. Bu sosyal bilimciler arasında en önemlilerinden biri olan Ogburn'un ortaya koyduğu çözülme ailedir. Çözülme aile, endüstrileşen modern toplumlarda ailenin yok olduğunu savunan görüşün ileri sürdüğü bir terimdir. Bu tip ailenin tek fonksiyonu sadece karı koca ilişkilerinin çok zayıf bir şekilde düzenlenmesidir. Çözülme aileyi savunanları, bir diğer deyişle modern toplumda ailenin yok olduğuna işaret edenleri haklı çıkaracak bir gelişme, toplumsal hayatın gerçeklerinin Pollak'ı "parçalanmış aile" ve "tamamlanmamış aile" diye iki ayrı terim kullanmaya itmiş olmasıdır. Parçalanmış aile çekirdek ailenin üyelerinin birisinin (örnek olarak kocanın) sonradan yok olması sonunda ortaya çıkan bir aile tipidir. Tamamlanmamış aile ise çekirdek ailenin hiç bir zaman kurulmamış halidir. Bir diğer deyişle tamamlanmamış aile genellikle gayri meşru çocuklarla annelerinden, parçalanmış aile ise dul eşlerle çocuklarından meydana gelir. Hiç şüphesiz ailedeki bu yapısal değişim fonksiyonel yönden de bazı değişimlere yol açmıştır veya açacaktır. Bu yapısal değişimler ailenin ortadan kalktığı ve insanın üremesinin sağlanması için serbest cinsel ilişkilerin kurumlaştığı bir toplumun ortaya çıktığını haber veriyor olabilir. Gerçekten de ailenin başka fonksiyonu kalmamışsa, sadece cinsel ilişkileri düzenlemek için toplumun bu kurumu devam ettirmesi çok şüphelidir (Kongar, 1970, s.68).

2.1.2. Türkiye'nin Aile Yapısı

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de aile zamanla değişime uğramıştır. Cumhuriyetin kurulmasıyla toplumsal anlamda yaşanan köklü değişiklikler aileyi etkilemiş olup en önemli değişikliklerden biri olan 17 Şubat 1926 tarihli Medeni kanunun hayata geçmesiyle beraber ülkemizde sosyal anlamda önemli değişimler yaşanmaya başlanmıştır. Medeni kanun ile beraber evlilikte resmi nikâh zorunlu hale getirildi bu yolla çok eşliliğin önüne geçilmesi planlanmış olup tek eşle evlilik esası getirildi. Ailenin ana unsuru olan kadınlara sosyal hukuki alanda haklar tanınmıştır. Bu yolla aileyi oluşturan asil unsurlarından biri olan kadınların sosyalleşmesi sağlandı. Kadının sosyalleşmesi beraberinde kadının iş hayatına girmesine neden olmuştur. Kadınlar iş hayatına girerek ekonomik açıdan özgürleşmişlerdir. Bununla beraber kadının haneye ekonomik olarak katkı yapması ataerkil aile yapısına da etki etmiştir.

Günümüz Türk ailesi bir yandan Batılı görüntüsüyle diğer yandan geleneksel yapısıyla geçiş dönemi özelliği göstermektedir. Değerlerin yozlaştığı ve bütünlüklerin çözüldüğü bir aile tipi söz konusu olmakla beraber sosyal ve kültürel yapısındaki farklılıktan dolayı kendisine özgü hareket ve davranış kalıplarını içinde barındırmaktadır. Türk toplumunun sosyal yapısına ve kültürel dokusuna bağlı olarak oluşan aile şekillerinin üzerinde durulması, Türkiye'de aile yapısının ortaya konmasına yardımcı olacaktır.

2.1.2.1. Köy ailesi

Köy ailesi anne, baba, evlenmemiş çocuklar, torunlar ve yakın akrabaların aynı hanede oturması ile oluşur. Aileyi oluşturan bireyler aile reisinin sahip olduğu toprak üzerinde çalışılır, üretim tüketim ortaklığı vardır. Köy sosyal yapısı ilişkiler itibariyle daha durağan bir durumdadır. Enformel ilişkiler ağı yönünden, sosyal denetim ve dayanışma yönünden daha güçlü, aile açısından ise sosyal kontrol gücü dolayısıyla daha homojen bir yapı arz eder. Bu açıdan bakıldığında köyün ve ailenin sosyal yapısının göstergeleri bakımından köy ailesinin incelenmesi önemli bir yere sahiptir (Taylan, 2009, s.122).

Türkiye’de köy ailesinin içinde bulunduğu sosyal yapıyla etkileşim halinde olduğundan birçok farklı özelliğe sahiptir. Bu anlamda tek bir köy ailesinden bahsetmek mümkün görülmemektedir. Köy ailesi, kent, kasaba ve gecekondü ailelerinden bazı özellikleri bakımından farklılık göstermektedir. Köy ailesi ortalama aileler ile kıyaslandığında daha kalabalık olduğu, evlenme yaşının küçük olduğu ve evliliklerinin çoğunlukla akraba evlilikleri olduğu görülmektedir (Taylan, 2009, s.123).

2.1.2.2. Kasaba ailesi

Türkiye’de kasaba olgusu köy ile kent arasında değerlendirilir. Köylerin nüfus olarak artmasına bağlı olarak nüfusun fazlalaştığı yerleşim yerleri çevresindeki köyler için merkezliliğinin yanı sıra ekonomik gelişmişlik ve ekonomik faaliyetler açısından farklı özellikleri taşımaktadır. Köylerden özellikleri itibariyle farklı olan bu yerleşim yerleri kentlerden de farklıdır. Aynen geçici geniş ailede olduğu gibi (geçici geniş aile, geniş ve küçük aile arasında bir aile biçimiydi) kasaba ailesi de kent ve köy ailesi arasında bir olguya tekabül eder (Taylan, 2009, s.124).

2.1.2.3. Kent ailesi

Kent ailesini tanımlamadan önce kenti tanımlarsak kent, nüfusu oluşturan büyük kitlenin ticaret, sanayi ya da hizmet alanlarında çalışan ve tarımsal etkinliklerin çok alt düzeyde kaldığı nüfusun 10,000'nin üstünde olduğu yerleşim alanıdır. Kent ailesi ise kentte yaşayan ve genellikle çekirdek aile yani anne, baba ve evlenmeyen çocuklardan oluşan aile tipidir. Aile bireyleri genellikle meslek sahibi, beyaz yakalı diye tabir edilen ofis çalışanı veya fabrikalarda çalışan işçi kesim olup tarım dışı işlerde çalışırlar.

Kent ailelerini incelediğimizde kent ailelerinin genellikle anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan çekirdek aileler olduğunu görmekteyiz. Kent ailesinin yapısına baktığımızda baba figürünün hanenin lideri konumunda bulunduğunu, eğitim düzeyinin yükselmesine bağlı olarak evlenme yaşının yüksek olduğunu, evlenen bireylerin ise kök ailelerinden ayrı yaşamaya başladıkları ve buna bağlı olarak akrabalık bağlarının zayıfladığı, kırsal bölgelerle kıyaslandığında boşanma oranının daha fazla olduğu görülmüştür.

2.1.2.4. Gecekondu ailesi

Türkiye'de 1950'lilerde başlayan sanayileşme tüm dünya da olduğu gibi Türkiye'de de kentleşmeyi beraberinde getirmiştir. Kentleşmeyle beraber yeni iş olanakları, eğitim ve sağlık hizmetleri gelişmiştir. Kırsal bölgelerde yaşayan insanlar kentlerdeki olanakların artmasıyla beraber kente doğru bir göçe başlamışlardır. Bu göç olgusu, kentlerin kenar semtlerinde "gecekondu" adı verilen aileleri meydana getirmiştir. Gecekondu ailesi, şehre yerleşmesine rağmen, köyden kopmadığı için genellikle köy ailesinin özelliklerini gösterir. Ancak, kent ailesiyle yüz yüze temasta oldukları için, kent ailesi özelliklerini de göstermektedir. Bu nedenle gecekondu ailelerine "geçiş ailesi" de denilebilir (Merter, 1990, s.30).

Gecekondu ailesinin özelliklerine baktığımızda kadın ve çocukların geleneksel geniş aileye göre kıyaslandığında daha özgür olmasına rağmen, babanın figürünün otoritesi devam etmektedir. Kırdan kente göç eden aileler geleneklerini kent kültürü ile harmanlayarak sürdürmeye çalışmaktadır. Örneğin resmi nikâhla birlikte imam nikâhı kıydırılarak dinsel esaslar da yerine getirilir. Ailenin günlük yaşamı, alışkanlıkları, tutum ve tavırları köy ailesine oranla değişmiştir. Ailenin toplumsal çevresi genişlemiştir. Köylerine dönmeyi istemezler, ancak, köyleri ile de bağlarını koparmazlar (Merter, 1990, s.30).

2.2. Çocuk Kavramı

Çocuk kavramı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinin birinci maddesinde tanımlanmıştır. Yapılan tanım şu şekildedir: " Bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır. ", ülkemizde ise çocuk tanımını 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununun 3. Maddesinin a bendinde tanımlanmış olup çocuk; " Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişi " olarak tanımlanmıştır. Reşit olma veya ergin olma yaşı ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Bunun nedeni ülkelerin medeni hukuk, ceza hukuku, siyasal ve diğer kurallarının değişiklik göstermesidir.

22.11.2001 tarihinde kabul edilen ve 08.12.2001 tarihinde 24607 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Türk Medeni Kanununun 11. Maddesinde kişinin 18 yaşını doldurmasıyla ergin olduğunu ve evlenmenin kişiyi ergin kıldığı yazılmıştır. 12. Maddesinde ise on beş yaşını dolduran küçük, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabileceği hükme bağlanmıştır. Türk Medeni Kanununun 124. Maddesine göre; erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak buldukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir hükmü bulunmaktadır.

2.2.1. Çocuk Hakları

Çocuk hakları, çocuk hukukunu ilgilendiren kurallar tarafından düzenlenmiş, yargı organlarınca gerçekleştirilen koruma yollarına kavuşturulmuş haklardan oluşur. Bu haklar çocuğun duygusal, zihinsel, bedensel, sosyal, ahlaki ve ekonomik bakımdan korunmasını ve gelişmesini sağlar. Çocuk hakları hakkındaki en geniş şekilde Birleşmiş Milletler tarafından 20 Kasım 1989 yılında kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme de yer almaktadır. Bu sözleşme 2 Eylül 1990 yılında yürürlüğe girmiştir. Ülkemiz ise 14 Ekim 1990 tarihinde sözleşmeyi imzalamış olup Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 27 Ocak 1995 tarihinde Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Akyüz, 2013, s.3).

Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ndeki çocuk haklarını dört ana grupta toplanabilir. Bu gruplar ise yaşama hakları, gelişme hakları, korunma hakları ve katılma haklarıdır. Yaşama hakkı çocuğun temel gereksinimlerinin yerine getirilmesini, gelişme hakkı çocuğun eğitim hakkı, bilgi alma hakkı ve yeteneklerini

geliştirmesini, korunma hakkı çocuğun ihmal ve istismara karşı korunmasını ve katılma hakkı ise çocuğun kendi geleceği hakkında özgürce fikirlerini açıklamasını ve karar almasını öngören hakları içerir (Akyüz, 2013, s.3).

2.2.2. Çocukların Korunması

Çocuklar yaşamın ilk başlarından beri yetişkinler gibi çeşitli işlerde çalıştırılmışlardır. Bunun nedeni çocukluk evresinin önemli evre olduğu ve korunması gereken bir evre olduğu düşüncesinin ortaya çıkmamasından kaynaklanmaktadır. 17. ve 18. yüzyılda Avrupa’ında meydana gelen gelişmelerle beraber modern çocukluk anlayışı gelişmeye başlamıştır. Bu gelişmelerle beraber ulus devletlerin ortaya çıkması, bilimde ve teknolojide yaşanan gelişmeler çocukluk evresinin öneminin yavaş yavaş anlaşılmasına neden olmuştur. Çocukların korunmasında ebeveynlerin olduğu kadar devletinde sorumluluklarının olduğu anlayışı ortaya çıkmıştır. Avrupa kıtasında ortaya çıkan hümanizm akımıyla devletlerin çocukların refahı konusunda sorumluluk almasını etkilemiş ve 19. Yüzyıl da devletin, çocukların bir koruyucusu olarak yasa yapma hakkı olduğu düşüncesi, yeni ve radikal bir fikir olarak ortaya çıkmıştır. 20. yüzyıla ulaştığımızda, ‘çocuk sorununun’ ağırlıkla tartışıldığı bu dönemde. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), 1979 yılını “Çocuk Yılı” olarak ilan etmiştir. Bu gelişmeden sonra, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS), tarihte en geniş kabul gören insan hakları belgesi olarak, 20 Kasım 1989 tarihinde onaylanmış, bu gün tüm dünyada “ Çocuk Hakları Günü” olarak her yıl kutlanmaktadır ve bu sayede artık çocukların hakları, yasalarca da tanınmıştır (Yolcuoğlu, 2009, s.1).

Çocukların korunması amacıyla çeşitli düzenler yapılmıştır. Bu düzenlemeleri iki başlık altında açıklamak mümkündür. Bu başlıklar uluslararası ve ulusal düzenlemelerdir.

2.2.2.1. Çocukların korunmasına ilişkin uluslararası düzenlemeler

Çocukların korunması amacıyla çıkarılan ulusal düzenlemelerin yanında uluslararası düzenlemelerde bulunmaktadır. Ulusal düzenlemeler uluslararası düzenlemelerle desteklenmekle beraber ulusal düzenlemelerin, uluslararası hukuki normlara uygun olması gerekmektedir.

Çocukların korunması amacıyla çıkarılan en önemli ve en çok devlet tarafından kabul gören uluslararası düzenleme, Birleşmiş Milletler tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşmedir. Bu sözleşme 2 Eylül 1990

yılında yürürlüğe girmiştir. Ülkemiz ise 14 Ekim 1990 tarihinde sözleşmenin 17, 29 ve 30. maddelerine çekince bildirerek imzalamış ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 27 Ocak 1995 tarihinde Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 54 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler dört farklı gruba ayrılmıştır. Bu gruplar şunlardır; hayatta kalma hakkı, korunma hakkı, gelişme hakkı ve katılım hakkıdır. Türkiye tarafından çekince konulan maddelerde, ülkede yaşayan azınlık veya yerli halkın çocuklarının anadilleriyle ilgili kitle iletişim araçları ve eğitimde kullanılmasını içermektedir (Akyüz, 2013, s.3).

ÇHS dışında İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi de uluslararası hukukta çocukların korunmasıyla ilgili düzenleme ve güvenceler getirmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından 10 Aralık 1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 6 Nisan 1949'da Türkiye tarafından kabul edilmiştir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 1. Madde de bütün insanların ırk, dil, din, ten ayrımı olmadan hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğdukları, 2. maddesinde bütün insanların İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde bulunan haklardan yararlanabileceği, 3. ve 4. maddelerde her bireyin hür bir yaşam sürmesinin hakkı olduğu ve köleliğin ve köle ticaretinin yasak olduğu, 25. maddesinde ise anne ve çocukların özel bakım ve yardım görme hakkına sahip oldukları belirtilmiştir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Çocuk haklarına dair sözleşme dışında çeşitli sözleşme ve protokoller Türkiye tarafından imzalanıp kanunlaştırılmıştır. Bu uluslararası düzenlemelerin bazıları şunlardır:

- Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokol
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmamaları İle İlgili İhtiyari Protokol
- Çocuklara Karşı Nafaka Mükellefiyetine Uygulanacak Kanuna Dair Sözleşme
- Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine İlişkin Sözleşme
- Evlat Edinmeye İlişkin Kararların Tanınması, Uygulanacak Hukuk ve Yetkiye Dair Sözleşme
- Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Sözleşme

- Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşme
- Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Tedbirleri Hakkında Yetkiye, Uygulanacak Kanuna, Tanıma, Tenfize ve İşbirliğine Dair Sözleşme
- Çocuk İçin Nafaka İle Aile İlişkilerinden Doğan Her Türlü Nafakanın Uluslararası Tahsiline Dair Sözleşme
- Çocuk Haklarının Kullanılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi
- Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismarına Karşı Korunması Avrupa Sözleşmesi
- Çalıştırılmada Asgari Yaşa İlişkin 138 Sayılı Sözleşme (ILO, 1973)
- En Kötü Biçimdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanmasına İlişkin 182 Sayılı Sözleşme (ILO, 199)

Görüldüğü gibi çocuk haklarının korunması amacıyla oluşturulan çeşitli sözleşme ve protokoller bulunmaktadır. Bu sözleşme ve protokoller Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile tek bir metinde toplanmaya çalışılmıştır (Akyüz, 2013, s.9).

2.2.2.2. Çocukların korunmasına ilişkin ulusal düzenlemeler

Türk hukuk sisteminde çocukların korunması amacıyla çeşitli kanunlar bulunmaktadır. Bu kanunlara baktığımızda ilk karşımıza hala yürürlükte bulunan 1982 Anayasası 41. Madde(Ek fıkra: 12.9.2010-5982/4 md.) “her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkında sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.” ifadeleri ile çocukları korunması devletin önemli görevlerinden biri olarak gösterildiği, 1982 Anayasası 50. Madde de küçüklerin çalışma şartları bakımından özel olarak korunması gerektiği, 61. Maddesinde ise devletin korunmaya muhtaç statüsündeki çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alması ve bunun için gerekli teşkilat ve tesisleri kurması gerektiği ifadesi yer alır. Bu maddeler dışında Anayasa'nın kişi hakları ve ödevleri bölümünde bulunan haklardan çocuklarda yararlanmaktadır (Akyüz, 2013, s.5).

Çocukların korunmasına ilişkin temel kuralların 4721 sayılı Türk Medeni Kanunda düzenlendiği görülmektedir. Türk Medeni Kanunda çocuğun korunmasında

öncelik ebeveynlerine yani anne ve babasına verilmiştir. Türk Medeni Kanununun 185. maddesinde ebeveynlerin çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlü oldukları, 327. maddesinde ise “çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır” ifadesinin bulunduğu ve anne ve babanın bakım borcu, çocuğun ergin olmasına kadar devam edeceği TMK’nın 328. maddesinde ifade edilmiştir. Ancak TMK’nın 347. maddesinde “çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir.” Bu madde ile çocuğun iyilik hali için gerekli tedbirlerin alınması hükmüne bağlanmıştır. Bu kuralları kişiler hukuku, vesayet hukuku, evlilik hukuku, miras hukuku ve borçlar hukukundaki diğer hükümler tamamlamaktadır (Akyüz, 2013, s.5).

TCK çocuğun, suçun mağduru olması durumu ile ilgili olarak çocuğu koruyucu nitelikli hükümler getirmiş, çocuğa karşı işlenen suçların cezasını belirterek çocuğun korunma hakkını gözetmiştir. Türk Ceza Kanununun değişik bazı maddeleri aşağıda sıralanmıştır.

- 234. Madde: çocuğun kaçırılması veya alıkonulmasını,
- 226. Madde: müstehcen yayınların çocuklara izlettirilmesini, dinlettirilmesini, bunları çocukların görebileceği, ulaşabileceği şekilde kolaylaştırılmasını,
- 77. Madde: çocukların cinsel istismarını insanlığa karşı işlenen suçlardan saymaktadır.
- 228. Madde: çocuklara kumar oynatılmasını,
- 229. Madde: çocukların dilendirilmesini,
- 117. Madde: çocuk emeğinin sömürülmesini suç saymıştır.
- 194. Madde: çocukların sağlığı için tehlikeli maddelerin çocuklara verilmesi veya satılması yasaklanmıştır.
- 80. Madde: çocuk ticaretini,
- 91. Madde: çocukların organ ve dokusuna zarar vermeyi ve ticaretini,
- 109. Madde: çocuğun hürriyetinden yoksun kılınmasını,
- 94. Madde: çocuklara işkence yapılmasını,
- 96. Madde: çocuklara eziyet edilmesini yasaklamıştır.

Türk Ceza Kanunu incelendiğinde çocuklara karşı işlenen suçların, yetişkinlere karşı işlenen suçlara göre değerlendirildiğinde arttırılmış ciddi hapis cezalarıyla cezalandırıldığı görülmektedir. Bunda çocukların kendilerini korunma yönünde zayıf

kalmaları önemli etken oluşturmaktadır. Çocuklara karşı işlenen suçlarda ciddi ve yüksek cezalar caydırıcı özelliğe de sahiptir.

Çocukların korunması güvence altına alınması amacıyla 1983 yılında kabul edilen 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve 2005 yılında kabul edilen 5395 sayılı ÇKK bulunmaktadır. 2828 sayılı kanun ile kurulan Sosyal hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu(SHÇEK) Genel Müdürlüğü Merkez teşkilatı Ankara’da olmak üzere 81 ilde ve bazı ilçelerde teşkilatını oluşturmuş; çocuk, genç, yaşlı, engelli bireylere ve ailelere yönelik Sosyal Hizmetleri ülke genelinde uygulayan en etkin ve yaygın kurum haline gelmiştir. Tek elden yönetmenin avantajı ile hizmetlerde kalite ve standardın belirli düzeye çıkması sağlanmıştır. Türkiye’de çocuk koruma sistemi, Sosyal hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından biçimlendirilmiştir (Yolcuoğlu, 2011, s.19). 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 3. maddesinde Sosyal Hizmetler, “kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan ve kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü” olarak ifade edilmektedir. Yine 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 3. maddesinde baktığımızda korunma ihtiyacı olan çocuğun tanımlandığı görülmektedir. Buna göre korunma ihtiyacı olan çocuk; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup;

1. Ana veya babasız, ana ve babasız,
2. Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
3. Ana ve babası veya her ikisi tarafından terkedilen,
4. Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuk olarak tanımlanmıştır.

Korunmaya Muhtaç Çocukların Tespiti, İnceleme Koruma Kararlarının Alınması ve Kaldırılmasına İlişkin Yönetmelik, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu’nun 21. ve 22. maddelerine dayanılarak hazırlanmış olup korunma ihtiyacı bulunan çocukların tespiti ve koruma altına alınmasına ilişkin görevler açıkça bu yönetmelikte belirtilmiştir.

Korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunması amacıyla 2005 yılında 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu çıkarılmıştır. Kanunun ikinci maddesinde; korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında alınacak tedbirlerin yanı sıra suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usûl ve esaslarına, çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin hükümler ifade edilerek kanunun kapsamı belirtilmiştir (5395 Sayılı ÇKK Md. 2). Çocuk Koruma Kanunu incelendiğinde dört farklı tedbir grubu görülmektedir. Bu tedbirler aşağıda sıralanmıştır.

→ 5. Madde: Koruyucu ve destekleyici tedbirler

→ 11. Madde: Çocuklara özgü güvenlik tedbiri

→ 20. Madde: Adli kontrol tedbiri

→ 36. Madde: Denetim altına alma tedbidir.

Çocuk Koruma Kanununun 5'e 1 maddesinde bulunan koruyucu ve destekleyici tedbirler olarak, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma tedbirleri olarak ifade edilmiştir. Bu tedbirlere baktığımızda;

Danışmanlık Tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan ebeveynlerine veya vasisine çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,

Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,

Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,

Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,

Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirdir (5395 Sayılı ÇKK, Md. 5'e 1).

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ile 1983 yılında kurulan SHÇEK, 27958 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 8 Haziran 2011 tarihli “633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile SHÇEK kapatılarak AÇSHB kurulmuştur. 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2. maddesinde AÇSHB'nin görevlerine yer verilmiştir. AÇSHB'nin bazı görevleri şunlardır: sosyal hizmet ve yardımlara ilişkin politikalar üretmek ve stratejiler geliştirmek, aile yapısının korunarak gelecek nesillere aktarılması amacıyla aile bütünlüğünün korunması ve aile refahının artırılması amacıyla sosyal hizmet ve yardımları faaliyetlerini yürütmek, çocukları ihmal ve istismara karşı koruyarak sağlıklı bir gelişim evresi geçirmelerini sağlamak, kadına karşı şiddeti ve ayrımcılığı önleme amacıyla politikaların belirlenmesini ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesi sağlamak, engelli ve yaşlı bireylerin topluma katılmalarını teşvik etmek ve katılımları sağlamak amacıyla çalışmalar yürütmektir. Bu görevlerin en önemlisi ekonomik yoksunluk nedeniyle bakım tedbiri alınması düşülen korunmaya muhtaç çocukların bulunması halinde, çocuk hakkında bakım tedbiri yerine çocuk ve ailesine ekonomik destek ve diğer destekleyici sosyal hizmet müdahale yöntemleriyle ailenin bir arada yaşamalarını sağlamaya çalışmak olarak belirlenmiştir (633 Sayılı KHK, 2011).

AÇSHB bünyesinde bulunan birimlerden olan Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü çocukların korunmasına yönelik görevleri bulunmakta olup bu yönde çalışmalar yürütmektedir. 633 sayılı kanun hükmünde kararnamenin 8. maddesinde Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri belirtilmiştir. Bu görevlerden bazıları şunlardır:

- Çocuklara yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek ve koordine etmek,
- Çocuklara yönelik sosyal hizmetler konusunda politika ve stratejiler belirlenmesine ilişkin çalışmaları koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek,
- Çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunması ve sağlıklı gelişimi için gerekli önleyici ve telafi edici mekanizmaları oluşturmak ve uygulamaya koymak,
- 5395 sayılı ÇKK'da belirlenen tedbirleri yürütmek ve koordinasyonunu sağlamak,
- Evlat edindirme ve koruyucu aile hizmetlerini koordine etmek.

2.2.3. Türkiye’de Çocukların Korunması ve Koruma Hizmetleri

Çocukların zayıf ve güçsüz olmaları nedeniyle başkaları tarafından korunmaya ve bakıma ihtiyaçları bulunmaktadır. Türk hukuk sisteminde çocukların bakımı ve korunması görevi anne ve babasına verilmiştir. Türk Medeni Kanuna baktığımızda 185. Maddesinde eşlerin çocuklarının bakımına özen göstermekte yükümlü oldukları, 328. Maddede ise çocuk ergin olana kadar çocuğun bakım ve ihtiyaçlarından anne ve babasının sorumlu olduğu belirtilmiştir. Anne ve babanın bulunmaması veya çocuklarının bakımını ihmal ediyorsa devletin yükümlü kurumları çocuğa bakma görevini üstlenirler.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu’nda yer alan korunmaya muhtaç çocuk tanımında belirtilen şartları taşıyan çocuklar SHÇEK tarafından bakılmaktaydı. Ancak 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile SHÇEK kapatılarak AÇSHB kurulmuştur. Çocuk koruma hizmetleri AÇSHB tarafından 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanuna göre yapılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda çocuklar korunması için iki farklı yöntem uygulanmaktadır. AÇSHB tarafından öncelikli olarak tercih edilen ve uygulanması talep edilen yöntem çocukların aile yanında desteklenmesi yöntemidir. İkinci olarak ise çocukların kurum bakımına alınmasıdır.

Ülkemizde çocuklara yönelik hizmetler AÇSHB bünyesinde bulunan Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili bakım, koruma, evlat edindirme hizmetleri ile birlikte koruyucu aile hizmetlerini koordine etme yetkisine sahiptir. AÇSHB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün çocuk hizmetleri; çocuğun aile yanında bakımı ve kuruluş bakımı olmak üzere iki grup olarak incelenecektir (633 sayılı KHK, 2011).

2.2.3.1. Kurum bakımı ve kuruluş türleri

Kurum bakımı, ihmal ve istismar nedeniyle korunma ihtiyacı bulunan çocukların bakım ve korunması amacıyla yatılı bir kuruluşa yerleştirilmesidir. Kurum bakımı çocukların korunması amacıyla ortaya çıkan en eski çözüm yollarından biridir. Günümüzde ise çocuğun ruhsal ve fiziksel gelişimi için aile yanında hayatını devam ettirmesi amaçlanmakta ve bunun için çeşitli uygulamalar bulunmaktadır. Ancak geliştirilen yöntemler ve yapılan yasal düzenlemelere rağmen, çocuğun ailesi yanında bakım ve korunması sağlanamadığında çocuk sürekli veya süreli bir şekilde kurum bakımına alınmaktadır.

Ülkemizde haklarında korunma kararı veya bakım tedbiri kararı alınarak kuruluş bakımına yerleştirilen çocukların korunması, bakımı ile ilgili iş ve işlemleri AÇSHB bünyesinde bulunan ÇHGM tarafından yürütülmektedir. ÇHGM bünyesinde haklarında korunma kararı ve bakım tedbiri alınan çocuklara hizmet veren kurumlar şunlardır: çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, kreş ve gündüz bakımevleri, çocuk evleri, çocuk evleri sitesidir. Bu kuruluşlar aşağıda tanımlanmıştır.

Çocuk Yuvaları: 0 - 12 yaş arası korunmaya ihtiyacı olan çocuklarla gerektiğinde 12 yaşını dolduran kız çocuklarının, bedensel, eğitsel, psiko sosyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik veya iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını,

Yetiştirme Yurtları: 13 - 18 yaş arası korunmaya ihtiyacı olan çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetişmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını,

Kreş ve Gündüz Bakımevleri: 0 - 6 yaş grubundaki çocukların bakımlarını gerçekleştirmek, bedensel ve ruhsal sağlıklarını korumak ve geliştirmek ve bu çocuklara temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak amacıyla kurulan ve yatılı olmayan sosyal hizmet kuruluşlarını,

Çocuk evleri: 0 - 18 yaşlar arasındaki korunmaya ihtiyacı olan çocukların kaldığı ev birimlerini,

Çocuk Evleri Sitesi: Korunma ihtiyacı olan çocukların bakımlarının sağlandığı aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluşu ifade eder (2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu, Md.3).

Tablo 1: Bakım hizmetleri daire başkanlığına bağlı kuruluşlara ilişkin 2016 yılı verileri

Kuruluş Türü	Sayı	Kapasite	Fiilen Bakılan
Çocuk Yuvası (0-6 Yaş)	1	80	59
Çocuk Yuvası (7-12 Yaş)	3	158	137
Çocuk Yuvası (0-12 Yaş)	2	160	127
Çocuk Yuvası ve Yetiştirme Yurdu (0-18 Yaş)	4	333	254
Çocuk Evleri Sitesi (0-18)	92	6.388	5.257
Kız Yetiştirme Yurtları	2	100	122
Erkek Yetiştirme Yurtları	6	363	274

Çocuk Evi (0-18)	1.092	6.277	5.626
Genel Toplam	1.202	13.859	11.856

(AÇSHB, 2017, s.84)

2.2.3.2. Çocuğun aile yanında bakımı

Ülkemizde uzun yıllar boyunca çocukların korunması amacıyla toplum temelli, çocuğun iyilik halini amaçlayan alternatif hizmetler üretilmek yerine ‘kurum bakımı’ ön plana çıkartılmıştır (Yolcuoğlu, 2009, s.54). Ancak son yıllarda kurum bakımı terkedilmeye başlanmıştır. Kurum bakımı yerine, çocuğun aileye döndürülmesi ve çocuğun aile yanında desteklenmesi amaçlanmıştır. Çeşitli kanun ve sözleşmelerde çocuğun öncelikli olarak ailesi yanında yaşaması ve ebeveynleri tarafından bakılmasına vurgu yapılmıştır. Örneğin 1989 tarihli Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 7. Maddesinde çocuğun mümkün olduğu sürece anne ve babası tarafından bakılma hakkına sahip olduğu, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunda, çocukların korunması öncelikli olarak anne ve babasına verildiği, 1982 Anayasası 41. Madde(Ek fıkra: 12.9.2010-5982/4 md.) “her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkında sahiptir.” İfadesi ile yine çocuğun yüksek yararı için bakım önceliği çocuğun ebeveynlerine verildiği görülmektedir.

Ülkemizde çocukların koruma altına alınması ve bakımıyla ilgilenen kurum olan SHÇEK, 2011 yılında Resmi Gazetede yayınlanan 633 sayılı KHK ile kapatılarak AÇSHB kurulmuştur. Bu tarihten itibaren çocukların koruma altına alınması ve bakımıyla AÇSHB üstlenmiştir. AÇSHB çocukların aile içinde korunmasına yönelik politikaları 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununda belirlenmiştir. Bunlar; SED Hizmetleri, Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri, Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerdir.

2.2.3.2.A. Koruyucu aile

Batı ülkelerinde genellikle “Foster Care ve Foster Family” olarak adlandırılan Türkçeye ise, “koruyucu aile” olarak çevrilen koruyucu aile bakım yöntemi, başkalarının korunmaya ihtiyacı bulunan çocuğun ailesinin yerine geçerek, ebeveynlik rolünü üstlenmesini içeren bir hizmet türüdür. Koruyucu aile yöntemi genellikle çocuğun öz ailesinin; asgari sosyal duygusal ve fiziksel bakım veremeyecek kadar ciddi eksiklikler göstermesi nedeniyle öz anne ve babasından ayrılması gerekli görülen, kimsesiz olup

evlatlık verilmek veya bir kuruma yerleştirilmek için sıra bekleyen çocuklar için uygulanan ve çocuk açısından da gerekli olabilecek durumlarda uygulanmaktadır (Yazıcı, 2014, s.254).

Aile bakım temelli bir yöntem olan koruyucu aile yöntemi Türkiye de 2828 sayılı Sosyal Hizmet Kanununun 23. maddesi ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 347. maddesine dayandırılarak oluşturulan 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği'ne göre uygulanmaktadır. Koruyucu aile, 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliğinin 4. Maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre koruyucu aile, yönetmelikte belirlenen esas ve usuller çerçevesinde korunmayı gerektiren duruma göre belirlenen sürede, il müdürlükleri denetiminde, ödeme karşılığı ya da karşılıksız olarak çocuğun bakımını ve yetiştirilmesini üstlenen, aile ortamında yaşamını sağlayan, tercihen koruyucu aile birinci ve ikinci kademe eğitimi ile temel aile eğitimlerinden en az birini almış, akraba veya yakın çevre koruyucu aile modeli, geçici koruyucu aile modeli, süreli koruyucu aile modeli, uzmanlaşmış koruyucu aile modellerindeki ailelerden birini veya kişiyi ifade etmektedir. Koruyucu Aile Yönetmeliği'ne göre 4 farklı koruyucu aile modeli bulunmaktadır. Bu modeller aşağıda sıralanacaktır.

1. Akraba veya Yakın Çevre Koruyucu Aile Modeli: Veli ya da vasi dışında kalan kan bağı bulunan akrabalar ya da çocuğun iletişim içinde olduğu veya tanıdığı bakıcı, komşu gibi yakın çevresinde olan, tercih etmeleri halinde en az temel ana, baba eğitimleri kapsamında eğitim almış kişi ve ailelerin sağladığı bakımdır.

2. Geçici Koruyucu Aile Modeli: Acil koruma gereken ya da hakkında hizmet planı oluşturulmamış ve kuruluş bakımına yerleştirilmemiş ya da kendisi için planlanan hizmet modelinden çeşitli nedenlerle henüz yararlandırılmamış çocuklar için, temel ana, baba eğitimleri ve Koruyucu Aile Birinci ve İkinci Kademe Eğitimini almış profesyonel kişi ve ailelerin sağladığı birkaç gün ile en fazla bir ay arasında değişen bakımdır.

3. Süreli Koruyucu Aile Modeli: Öz ailesi yanına kısa sürede döndürölme imkânı bulunmayan ya da kalıcı olarak aile yanına yerleştirilemeyen çocuklara, tercihen temel ana-baba eğitimleri ve Koruyucu Aile Birinci Kademe Eğitimini almış kişi ve ailelerin sağladığı bakımdır.

4. Uzmanlaşmış Koruyucu Aile Modeli: Özel zorlukları ve ihtiyaçları olan çocuklara yardımcı olabilecek lisans eğitimine sahip olan veya eşlerden biri en az ilköğretim

düzeyinde olmak üzere temel ana, baba eğitimleri, Koruyucu Aile Birinci ve İkinci Kademe Eğitimlerini almış kişi ve ailelerin sağladığı bakımdır (ÇHGM, 30.12.2017).

Tablo 2: Koruyucu aile ve koruyucu hizmetinden yararlanan çocuk sayısı

Yıllar	Koruyucu Aile Sayısı	Koruyucu Aile Yanında Bakılan Çocuk Sayısı
2014	3.283	4.008
2015	3.820	4.650
2016	4115	5.004

(AÇSHB, 2017, s.78)

Koruyucu aileye bakılan çocuğun yaş ve eğitim durumuna göre bir ödeme yapılmaktadır. Bu ödeme çocuğun eğitim, bakım ve sağlık giderleri için verilmektedir.

Tablo 3: Koruyucu aile aylık ödeme miktarları (temmuz-aralık dönemi 2017 yılı)

Yaş Okul Durumu	Oranlar %	Aylık Bakım Ücreti	Gösterge	Aylık Harçlık	Aylık Toplam
0-3 Yaş	50	527,40	-		527,40
4-5 Yaş	75	791,09	-		791,09
6-14 Yaş (İlköğretim 1-4 Ve 5-8 Sınıflar)	80	843,83	600	61,62	905,46
			900	92,44	936,27
15-18 Yaş (Lise ve Dengi)	85	896,57	1200	123,25	1019,82
19 +Yaş (Yüksek Öğrenim)	90	949,31	2000	205,41	1154,72

(ÇHGM_31.12.2017)

Yukarıda sayılan ödeme miktarlarının dışında çocuğun servis ve kurs giderleri için yaşanan bölgenin ortalama fiyatlarına göre ödeme gerçekleştirilmektedir.

2.2.3.2.B. Evlat edindirme

Evlat edinme, kan bağına dayanmaksızın yasal ve sosyal açıdan anne, baba ve çocuk bağının kurulmasıdır. Bu bağ ile evlat edinmiş ailenin çocuğa, çocuğun da evlat edinen aileye karşı hak ve sorumlulukları oluşmaktadır. Evlat edindirme, çocukların aile ortamında korunmasına yönelik bir sosyal hizmet yöntemidir. Evlat edindirme yöntemi çocuğa geçici değil, sürekli bakım sağlama yönüyle koruyucu aile bakımından farklılık göstermektedir (Yazıcı, 2014, s.251).

Ülkemizde evlat edinme işlemleri; TMK'nın 305'ten 320'ye kadar maddeleri, Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, Küçüklerin Evlat Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük ile bu mevzuat ve işleyişe yönelik olarak hazırlanan genelge ve dağıtım yazılar kapsamında yürütülmektedir. Küçüklerin Evlat Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük uyarınca, ülke içi evlat edinmelerde aracılık faaliyetleri ÇHGM tarafından yürütülür. "Lahey Ülkelerarası Evlat Edinme Sözleşmesi" gereği ülkelerarası evlat edinme işlemleri ÇHGM Aile Yanında Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı sorumluluğunda yürütülür (ÇHGM, 31.12.2017).

2.2.3.2.C. Koruyucu ve destekleyici tedbirler

5395 sayılı ÇKK'nın 5. Maddesinin 1. Bendinde de bulunan koruyucu ve destekleyici tedbirler olarak, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma tedbirleri olarak ifade edilmiştir. Bu koruyucu ve destekleyici tedbirler şunlardır:

- a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,
- b) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,
- c) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,
- d) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,
- e) Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirdir.

Çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, AÇSHB ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen çocuk hâkimi tarafından alınabilir. Tedbirin uygulanması, on sekiz yaşın doldurulmasıyla kendiliğinden sona erer. Ancak hâkim, eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi için ve rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir (5395 Sayılı ÇKK Md. 5,6,7).

2.2.3.2.D. SED hizmeti

SED hizmeti koruma altına alınan çocukların aile ortamına döndürülmesi amacıyla ortaya çıkan alternatif hizmetlerden biridir. SED hizmetinde amaç ekonomik nedenlerden dolayı koruma altına alınan çocukların, aileye döndürülmesi, çocuğun aile içinde ekonomik ve sosyal açıdan desteklenmesidir. Bu amaçla 28/9/1986 tarihli ve 19235 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan SHÇEK SED Yönetmeliği yayımlanmıştır. Ancak bu yönetmelik AÇSHB tarafından 03/03/2015 tarih ve 29284 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan SED Hizmetleri Hakkında Yönetmelik ile kaldırılmıştır. SED hizmeti hakkındaki yönetmelik, yoksulluk içinde olup temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve hayatını sürdürmekte güçlük çeken çocuk ve gençlerin bakımı konusunda ailelerin desteklenmesi amacıyla verilecek SED hizmetine ilişkin esas ve usullerin düzenlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. SED hizmeti ileriki bölümlerde daha ayrıntılı bir şekilde anlatılacaktır.

2.3. Yoksulluk

Yoksul sözcüğünün sözlük anlamına baktığımızda, yoksulun geçinmekte çok sıkıntı çeken(kimse, toplum, ülke), varlıksız, fakir, istenilen nitelikte ve özelliklere sahip olmayan, yetersiz anlamlarını içerdiğini görmekteyiz. Yoksulluk sözcüğünün genel olarak anlamına baktığımızda ise; yoksulluk, en alt düzeyde hayat standartlarında hayatın devamı için gerekli olacak temel ihtiyaçları karşılayamama durumu olarak ifade edilebilir. Temel ihtiyaçlar olarak görülen gıda, giyim ve barınma gibi ihtiyaçlarını yerine getiremeyen birey veya gruplar yoksul olarak kabul edilmektedir. Ancak sadece temel ihtiyaçların karşılamaması durumunu yoksulluk olarak tanımlamaya çalışmak dar ve eksik bir tanımlamaya neden olur. Bu nedenle daha geniş bir yoksulluk tanımında temel ihtiyaçlarımızın yanı sıra eğitim, sağlık, kültür, ortak yaşama, dinlenme ve buna benzer sosyo-kültürel ihtiyaçların karşılanmaması yoksulluk olarak tanımlanabilir. Görüldüğü üzere yoksulluk sözcüğü için genel geçer bir tanım yapmak zordur. Bu nedenle

yoksulluğu tanımlarken farklı kaynaklara başvurmak gerekmektedir (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012, s.80).

“Yoksulluk, çok boyutlu bir niteliğe sahiptir ve bu nedenle farklı şekillerde tanımlanabilir. Lipton (1997), özel tüketimdeki yetersizliklere odaklanarak yoksulluğu belirli bir düzeyin altında kişi başına özel tüketimin söz konusu olduğu durum olarak (tüketim yaklaşımı) tanımlamaktadır. Drewnowski (1977), yoksulluğu kişilerin ve hane halkının kendileri için uygun görecekları bir tatmin düzeyini sağlamaya yetecek bir gelire sahip olmamaları şeklinde (subjektif yoksulluk) ya da asgari yaşam standardının gerektirdiği temel gereksinimlerin karşılanabilmesi için yeterli miktarda gelirin elde edilememesi durumu olarak (gelir yoksulluğu) tanımlarken World Bank (1990), yoksulluğun geleneksel tanımını yapmaktadır: yoksulluk asgari yaşam standardına erişememe durumudur. Başka bir ifadeyle yoksulluk maddi nitelikteki mahrumiyetler nedeniyle kaynaklara ve üretim faktörlerine erişememe ve asgari bir yaşam düzeyini sürdürecekları gelirden yoksun olma halidir.” (Aktan ve Vural, 2002, s.3)

Yoksulluk, insanlık tarihi boyunca var olan bir olgu olması ve geçmişten günümüze kadar var olan insan topluluklarında farklı biçimlerde yaşanması nedeniyle toplumların kabul ettiği tek bir yoksulluk tanımı bulunmamaktadır. Ancak günümüz toplumlarında görülen yoksulluk biçimleriyle geçmişte yaşanan yoksulluk biçimleri arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Yoksulluk geçmişte bir durum olarak algılanırken, kitlesel görünüm kazanmasıyla beraber sorun olarak algılanmaya başlanmıştır. Eski ve yeni yoksulluk ayırımında sınır olarak Sanayi Devrimi gösterilmektedir. Günümüzde eski ve yeni yoksulluğun yerini açlık ve sefalet almıştır. Geçmişte toplumlar arasında görülmeyen ayrışma ve kopuş günümüzde daha belirgin olmaktadır. Günümüzde yoksulluk; sosyal dışlanma, yetersizlik, sınıf ayırımı, marjinalleşme ve sosyal dışlanma ile anılır hale gelmiştir (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012, s.81).

Yoksulluğun günümüzde önemli olmasının temel sebebi Sanayi Devrimi ile birlikte kırdan kente yerleşen insanların kitlesel olarak yoksullaşmasıdır. Ülkemizde ise bu duruma 20. Yüzyılın ortalarından yaşanmaya başlamıştır. Ülkemizde sanayileşme 1950’li yıllarda artarak devam etmiş ve tarımda makineleşmenin artmasıyla kırdan

yaşayan insanlar kentlere göç etmiştir. Kırsal alanlardan kentlere yapılan göçlerin, kentlerin yapısında da değişikliklere neden olmuştur. Bu değişiklikler karşımıza çarpık kentleşme, gecekondulaşma ve altyapı sorunları gibi yeni sorunları ortaya çıkarmıştır. Bu dönemde görülen yoksulluğa devletin müdahalesi pek görülme de, toplumda bulunan geleneksel kurumlar ve manevi değerler sayesinde fazla görülmemekle beraber sonuçları toplum tarafından fazla hissedilmemiştir. Ancak 1980 sonrasında ülkemizde yoksulluk önemli sorun olarak görülmeye başlanmıştır (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012, s.81-82).

1980 sonrasında yoksulluğun artmasında görünür hale gelmesinde bazı faktörler etkili olmuştur. Bunlar:

- Ekonomi politikalarının değişmesi,
- 1985 sonrası göç eden insan profilinin değişmesi ve buna bağlı olarak yeni göç edenlerin 1980 öncesi göç edenlerden daha çok az iş fırsatına sahip olmaları,
- Yeni gelen göçlerle beraber nüfusun artışıyla kentlerde iş ücretlerinin düşmesi ve gelir dağılımında ortaya çıkan büyük kayıplara bağlı olarak kentte bulunan orta sınıfın sosyo-ekonomik konumunu kaybetmesiyle yeni kent yoksullarının ortaya çıkması;
- Sanayi sektöründe üretimin esnekleşmesi ve sanayide yeni teknoloji makinelerin kullanımının yarattığı işsizlik;
- Eve iş verme, parça başı iş ve özellikle kadın ve çocuk emeğinin enformel üretim biçiminde ağırlıklı olarak kullanımının artması (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012, s.83).

2.3.1. Yoksulluğun Nedenleri

Yoksulluğun önlenmesi için yoksulluğun nedenlerinin araştırılması gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda yoksulluğu oluşturan çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenler şu şekilde sıralanabilir:

- Doğal afetler
- Savaş, iç çatışma ve terörizm
- Kaynak dağılımında eşitsizlikler
- Ekonomik krizler
- Küresel sermaye hareketliğindeki değişimler

- Sağlık koşulları
- Eğitim imkânlarından mahrum kalmak
- Ekonomik gelişmeler
- Kültürel ihtiyaçların karşılanması
- Vasıfsız işgücü ve emeğin yeterli düzeyde nitelikli olmamasıdır (Selçuk, 2015, s.12, 13, 14).

Ülkemizde yaşanan ekonomik krizlere bağlı olarak yoksul birey sayısının arttığı görülmektedir. Ülkemizde yaşanan yoksulluğun nedenleri araştırıldığında göç ve istihdam sorunlarının yoksulluk üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu duruma ek olarak devletin sosyal ve ekonomik olarak yeterli düzeyde önlem almaması ülkede bulunan yoksul birey sayısını arttırmaktadır (Avşar, 2007, s.49)

2.3.2. Yoksulluk Türleri

2.3.2.1. Mutlak yoksulluk

Yoksulluğun ölçülmesinde en çok kullanılan yaklaşımlardan biri mutlak yoksulluktur. Bu yaklaşıma göre yoksullar, yoksulluk sınırına göre tanımlanır. Temel ihtiyaçlarımız olan gıda ve barınmanın karşılanması mutlak yoksul olarak tabir edilen bireyler için zordur (Canan, 2017, s.20).

“Mutlak yoksulluk, hane halkı ya da fertlerin biyolojik olarak kendilerini üretebilmeleri için ihtiyaç duydukları asgari gelir ve harcama düzeyidir. Tanımın yaşamı sürdürebilmek için gerekli olan asgari besin bileşenlerini veya kaloriyi esas alması ona mutlaklık niteliği kazandırmaktadır. Ülkelerarası karşılaştırmaların yapılması amacıyla kullanılan bir tanımdır. Bu amaç doğrultusunda ülkelerin içinde buldukları farklı koşulları ve gelir dağılımındaki farklılıkları dikkate almaksızın her ülkeye uygulanabilecek bir global yoksulluk sınırı belirlenmeye çalışılır. Bu sınır temel tüketim gereksinimlerini karşılayacağı varsayılan mal demetinin maliyetine denk gelen bir yoksulluk düzeyini tespit eder. Başka bir ifadeyle, seçilen tanıma bağlı olarak, yoksulluk sınırı daha alt düzeyde yaşamı sürdürmenin mümkün olmadığı bir asgari tüketim seviyesi belirler. Elde edilen bu yoksulluk sınırı ile hesaplanan gerçek hane halkı ya da fert geliri

karşılaştırılmaktadır. Yoksulluk sınırı altında gelire sahip olan kişi veya hane halkı yoksul ve aşırı yoksul olarak sınıflandırılmaktadır.” (Aktan ve Vural, 2002, s.5)

2.3.2.2. Göreli yoksulluk

Görelî yoksulluk, yaşanan toplumda var olan ortalama refah seviyesinin altında kalma durumu olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım insanın toplumsal bir varlık olmasına atıf yapmaktadır. Gelişmiş ülkelerde insanlar gelirleri veya tüketim harcamalarına göre sıralanır ve belirlenen noktanın altında kalan insanlar göreli yoksul olarak tanımlanır. Görelî yoksulluk toplumda bulunan gelir dağılımını esas almaktadır. Buna göre göreli yoksulluk, bir toplumda bulunan bireylerin hayat standartlarıyla karşılaştırılması sonucu ortaya çıkan yoksulluk hali olarak tanımlanmaktadır. Mutlak yoksulluk ile göreli yoksulluğu karşılaştırdığımızda; göreli yoksullukta bireyler temel ihtiyaçlarını karşılama gücüne sahiptirler ancak toplumda bulunan refah düzeyi seviyesinin altında kalmaları nedeniyle toplumla tam katılımları engellenmiştir. Toplumda mutlak yoksul birey bulunmayabilir ancak gelir dağılımındaki eşitsizlik nedeniyle göreli yoksulluk toplumda varlığını sürdürür (Canan, 2017, s.20 – 21).

2.3.2.3. Objektif yoksulluk

Objektif yaklaşım diğer bir adıyla refah yaklaşımı; yoksulluğu meydana getiren unsurları ve yoksul bireyleri yoksulluktan kurtarmak için gerekenleri belirlemeye yönelik değerlendirmeleri içerir. Objektif yaklaşımı savunan kişilere göre yoksul bireyler kendileri için her zaman nelerin en iyi olduğu hakkında değerlendirme yeteneğine sahip olmadıklarını belirtmişlerdir (Aktan ve Vural, 2002, s.6)

2.3.2.4. Subjektif yoksulluk

Subjektif yaklaşım yoksulluğu tanımlarken bireylerin tercihlerine önem vermeye yönelik bir yaklaşımdır. Subjektif yaklaşımı savunan kişilere göre bireyler değerlendirme kapasiteleri olarak yoksun olmalarıyla beraber bireylerin tüketilen malların türü ve çeşitleri hakkında farklı değerlendirme yapmaları nedeniyle genel bir değerlendirmenin yapılması söz konusu değildir. Buna göre subjektif yoksulluk yaşanan dönem için toplumun kabul edeceği hayat standardının seviyesi ile ilişkili olduğu belirtilmiştir. Bunlardan dolayı yoksulluk tanımlanırken, yapılmış olan araştırma verilerine göre

bireyler açısından iyi bir gelir seviyesi ve yoksulluk için yeterli olduğu düşünölen gelir önemlidir (Canan, 2017, s.22).

2.3.2.5. Kırsal yoksulluk

Birçok ölkede yoksulluğun en çok hissedildiğı bölgelerin başında kırsal bölgeler gelmektedir. Kırsal bölgelerde yaşayan yoksul bireyler tarım ve hayvancılık yaparak geçimlerinin sağlamaya çalışırlar. Kırsal bölgelerde ki yoksulluğun temel nedeni olarak karşımıza topraksız ve niteliksiz işçiler çıkmaktadır. Nüfusun artmasıyla beraber bu kesimin sayısı da hızla artmaktadır. Kırsal yoksulluğu arttıran temel faktörler şunlardır:

- Siyası istikrarsızlık ve iç çatışmalar,
- Kırsal alandaki ikilik,
- Kötü yönetim,
- Kırsal kesimi dışlayan iktisadi ve sosyal politikalarıdır (Aktan ve Vural, 2002, s.11).

2.3.2.6. Kentsel yoksulluk

Kırsal bölgelerde yaşayan ve geçinmekte zorluk yaşayan yoksul bireyler gelir getirici işlerin çeşitli olduğu kentlere göç etmektedirler. Kentlere göç eden bireyler kentin belirli bölgelerinde kendi sosyoekonomik düzeylerine yakın bölgelerde yaşamaya başlarlar. Bu nedenle kentlerde yoksulluk belirli bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Kente göçlerin artış göstermesiyle beraber işsizlik, barınma ve kamu hizmetlerine erişmek zorlaştırmış bunlara bağılı olarak kentsel yoksulluk artış göstermiştir (Canan, 2017, s.23).

2.3.2.7. Gelir yoksulluğı

Gelir yoksulluğı, bireyin kendi yaşamını sürdürmek veya hane halkı bireyelerinin ihtiyaç duyduğu temel gereksinimlerinin karşılanması amacıyla gerekli olan gelirin elde edilmemesi olarak tanımlanmaktadır. Gelir yoksulluğı hesaplanırken asgari düzeyde yaşamın devamı için gerekli olan gelir yoksulluk sınırı olarak tanımlanmaktadır. Belirlenen yoksulluk sınırının altında gelire sahip birey veya hane halkı yoksul olarak tanımlanmıştır (Aktan ve Vural, 2002, s.6).

2.3.2.8. İnsani yoksulluk

İnsani yoksulluk kavramı Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulmuştur. Buna göre insani yoksulluk, insanın gelişimi ve insanca yaşamını sürdürmek için ekonomik

olanakların yanında temel gereksinimlerinin karşılanması amacıyla sosyal ve kültürel olanaklara sahip olması gerektiği fikrine dayanır. İnsani yoksulluğun ölçülmesi amacıyla Birleşmiş Milletler tarafından insani yoksulluk endeksi oluşturulmuştur (Aktan ve Vural, 2002, s.6).

2.3.3. Çocuk Yoksulluğu

Çocuklar hanede var olan yoksulluktan en çok etkilenen gruplar arasında yer almaktadırlar. Çeşitli nedenlerden dolayı meydana gelen iç ve dış göçler, ülkede bulunan dengesiz gelir dağılımı ve devletin yeterli düzeyde sosyal politika üretmemesi gibi nedenler çocuk yoksulluğunun ortaya çıkmasını sağlayan ve arttıran nedenler arasındadır(Kahraman ve Gül, 2015, s.341).

“Çocuk yoksulluğu çocuğun; yaşama, büyüme ve gelişmesi açısından gerekli maddi, manevi ve duygusal kaynaklardan yoksun olmasıdır. Yoksulluk içinde yaşayan çocuklar, yaşama, büyüme ve gelişmeleri açısından gerekli maddi, manevi ve duygusal kaynaklardan yoksun biçimde yaşamakta, böylece haklarından yararlanamamakta, potansiyellerini tam olarak gerçekleştirememekte ve topluma tam ve eşit üyeler olarak katılmamaktadırlar”(UNICEF, 2005. s.18).

UNİCEF çocuk yoksulluğunun düzeylerini 3 farklı faktörün birleşimi ile belirlemektedir. Bu faktörler şunlardır:

“Ebeveynlerin yaşı, eğitim düzeyleri, aile başına düşen çocuk sayısı ve yalnız ebeveynlik gibi sosyal ve ailevi değişiklikler.

Ekonomik durgunluk, teknolojik yenilik, düşük vasıflı işçilerin göçü, az ücretli işler, çift gelire sahip hane halkı ile birlikte özelleştirme ve küreselleşme trendleri gibi iş gücü piyasası faktörleri.

Hükümetin politikalarındaki ve harcama önceliklerinde ki değişiklikler.” (UNICEF, 2006. s.2).

Türkiye’de yoksulluk riski altında bulunan çocukların özellikleri şunlardır:

*“Ailenin geçiminin sadece bir kişi tarafından sağlandığı büyük ailelerde doğan çocuklar,
Eski tarım tekniklerinin ve büyük pazarlara sınırlı erişimin ailelerin geçim sağlayabilme
olanaklarını tehdit ettiği kurak, dağlık, kırsal alanlarda büyüyen çocuklar,
Tek ebeveynli ailelerden gelen çocuklar,
Aileleri yakın zamanda kentsel alanlara göç etmiş olan çocuklar,
Kayıt dışı ve geçici işlerde çalışan ve bunun sonucunda da düzenli bir gelire sahip
olmayan anne-babaların çocukları,
Örgün eğitim almamış ya da çok az eğitim almış, çoğu zaman vasıfsız olan ve ortalamanın
altında para kazanan anne-babaların çocukları,
Anne-babaları yetersiz istihdam edilen ve yeterli para kazanamayan çocuklar,
Anne-babaları uzun süredir işsiz olan, engelli olan ya da engelli birine bakan çocuklar.”*
(UNICEF, 2006. s.6).

2.4. Sosyal Yardımlar

İnsan topluluklarının ortaya çıkışından itibaren toplumda bulunan dezavantajlı insanların toplumsal hayattan dışlanmaması amacıyla çeşitli yardımlar yapılmıştır. Bu yardım türlerinden biri olan sosyal yardımlar, bireyin kendisi veya bakmakla yükümlü olduğu aile bireylerinin temel ihtiyaçlarını karşılamada sorunlar yaşayan, fiziksel veya ruhsal açıdan sorunları bulunan kısaca toplumdaki özel gereksinimli bireylere yönelik yapılan iyileştirme politikaları olarak tanımlanabilir (Özgenç, 2016, s.4). Sosyal yardımlar aynı ve nakdi olmak üzere iki farklı şekilde ihtiyaç sahibi bireylere verilebilmektedir. Aynı yardım, ısınma, giyinme ve beslenme amacıyla para yerine verilen yardım türüdür. Nakdi yardım ise doğrudan bireylere verilen parasal yardım türüdür (Saygı Doğru, 2016, s.44).

Sosyal yardımlar ile desteklenecek bireylerin veya sosyal yardım yapılacak olan alanlar ile ilgili bir sınırlama mümkün olmamaktadır. Ülkeden ülkeye, şehirden şehire değişen sosyal ve ekonomik olanakların farklılığı sosyal yardımın türünü

değiştirebilmektedir. Yaşanan doğal afetler, savaşlar, terörizm, göçler ve ekonomik krizler sonucunda toplumunda ki çeşitli gruplar dezavantajlı gruplara dâhil olabilmektedirler. Toplumda ki bireylerin değişen gruplarına ve şartlarına göre yapılacak olan sosyal yardımların konusu değişmekte ve farklılıklar gösterebilmektedir. Sosyal yardımların konularına baktığımızda karşımıza yaşlılar, engelliler, korunma ihtiyacı olan çocuklar, savaş mağdurları, terörizm mağdurları, meydana gelen doğal afetlerde zarar gören bireyler ve benzeri çeşitli dezavantajlı gruplar çıkmaktadır. Bu dezavantajlı bireylerin ve grupların temel ihtiyaçlarının acil olarak karşılanarak muhtaçlık durumları kısa vadede ortadan kaldırılabılır (Özgenç, 2016, s.5).

2.4.1. Sosyal Yardımların Tarihi

Sosyal yardımların geçmişine bakıldığında; sosyal yardımlar hakkında yapılan ilk hukuki çalışmanın İngiltere de çıkarılan yoksulluk yasalarının olduğu görülmektedir. Sosyal yardımlar hazırlanan yoksulluk yasasına göre düzenlenmiştir. Bu yasa düzenlemesinin de yoksulların iki gruba ayrıldığı bu grupların, yardımları hak eden(yaşlı, hastalar) ve yardımları hak etmeyenler(çalışabilir durumda olan ancak çalışmayanlar) olarak açıklanmıştır. 1795 yılında çıkarılan Speenhamland Parlamentosu Yasası ile herkese asgari geçim hakkı tanınmıştır. Speenhamland Parlamentosu Yasası ile daha önceden sosyal yardımlar kapsamında yer almayan çalışan veya çalışabilecek bireyler ile kırsal bölgede yaşayan bireylerinde sosyal yardımlardan yararlanması sağlanmıştır (Türkoğlu, 2013, s.281). İngiliz sosyolog T.H. Marshall bir bireyin sosyal yardım alması için yurttaş olmasının yeterli olduğu görüşünü savunmuştur. Yurttaşlık hakkı ise insanların farklılıklarının bir önem arz etmeksizin eşit oldukları ve eşit muamele görmeleri gerektiği vurgulanır. 1944 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü, Philadelphia Bildirgesi ile yurttaşlık hakkını teminat altına alarak yoksullukla mücadeleyi amaçlamıştır (Saygı Doğru, 2016, s.45-46).

Türkiye ye baktığımızda ise Cumhuriyetin ilk yıllarında sosyal yardımlar yoksul bireylerin kırdan kente göçü engellemek ve kırdaki yaşamlarını devam ettirmelerini sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Ancak yapılan sosyal yardımlar kente göçleri engellememiş ve kentlerde bulunan yoksulluğun artmasına neden olmuştur. İlk başlarda sosyal yardımlar kırsalda yaşayanlarla sınırlandırılmışken, yaşanan göçler ile sosyal yardım anlayışında değişim yaşanmaya başlamıştır. Bu amaçla Türkiye Cumhuriyeti devletinin ilk sosyal yardım uygulaması olarak kabul edilen ve 2022 sayılı kanun olarak da bilinen “65 Yaşını

Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun” 1976 yılında çıkarılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından sosyal yardım alanında yapılan uygulamaların kronolojik olarak sıralaması şu şekildedir:

1976 yılında “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun” çıkarılmıştır.

1983 yılında “2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu” çıkarılmıştır.

1983 yılında “ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu” kurulmuştur.

1986 yılında “3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu” çıkarıldı.

1986 yılında “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF)” kuruldu.

1992 yılında “Sosyal güvenlik sisteminde kaydı bulunmayan kişilerin sağlık hizmetinden yararlanması için “Yeşil Kart” uygulaması” başlatıldı.

2001 yılında “Türkiye ve Dünya Bankası arasında Sosyal Riski Azaltma Projesi” imzalandı.

2003 yılında “Şartlı Nakit Transferi uygulanması” başlatıldı.

2004 yılında “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü’ne” dönüştürüldü.

2005 yılında “İl ve ilçe belediyelere, sosyal yardım yapma hakkı” tanındı.

2006 yılında Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu kabul edildi. Emekli Sandığı, Bağ-Kur ve Sosyal Sigortalar Kurumu tek çatı altında birleştirildi.

2008 yılında Genel Sağlık Sigortası yürürlüğe girdi.

2011 yılında 633 sayılı KHK ile AÇSHB kuruldu(Dama, 2016, s.90-93).

2.4.2. Türkiye’deki Sosyal Yardım Uygulamaları

Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye de de çeşitli sosyal yardım uygulamaları bulunmaktadır. Bu sosyal yardım uygulamaları aşağıda sıralandığı gibi gruplara ayrılmıştır.

Aile Yardımları

Eğitim Yardımları

Sağlık Yardımları

Özel Amaçlı Yardımlar

Yaşlı ve Engelli Yardımları

Proje Destekleri ve İstihdam Yardımları olarak 6 farklı gruba ayrılmaktadır (AÇSHB, 2017, s.49).

2.4.2.1 Aile yardımları

Aile yardımlarına baktığımızda 9 farklı aile yardım türünün bulunduğu görülmektedir. Bu yardım türleri aşağıda sıralanmıştır.

Gıda Yardımı: İhtiyaç sahibi ailelerin gıda vb. temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla dini bayramlar öncesi SYDV'ler tarafından verilen yardım türüdür (AÇSHB, 2017, s.50).

Barınma Yardımı: Bakımsız, insan sağlığını etkileyecek derece olan eski evlerin onarımı veya evlerde eksik bulunan ev eşyalarının alımı için SYDV'ler tarafından yapılan ayni ve nakdi yardım türüdür (AÇSHB, 2017, s.50).

Sosyal Konut Projesi: AÇSHB ve TOKİ işbirliğiyle sosyal güvenceden yoksun fakir ve muhtaç durumdaki insanların konut sahibi olmalarını sağlamaya yönelik geri ödemeli bir projedir (AÇSHB, 2017, s.50).

Yakacak Yardımı: 2003 yılından itibaren SYDV tarafından belirlenen muhtaç durumdaki ailelere en az 500 kg kömür olmak üzere dağıtılan ayni bir yardım türüdür (AÇSHB, 2017, s.51).

Doğum Yardımı: 15 Mayıs 2015 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlanmış olup Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına, canlı doğan birinci çocuk için 300 TL, ikinci çocuk için 400 TL, üçüncü ve sonra doğan çocuklar için 600 TL tutarında doğum yardımı yapılmaktadır. 15 Mayıs 2015 tarihinden önce doğan çocuklar için maddi destek verilmemektedir ancak sıralamaya dâhil edilmektedir (AÇSHB, 2017, s.52).

Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım: Dul aylığı olarak bilinmektedir. Şubat 2011 tarihi itibarıyla başvurular SYDV'ler tarafından alınmaya başlanmıştır. Dul kadınlara

muhtaçlık durumları devam ettiği süre içerisinde aylık 275 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 550 TL düzenli yardım verilmektedir (AÇSHB, 2017, s.51).

Öksüz ve Yetim Yardımı: Ebeveynlerden en az biri vefat etmiş ve 18 yaşından küçük çocuklardan muhtaç durumdan bulunanlara yapılan aylık 100TL tutarındaki nakdi yardımdır (AÇSHB, 2017, s.53).

Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardım: AÇSHB tarafından 2013 yılından beri zorunlu askerlik kapsamında askerlik hizmetini yerine getiren er ve erbaşların muhtaç durumundaki ailelerine yönelik aylık 275 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 550 TL düzenli yardım verilmektedir. Askerlik hizmetini yapan bireyin evli olması durumunda destek ödemesi eşine yapılmaktadır (AÇSHB, 2017, s.51).

Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı: Zorunluk askerlik hizmetini yürüten er ve erbaşların 18 yaş altında olup muhtaç durumda olan çocuklarına yönelik aylık 100TL tutarındaki nakdi yardımdır (AÇSHB, 2017, s.52).

2.4.2.2 Eğitim yardımları

Eğitim yardımlarına baktığımızda 8 farklı eğitim yardım türünün bulunduğu görülmektedir. Bu yardım türleri aşağıda sıralanmıştır.

Eğitim Materyali Yardımı: Eğitim ve öğretim dönemi içerisinde SYDV tarafından muhtaç durumda bulunan ailelere kitap dışındaki temel okul ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yapılan yardımlardır.

Şartlı Eğitim Yardımı: Yoksul durumdaki ailelerin çocuklarının eğitimlere devamını sağlamak amacıyla verilen ekonomik destektir. Çocukların okula devam şartı aranmaktadır. Verilen ekonomik destek tutarı çocuğun cinsiyeti ve eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Şartlı eğitim yardımı kapsamında verilen ekonomik destek tutarları şu şekildedir:

İlköğretim (1-8'inci sınıflar arası) erkek öğrenci için aylık 35 TL, kız öğrenci için aylık 40 TL,

Ortaöğretim (9-12'inci sınıflar arası) erkek öğrenci için aylık 50TL, kız öğrenci için aylık 60 TL'dir (AÇSHB, 2017, s.53-54).

Öğle Yemeği Yardımı: Taşınalı eğitim uygulaması kapsamında başka merkezlere taşınan öğrencilere öğle yemeği verilmesi amacıyla 1997 yılında başlatılan yardım türüdür (AÇSHB, 2017, s.54).

Öğrenci Taşıma Barınma ve İaşe Yardımı: Taşınalı eğitim uygulaması dışında kalan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ulaşım, barınma vb. ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik SYDV tarafından verilen desteklerdir (AÇSHB, 2017, s.55).

Ücretsiz Ders Kitabı: Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Eylül 2003'ten itibaren eğitim dönemlerinin başında devlet okullarında eğitim gören ilk ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin ders kitapları ücretsiz olarak dağıtılmaktadır (AÇSHB, 2017, s.55).

Engelli Öğrencilerin Ücretsiz Taşınması: 2004–2005 eğitim öğretim yılından itibaren engelli öğrencilerin eğitimlerine devamlarının sağlanması amacıyla eğitim görülen okullarına bedelsiz ulaşımının sağlanması amacıyla Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile yürütülmektedir (AÇSHB, 2017, s.55).

Yurt Yapım Projeleri: Ortaöğrenim öğrencilerine yönelik olarak yurt ihtiyacı bulunan yerlerde SYDV'lerin talebiyle SYDTF kaynaklarıyla 100, 200 ve 300 kişi kapasiteli yurtlar yapılmaktadır (AÇSHB, 2017, s.56).

Diğer Eğitim Yardımları: Adalet Bakanlığı ile imzalanan protokol gereğince cezaevlerinde bulunan bireylerin açık öğretim kayıt ve sınav giderleri karşılanmaktadır (AÇSHB, 2017, s.56).

2.4.2.3 Sağlık yardımları

Sağlık yardım türlerine baktığımızda 2 farklı sağlık yardım türünün bulunduğu görülmektedir. Bu yardım türleri aşağıda sıralanmıştır.

Şartlı Sağlık Yardımı: Yoksul durumdaki ailelerin 0-6 yaş arasındaki çocuklarının düzenli olarak sağlık kontrollerinin yapılması amacıyla verilen ekonomik destektir. Çocuklar için yapılan aylık ödeme çocuk başına 30 TL'dir. Gebe kadınların doğumlarını hastanede gerçekleştirmeleri ve gebelik sürecinde düzenli olarak doktor kontrolüne gitmeleri şartıyla verilen şartlı sağlık yardımı kapsamında gebelik yardımı yapılmaktadır. Bu kapsamda verilen tutarlar şu şekildedir:

Doğumun hastanede yapılması halinde 1 kereye mahsus 75 TL,

Düzenli muayenelerin yapılması halinde doğumdan önce aylık 35 TL,

Doğumdan sonra 2 kereye mahsus 35 TL'dir (AÇSHB, 2017, s.56).

GSS Gelir tespiti ve Prim Desteği: Yeşil kart yerine GSS sistemi getirilmiştir. GSS kapsamına giren vatandaşların tespiti amacıyla 01.01.2012 tarihinden itibaren gelir testi işlemleri SYDV'ler tarafından yapılmaktadır. SYDV'lere başvuru yapan bireyler hakkında Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (BSYBS) üzeri ve hanede yapılan inceleme sonucunda müracaatçıların sosyo-ekonomik durum değerlendirmeleri yapılmaktadır. Bahse konu bilgiler çerçevesinde SYDV müteveli heyetleri hanelerin ortalama aylık gelirlerinin seviyeleri sınıflandırmakta ve hazırlanan veriler SGK'ya gönderilmektedir. Yapılan inceleme sonucunda hane hakkında kişi başına düşen gelirin brüt asgari ücretin 1/3'den az ise GSS primi devlet tarafından karşılanmaktadır (AÇSHB, 2017, s.57).

2.4.2.4 Özel amaçlı yardımlar

Özel amaçlı yardım türlerine baktığımızda 4 farklı özel amaçlı yardım türünün bulunduğu görülmektedir. Bu yardım türleri aşağıda sıralanmıştır.

Aşevi Yardımı: Yoksulluğun belirgin olarak yaşandığı, yaşlı, engelli, kimsesiz, hasta ve hanede yemek yapabilecek durumda olmayan vatandaşlara günlük sıcak yemek verilmesi amacıyla yapılan bir yardım türüdür (AÇSHB, 2017, s.60).

Afet (Acil Durum) Yardımı: Doğal akışında devam eden hayatı olumsuz yönde etkileyen afet veya aniden gelişen olaylar sonucunda mağdur olan vatandaşların ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla SYDV'ler tarafından yapılan yardım türüdür (AÇSHB, 2017, s.60).

Terör Zararı Yardımı: Yaşanan terör olayları nedeniyle zarar gören veya göç etmek zorunda kalan yoksul bireylerin acil ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla SYDV'ler tarafından verilen yardım türüdür (AÇSHB, 2017, s.60).

Sosyal Uyum Yardımı: Ülkemizde geçici barınma merkezleri dışında ikamet eden, yoksul olan, sosyal güvenceye sahip olmayan ve 99 ile başlayan kimlik numarasına sahip Suriyeli ve diğer yabancı uyruklu bireyler yararlanmaktadır. Hanede yaşayan kişi başı aylık 120TL verilmekle beraber hanede bulunan kişi sayısına göre verilen ekonomik destek artmaktadır. Sosyal uyum yardımı, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve BM

Dünya Gıda Programı (WFP), Türk Kızılayı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında oluşturulan ortaklıkla uygulanan bir yardım programıdır (AÇSHB, 2017, s.60).

2.4.2.5 Yaşlı ve engelli yardımları

Yaşlı ve engelli yardım türlerine baktığımızda yaşlı ve engellilere yönelik 2 farklı yardım türünün bulunduğu görülmektedir. Bu yardım türleri aşağıda sıralanmıştır.

2022 sayılı Kanun Kapsamındaki Aylıklar: 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Özürlü ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik kapsamında ödenmektedir. Bu kapsamda verilen yardımlar şunlardır: Yaşlı aylığı(65 yaş üstü), Engelli Aylığı(Rapor oranı %40 ve üzeri), Engelli yakını aylığı(18 yaş altı) ve Silikozis Hastalığıdır(İş kaybı oranı %15 ve üzeri). Yaşlı aylığı kapsamında desteklenen bireyler hakkında yapılan gelir araştırmasında sadece yaşlı bireyin eşinin geliri üzerinden muhtaçlık değerlendirilmesi yapılmaktadır. 2022 sayılı Kanun kapsamında ödenen aylıklar her yılın Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarında olmak üzere üç ayda bir peşin olarak ödenmektedir (AÇSHB, 2017, s.61).

Evde Bakım Yardımı: 2828 sayılı Kanununun Ek 7 nci maddesi hükmü ve ilgili mevzuat kapsamında yürütülmektedir. En az %50 engel oranı ve ağır engel durumu evet ibareli sağlık kurulu raporuna sahip bireylerin AÇSHİM ve AÇSHİM'e bağlı SHM müdürlüklerine başvurması sonucu yapılacak inceleme sonucunda; engelli bireyin bakıcı olmadan hayatını idame ettirmeyeceği ve hane içindeki kişi başına düşen ortalama aylık gelirinin asgarî ücretin aylık net tutarının 2/3'ünden daha az olan engelli bireyler yararlanmaktadır (AÇSHB, 2017, s.61).

2.4.2.6 Proje destekleri

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamındaki bireylerin iş hayatına girerek üretime katılmasını ve sosyal hayata uyumlarını sağlamaya yönelik proje destekleri verilmektedir (AÇSHB, 2017, s.62).

2.5. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti

Sağlıklı bir ailede çocuğun şiddet ve her türlü istismardan korunması daha kolaydır; çocuğun en iyi bakılabileceği ortam aile ortamıdır. Bu nedenle çocukların aile içinde bakımının sağlanması amacıyla alternatif hizmetler geliştirilmesi hedeflenmektedir. Söz konusu alternatif hizmetlerden biri SED hizmetidir. SED

hizmetinde amaç ekonomik nedenlerden dolayı koruma altına alınan çocukların aileye döndürülmesi veya ekonomik nedenlerden dolayı koruma altına alınması gereken çocuğun aile içinde ekonomik ve sosyal açıdan desteklenmesidir. Bu amaçla 28.09.1986 tarih ve 19235 sayılı Ayni ve Nakdi Yardım Yönetmeliği yayımlanmıştır. Ayni ve Nakdi Yardım Yönetmeliğinin adı; 27906 sayılı Resmi gazetede yayımlanan SHÇEK Ayni ve Nakdi Yardım Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile “SHÇEK SED Yönetmeliği” olarak değiştirilmiştir. Ancak bu yönetmelik AÇSHB tarafından 03/03/2015 tarih ve 29284 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan SED Hizmetleri Hakkında Yönetmelik ile kaldırılmıştır. SED hizmeti hakkındaki yönetmelik, yoksulluk içinde olup temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve hayatını sürdürmekte güçlük çeken çocuk ve gençlerin bakımı konusunda ailelerin desteklenmesi amacıyla verilecek SED hizmetine ilişkin esas ve usullerin düzenlenmesi amacıyla hazırlanmıştır (AÇSHB, 2014, s.65).

SED hizmetinden yararlanacak bireylerin özellikleri SED yönetmeliğinin 6. maddesinde açıklanmıştır. Buna göre;

- Haklarında bakım tedbiri kararı verilerek kuruluşlarda bakılan ve desteklendikleri takdirde ailesi veya yakınları yanına döndürülebilecek çocuklar,
- Ekonomik yoksunluk nedeniyle, desteklenmedikleri takdirde korunmaya muhtaç duruma düşecek çocuklardan haklarında bakım tedbiri kararı alınmaksızın SED hizmetinden yararlandırılarak ailesi veya yakınları tarafından bakılabilecek çocuklar,
- Bakım tedbir kararlı iken yaş sınırlarını tamamlamaları nedeniyle, sosyal hizmet kuruluşlarından veya koruyucu aile yanından ayrılanlardan iş ve meslek edinme kursuna veya eğitimlerine devam eden veya bir iş ve meslek sahibi olamayıp desteklenmedikleri takdirde muhtaç duruma düşecek olan gençler,
- Olağanüstü bir felaket, tabii afet, hastalık veya kaza geçirerek belirli bir süre kendisinin ve geçindirmekle yükümlü bulunduğu aile fertlerinin temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olanlar ile hayati tehlike arz eden ve ameliyat gerektiren durumlarla karşılaşan veya vefat eden kişilerin çocukları yararlanabilmektedir.

Bireyler on sekiz yaşına kadar SED hizmetinden yararlanabilmektedir. Ancak on sekiz yaşından büyük bireylerin SED hizmeti kapsamında desteklenmesine bazı kurallar çerçevesinde devam edilebilmektedir. Bu kurallar şunlardır:

- SED yönetmeliğinin 6. maddesinin birinci fıkrası kapsamında ekonomik destek almakta iken on sekiz yaşını dolduranlardan, desteklenmedikleri takdirde eğitimine devam edemeyecek durumda olan orta öğretim öğrencileri yirmi yaşına kadar,
- Ekonomik destek almakta iken on sekiz yaşını dolduran çocukların meslek edinme kursuna devam etmesi halinde, kurs süresince en fazla bir yıla kadar,
- Bakım tedbiri kararı uzatılanlardan yükseköğrenime devam edenler ise yirmi beş yaşına kadar,
- SED yönetmeliğinin 6. maddesinin birinci fıkrası (c) bendi kapsamında olan gençlerden, iş ve meslek sahibi olamayan ve öğrenime devam etmeyenlere süreli ekonomik destek hizmetinden en fazla iki yıl süresince, ön lisans veya lisans eğitimine devam edenlere ise öğrenim süresi boyunca yararlanabilmektedir.

SED hizmet kapsamında desteklenmesi uygun görülen bireylere nakdi yardım SED yönetmeliğinin 4. Maddesinde tanımlanan süreli ve geçici ekonomik destek olarak verilmektedir. Süreli ekonomik destek, yardıma muhtaç olduğu tespit edilen ailelerin çocukları ile gençlere, sosyal ve ekonomik bir sorunun giderilmesi amacıyla, bakanlığın bütçe imkânları ölçüsünde, belirlenen süre ve oranlar dâhilinde gençler ve çocuklar için aylık ödemeler şeklinde yapılacak yardımı, geçici ekonomik destek ise; yardıma muhtaç olduğu tespit edilen ailelerin çocukları ile gençlere, sosyal ve ekonomik bir sorunun giderilmesi amacıyla yılda bir, zaruri hallerde en çok iki defaya mahsus olmak üzere ekonomik destek tutarının en fazla üç katına kadar yapılacak yardımları ifade etmektedir. Ekonomik destek tutarı, en yüksek devlet memuru aylığının, ek gösterge dâhil tutarıdır.

Süreli ekonomik desteğe ihtiyacı olduğu belirlenen bireylere belirtilen şartlara ve ekonomik destek tutarının oranlarına göre;

- Okul öncesi çocuklar ile okula devam etmeyen çocuklar için ekonomik destek tutarının % 50'si,
- 1 ile 8'inci sınıfa devam edecek çocuklar için ekonomik destek tutarının % 75'i,
- 9 ile 12'nci sınıfa devam edecek çocuklar için ekonomik destek tutarının % 80'i,
- Bakım tedbiri kararı uzatılanlardan yükseköğrenime devam edenler için ekonomik destek tutarının % 90'ı,

→ Bakım tedbir kararlı iken yaş sınırlarını tamamlamaları nedeniyle, sosyal hizmet kuruluşlarından veya koruyucu aile yanından ayrılanlar için ekonomik destek tutarının % 40'ı oranında aylık ödeme yapılır.

Geçici ekonomik desteğe ihtiyacı olduğu belirlenenlere ekonomik destek tutarına göre;

→ 1 Katı: Ekonomik destek tutarının bir katı,

→ 2 Katı: Ekonomik destek tutarının iki katı,

→ 3 Katı: Ekonomik destek tutarının üç katı kadar tek seferlik ödeme yapılır.

Tablo 4: SED ödeme miktarları (Temmuz – Aralık 2017 yılı)

	Katsayı	Tutar
Okul Öncesi Çocuk	50	487,85
İlköğretime Devam Eden Çocuk (1-8. Sınıf)	75	731,78
Orta Öğretime Devam Eden Çocuk (9-12. Sınıf)	80	780,57
Orta Öğretim Seviyesinde Olup Okula Devam Etmeyen Çocuk İçin	50	487,85
Yüksek Öğretime Devam Eden Çocuk	90	878,14
Kuruluş Bakımından Ayrılan Gençler	40	390,28
Ekonomik destek tutarı	100	975,71

(ÇHGM , 20.12.2017)

Çocukların aile yanında desteklenmesi ve bakılması AÇSHB'nin ilk hedefidir. Bu amaçla bazı uygulamalar geliştirmiştir. Bu uygulamalardan biri 2005 yılında başlatılan "Aileye Dönüş ve Aile Yanında Destek Uygulaması" dır. Bu uygulamanın temel amacı; ekonomik sorunlar nedeniyle AÇSHB ve ilgili kuruluşlarına başvuruda bulunan ailelerin çocuklarının koruma altına alınmadan korunması, bakımı ve yetiştirilmelerine yönelik hizmetlerin mümkün olduğu ölçüde aile ortamında verilmesidir. Bu nedenle, çocuklarının korunma altına alınması için başvuruda bulunan ailelerin, bu taleplerinin sadece ekonomik sorunlardan kaynaklandığının tespiti durumunda koruma altına alınması talep edilen çocuklar için koruma kararı alınmadan kurum sosyal yardım ve diğer koruyucu, önleyici, destekleyici ve geliştirici hizmetleri kapsamında, çocuğu kendi öz aile ortamında veya ailesinin yakınları yanında bakımları sağlanmaktadır (AÇSHB, 2014, s.65). 2016 yılı verilerine göre korunma kararlı olup ailesi yanında desteklenen 6a

kapsamında 2.331 ve korunma altına alınmaksızın desteklenen 6b kapsamında 111.880 olmak üzere toplam olarak 114.211 çocuk SED, eğitim ve danışmanlık hizmeti verilerek aile veya yakınları yanında desteklenmiştir (AÇSHB, 2017, s.75).

Tablo 5: Yıllara göre aileye dönüş ve aile yanında destek uygulaması kapsamında SED verilen çocukların sayısı

		2014	2015	2016
Destek Verilen Korunma Kararlı Çocuk Sayısı (SED Yönetmeliğinin 6a kapsamında desteklenen)	Kız	1.570	1.380	944
	Erkek	2.561	2.094	1.387
	Toplam	4.131	3.474	2.331
Korunmaya Muhtaç Durumda Olup Korunma Kararı Alınmadan Aile Yanında Destelenen Çocuk Sayısı (SED Yönetmeliğinin 6b kapsamında desteklenen)	Kız	37.216	47.461	56.980
	Erkek	35.948	45.795	54.900
	Toplam	73.164	93.256	111.880
Diğer (Geçici Yrd., Evlenme Yrd.)		3.080	4.831	23.204
Genel Toplam		80.375	101.561	137.415

(AÇSHB, 2017, s.75).

Yukarıdaki tabloda bulunan verilere baktığımızda korunma kararlı olup SED kapsamında desteklenen çocuk sayısının hızla azaldığı, haklarında korunma kararı alınmadan desteklenen çocuk sayısının yıllara göre artış gösterdiği görülmektedir. AÇSHB'nin "Aileye Dönüş ve Aile Yanında Destek Uygulaması" nın temel amacını büyük oranda gerçekleştirdiği görülmektedir.

Tablo 6: 2016 yılı içerisinde yönetmelik maddesine göre sosyal yardım grupları ve kişi sayıları

Gruplar	2016 Yılı
Korunma Kararı Olan	2.331
Korunma Kararından Vazgeçirilen	11.880
Yetiştirme Yurdundan Ayrılan	843
Olağanüstü felaket, hastalık, kaza	321

Geçici Yardım	21.973
Evlenme Yardımı	40
Toplam	137.388

(AÇSHB, 2017, s.77).

AÇSHB'nin 2016 yılında SED kapsamında desteklenen çocukların gruplarına baktığımızda; korunma kararı olup desteklenen 2331 çocuğun bulunduğu, korunma kararında vazgeçilen 11880 çocuğun bulunduğu, yetiştirme yurdundan ayrılan 843 çocuğun bulunduğu, olağanüstü, felaket, hastalık ve kaza gibi nedenlerden desteklenen 321 çocuğun bulunduğu, geçici yardımlar ile desteklenen 21973 çocuğun bulunduğu, evlenme yardımı alan 40 bireyin bulunduğu görülmektedir.

Tablo 7: SED hizmetinden yararlanan çocukların eğitim gruplarına göre sayısı

Gruplar	2016 Yılı
Okul Öncesi Çocuk	26.079
İlköğretime Devam Eden Çocuk(1 – 8. Sınıf)	69.876
Orta Öğretime Devam Eden Çocuk(9 – 12. Sınıf)	17.294
Orta Öğretim Seviyesinde Olup Okula Devam Etmeyen	1.267
Yüksek Öğretime Devam Eden Çocuk(Ön lisans, lisans, vb.)	110
Toplam	114.626

(AÇSHB, 2017, s.78).

AÇSHB'nin 2016 yılında SED kapsamında desteklenen çocukların eğitim gruplarına baktığımızda; okul öncesi\okul çağında olmayan 26079 çocuğun desteklendiği, ilköğretim düzeyinde eğitime devam eden 69876 çocuğun desteklendiği, ortaöğretim düzeyinde eğitime devam eden 17294 çocuğun desteklendiği, ortaöğretim düzeyinde olup eğitime devam etmeyen 1267 çocuğun desteklendiği, yükseköğretim düzeyinde eğitimlerine devam eden 110 çocuğun desteklendiği görülmektedir.

2.6. Şırnak İli

Şırnak, 18.05.1990 tarih ve 20522 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 16.05.1990 tarih ve 3647 sayılı yasa ile il statüsüne kavuşmuştur. Şırnak iline bağlı altı ilçe bulunmaktadır. Bu ilçeler Beytüşşebap, Cizre, Güçlükonak, İdil, Silopi ve Uludere'dir. Şırnak merkez ve ilçelerinin harita üzerindeki konumları aşağıdaki haritada gösterilmiştir.

Resim 1: Şırnak ili haritası



(Coğrafya Harita, 27.05.2018)

2.6.1. Şırnak İlinin Sosyo Demografik Yapısı

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre hazırlanan 2017 yılı sonu verilerine göre, Şırnak ilinin nüfusu önceki yıla oranla toplamda %4,02 oranında artarak 503.236 kişi olmuştur. Bunun 263.831'i erkek, 239.405'i kadınlardan oluşmaktadır. En fazla nüfusun olduğu Cizre ilçesi nüfusunun toplam nüfusa oranı yaklaşık %27,89'dur. En az nüfus ise Güçlükonak ilçesinde olup toplam nüfusa oranı %2,42'dir.

Tablo 8: Şırnak nüfusunun yıllara göre değişimi

Yıl	Şırnak Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Nüfus Artış Hızı
2017	503.236	263.831	239.405	% 4,02
2016	483.788	251.392	232.396	% -1,30
2015	490.184	256.529	233.655	% 0,25
2014	488.966	255.228	233.738	% 2,88
2013	475.255	246.547	228.708	% 1,77
2012	466.982	244.221	222.761	% 1,96

(TÜİK , 27.05.2018)

Şırnak'ın genel nüfusu 6 yıllık süre içerisinde incelendiğinde, her yıl bir önceki yıla oranla nüfusunda 2016 yılı dışında artış gösterdiğini söylemek mümkündür. 2016 yılında nüfusun artış göstermemesinin nedeni olarak Şırnak merkez ve diğer ilçelerde yaşanan terör olayları ve sokağa çıkma yasakları söylenebilir. Şırnak ilinin son 6 yılın

nüfus artış hızına baktığımızda, artış hızının en yüksek olduğu yılın %4,02 artış hızıyla 2017 yılı olduğu görülmektedir. 2017 yılında nüfus artışının fazla olmasının nedeni olarak 2016 yılında göç eden bireylerin geri gelmesi olarak söylenebilir.

Tablo 9: Şırnak nüfusunun ilçelere göre dağılımı

Yıl	İlçe	İlçe Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Nüfus Yüzdesi
2017	Cizre	140.372	71.990	68.382	% 27,89
2017	Silopi	129.848	67.318	62.530	% 25,80
2017	Merkez	85.557	46.004	39.553	% 17,00
2017	İdil	74.412	37.247	37.165	% 14,79
2017	Uludere	44.634	25.048	19.586	% 8,87
2017	Beytüşşebap	16.247	9.338	6.909	% 3,23
2017	Güçlükonak	12.166	6.886	5.280	% 2,42

(TÜİK , 27.05.2018)

Bu veriler doğrultusunda Şırnak ilinde nüfusun yoğunlaştığı ilçelerin Cizre ve Silopi olduğu görülmektedir. Güçlükonak ilçesi ise Şırnak'ın nüfus yoğunluğunun en az olduğu ilçesidir. Cizre ilçesinin coğrafi konum olarak il merkezine giden ve uluslararası ticaret yollarının üstünde olmasına bağlı olarak nüfus yoğunlaştığı, Güçlükonak ilçesinin ise il merkezine uzak olması ve coğrafi konum olarak ulaşımın yetersiz olması nedeniyle gelişmemiş olmasına bağlı olarak nüfusun yoğunlaşmadığı söylenebilir. Araştırmamıza konu olan Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükonak ilçelerin nüfusunun Şırnak ilinin toplam nüfusunun %70,9'unu oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 10: Şırnak nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı

Yıl	Yaş Grubu	Nüfus	Nüfus Yüzdesi
2017	0-4	65.703	% 13,06
2017	5-9	62.134	% 12,35
2017	10-14	63.236	% 12,57
2017	15-19	59.492	% 11,82
2017	20-24	60.431	% 12,01

2017	25-29	49.458	% 9,83
2017	30-34	32.243	% 6,41
2017	35-39	30.368	% 6,03
2017	40-44	20.055	% 3,99
2017	45-49	15.275	% 3,04
2017	50-54	12.981	% 2,58
2017	55-59	8.281	% 1,65
2017	60-64	7.658	% 1,52
2017	65-69	5.548	% 1,10
2017	70-74	3.847	% 0,76
2017	75-79	2.780	% 0,55
2017	80-84	1.830	% 0,36
2017	85-89	1.162	% 0,23
2017	90+	754	% 0,15

(TÜİK , 27.05.2018)

Bu veriler doğrultusunda Şırnak ilinin yaş gruplarına göre dağılımına baktığımızda; toplam nüfusun %45,2'sini çocukların oluşturduğu görülmektedir. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre; illerin yaş grupları oranları incelendiğinde, 2017 yılında en yüksek çocuk ve genç nüfus oranına sahip ikinci ilin Şırnak olduğu ve yaşlı nüfus oranının en düşük olan ilin Şırnak olduğu tespit edilmiştir. Genç nüfus oranının yüksek olması Şırnak nüfusun genç ve dinamik bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 11: Şırnak iline ait yıllara göre evlenme ve boşanma istatistiği

Yıl	Evlenme Sayısı	Boşanma Sayısı
2017	3.599	110
2016	3.217	73
2015	3.495	106
2014	3.472	103
2013	3.253	91

(TÜİK , 27.05.2018)

Bu veriler doğrultusunda Şırnak ilindeki evlenme ve boşanma sayıları 5 yıllık süre içerisinde incelendiğinde, her yıl bir önceki yıla oranla evlenme ve boşanma sayılarının 2016 yılı dışında artış gösterdiği görülmektedir.

Tablo 12: Şırnak iline ait yıllara göre doğum ve ölüm istatistiği

Yıl	Doğum Sayısı	Doğurganlık Hızı	Ölüm Sayısı	Ölüm Hızı
2017	13.783	% 3,72	1.320	% 2,7
2016	12.658	% 3,48	1.644	% 3,4
2015	14.704	% 4,07	1.455	% 3,0
2014	15.062	% 4,25	1.383	% 2,9

(TÜİK , 27.05.2018)

Bu veriler doğrultusunda Şırnak ilindeki doğurganlık hızının düşmesine bağlı olarak doğum sayısında düşüşün olduğu görülmektedir. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre; 2017 yılında Türkiye de toplam doğurganlık hızının 2,07 olduğu ve Şırnak'ın 3,72 doğurganlık hızı ile en yüksek ikinci il olduğu tespit edilmiştir. Şırnak ilindeki ölüm hızının artmasına bağlı olarak ölüm sayısında artış olduğu görülmektedir. Türkiye'nin son 4 yıldaki ölüm hızı ve ölüm sayıları incelendiğinde artış olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13: Şırnak iline ait göç istatistiği

Dönem	Toplam Nüfus	Alınan Göç	Verilen Göç	Net Göç
2016-2017	503.236	19.672	15.186	4.486
2015-2016	483.788	11.102	24.122	-13.020
2014-2015	490.184	11.554	23.615	-12.061
2013-2014	488.966	12.749	16.142	-3.393

(TÜİK , 27.05.2018)

Bu veriler doğrultusunda Şırnak ilindeki göçlerin durumuna baktığımızda; 2016-2017 dönemi dışındaki dönemlerde net göçün negatif yönde olduğu görülmektedir. Özellikle 2015-2016 yıllarında yaşanan terör olayları ve sonucunda yaşanan yıkımlar

nedeniyle verilen göçü artırdığı söylenebilir. Olayların bitmesine bağlı olarak göç eden vatandaşların geri geldiği ve bunun net göç sayısında görüldüğü gibi pozitif yönde etki yaptığı görülmektedir.

Tablo 14: Şırnak ilinin hane halkı tiplerine göre hane halkı sayısı

Yıl	Toplam hane halkı	Tek kişilik hane halkı	Çekirdek aileden oluşan hane halkı	Geniş aileden oluşan hane halkı	Çekirdek aile bulunmayan hane halkı
2017	74.376	8.580	41.526	21.460	2.810
2016	69.294	8.022	38.306	20.734	2.232
2015	66.130	6.792	35.547	21.493	2.298
2014	63.214	5.734	33.847	21.583	2.050

(TÜİK , 27.05.2018)

Bu veriler doğrultusunda Şırnak ilinde; toplam hane halkı, tek kişilik hane halkı ve çekirdek aileden oluşan hane halkı sayısının son 4 yıl temel alındığında artış gösterdiği ancak geniş aileden oluşan hane halkı ve çekirdek aile bulunmayan hane halkı sayısında düzenli bir artış gözlenmemektedir. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre; 2017 yılında Türkiye de tek çekirdek aileden oluşan hane halkı oranının en düşük olduğu ilin %55,8 ile Şırnak olduğu ve geniş aileden oluşan hane halkı oranının 2017 yılında en yüksek olduğu ilin %28,9 ile Şırnak olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15: Şırnak ve Türkiye'nin ortalama hane halkı büyüklüğünün karşılaştırılması

Yıl	Türkiye	Şırnak
2017	3,4	6,4
2016	3,5	6,7
2015	3,5	7,0
2014	3,6	7,3

(TÜİK , 27.05.2018)

Bu veriler doğrultusunda Türkiye ve Şırnak'ın ortalama hane halkı büyüklüklerinin düştüğü, Şırnak'ın Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre; 2017 yılında Türkiye de ortalama hane halkı büyüklüğünün en yüksek olduğu ilin 6,4 kişi ile Şırnak olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16: Şırnak ili nüfusunun okuma yazma durumu

Yıl	Okuma Yazma Bilmeyen			Okuma Yazma Bilen		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
2017	5.044	27.949	32.993	216.279	170.007	386.286
2016	5.508	29.641	35.149	203.937	162.067	366.004
2015	6.108	31.161	37.269	206.473	160.042	366.515
2014	6.238	31.360	37.598	203.771	158.513	362.284

(TÜİK , 27.05.2018)

Bu veriler doğrultusunda Şırnak ilinin nüfus verilerine baktığımızda; okuma yazma bilmeyen birey sayısında düşüş yaşandığı, okuma yazma bilmeyen kadın sayısının yüksek olduğu ancak son 4 yılın verilerine baktığımızda düşüş yaşandığı görülmektedir. Şırnak ilinin son 4 yılın verilerine göre okuma yazma bilen sayısında 2016 yılı dışında artış olduğu görülmektedir.

Tablo 17: Şırnak ili nüfusunun eğitim düzeyine göre dağılımı

Eğitim Düzeyi	Yıl			
	2014	2015	2016	2017
İlköğretim Mezunu	73.160	65.262	58.047	62.200
Ortaokul veya Dengi Mezunu	23.021	33.174	42.018	42.925
Lise veya dengi mezunu	41.917	43.310	43.617	50.365
Yüksekokul veya Fakülte mezunu	22.735	25.488	25.564	30.575
Yüksek lisans	940	910	788	1.482
Doktora	161	159	141	202
Bilinmeyen	7.490	5.987	5.221	4.620

(TÜİK , 27.05.2018)

Bu veriler doğrultusunda Şırnak ili nüfusunun son 4 yıllık eğitim düzeyine göre dağılımı verilerine baktığımızda; ilköğretim mezunu sayısında düşüşün yaşandığı ancak diğer eğitim düzeylerinde artışın yaşandığı görülmektedir. Yükseköğretim mezunu birey

sayısının artış gösterdiği ancak mezun birey sayısını toplam nüfusa oranladığımızda sayının yetersiz olduğu söylenebilir.

2.6.2. Şırnak İlinin Ekonomik Yapısı

Şırnak ilinin sınır kenti olması nedeniyle sınır ticaretinin kent ekonomisi üzerinde büyük bir etkisi bulunmaktadır. Özellikle Silopi ve Cizre ilçelerinin Habur Sınır kapısına giden uluslararası İpek yolu güzergâhı üzerinde bulunması Silopi ve Cizre ilçelerinin diğer ilçelere göre daha fazla gelişmelerini ve nüfus olarak daha fazla yoğun olmalarını sağlamıştır.

Tablo 18: Şırnak ili ihracat ve ithalat verileri

Yıl	İhracat		İthalat	
	(Bin ABD \$)	TR Sıra	(Bin ABD \$)	TR Sıra
2017	471.528	23	32.275	62
2016	407.324	24	33.435	61
2015	500.002	26	12.910	68
2014	697.225	22	35.569	58

(TÜİK , 27.05.2018)

TÜİK tarafından açıklanan Şırnak ilinin ihracat verilerine baktığımızda, 2017 yılında ihracat sıralamasında 23. kent olduğu ve 471.528 milyon dolar katkı sağladığı ancak ithalat konusunda 62. sırada yer aldığı görülmektedir. Son 4 yılın verilerine baktığımızda ihracat sıralamasında gerileme olduğu görülmektedir.

Şırnak ilinin ekonomik yapısını anlamak amacıyla, Şırnak'ta yaşayan bireylerin istihdam oranı, işsizlik ve işgücüne katılım istatistikleri gibi bazı verilere bakmak gerekmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu Şırnak ilinin 2013 yılı işsizlik oranını %20,1 olarak açıklamıştır. 2013 yılı verilerine göre Şırnak, Türkiye'deki işsizlik oranı en yüksek olan dördüncü il olduğu ve bu rakamlar Şırnak ilinin işsizlik oranının Türkiye ortalaması olan %9,7'nin üstünde olduğunu göstermektedir.

Tablo 19: Şırnak ili 2017 yılı işgücü durumu

	Türkiye	TRC3 (Şırnak, Mardin, Batman, Siirt)
İşsizlik oranı	% 10,9	% 26,9
İşgücüne katılım oranı	% 52,8	% 38,6
İstihdam oranı	% 47,1	% 28,2

(TÜİK , 27.05.2018)

TÜİK'ten alınan veriler doğrultusunda Şırnak ilinin içerisinde bulunduğu TRC3 bölgesinin işsizlik oranının Türkiye ortalamasının çok üstünde olduğu ve 2017 yılında işsizlik oranının en yüksek olan bölgenin TRC3(Şırnak, Mardin, Batman, Siirt) olduğu tespit edilmiştir. TRC3 bölgesinin işgücüne katılım oranı ile istihdam oranı Türkiye ortalamasının altındı olduğu ve 2017 yılında işgücüne katılım oranı ile istihdam oranı en düşük olan bölgenin TRC3(Şırnak, Mardin, Batman, Siirt) olduğu tespit edilmiştir.

İşsizliğe bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlardan biri yoksulluktur. Şırnak ilinin içerisinde bulunduğu TRC3(Şırnak, Mardin, Batman, Siirt) bölgesi 8.679TL ile 2016 yılında ortalama yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert gelirinin en düşük olduğu bölgedir.

Tablo 20: Eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert gelirine göre yoksul sayıları ve yoksulluk oranları

Yer	Yıl	Yoksulluk Sınırı (TL)	Yoksul Sayısı (Bin kişi)	Yoksulluk Oranı (%)
Türkiye	2016	8.539	16.328	21,2
	2015	7.495	16.706	21,9
	2014	6.665	16.501	21,8
TRC3 (Şırnak, Mardin, Batman, Siirt)	2016	4.023	362	16,9
	2015	3.927	343	16,3
	2014	3.258	279	13,4

(TÜİK , 27.05.2018)

TÜİK'ten alınan veriler doğrultusunda Şırnak ilinin içerisinde bulunduğu TRC3 bölgesinin; yoksulluk sınırının 2014 yılından 2016 yılına kadar geçen süre içerisinde yükseldiği ancak Türkiye ortalamasının altında kaldığı, TRC3 bölgesinin yoksul sayısının yıllara göre değişimine bakıldığında artış olduğu ancak Türkiye de ki yoksul sayısında 2016 yılında azalma olduğu ve buna bağlı olarak Türkiye'nin yoksulluk oranında % 0,7'lik bir düşüş olduğu ancak TRC3 bölgesinin yoksulluk oranının da sürekli bir artış gösterdiği görülmektedir.

Aşağıda sosyal yardım türlerinin verilerinin bulunduğu tablolarda; Şırnak ilinde bulunan SYDV müdürlüklerinin faaliyet raporları ve AÇSHB'nin 2016 yılı faaliyet raporundan derlenmiştir. Şırnak ilinde bulunan SYDV müdürlüklerinden sadece Cizre,

Güçlükonak, İdil ve Silopi müdürlükleri bilgi paylaşımında bulunmuştur. Diğer SYDV müdürlükleri bilgi paylaşımında bulunmayacaklarını beyan etmişlerdir. Bu nedenle nüfusa oranlama yapılırken sadece Cizre, Güçlükonak, İdil ve Silopi ilçelerinin toplam nüfusu temel alınmıştır. AÇSHB'nin 2017 yılına ait faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle yardım türlerinin 2017 yılı verilerine yer verilmemiştir.

Tablo 21: Gıda yardımlarının yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak			Türkiye		
	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(Milyon TL)	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(Milyon TL)
2015	27.960	%8,26	1,34	681.364	%0,86	250,72
2016	40.425	%11,77	1,55	656.509	%0,82	287,23
2017	45.415	%12,72	1,46			

(AÇSHB, 2017, s.50 ve Şırnak ili SYDV müdürlüklerinin faaliyet raporlarından derlenmiştir.)

SYDV tarafından verilen yardım türlerinden olan gıda yardımından yararlanan kişi sayısının toplam nüfus içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında Türkiye nüfusunun %0,86'sının, 2016 yılında Türkiye nüfusunun %0,82'sinin gıda yardımından yararlandığı ve AÇSHB'nin 2017 yılına ait faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle Türkiye genelinin 2017 yılına ait verilerine ulaşılmamıştır. Şırnak ilinin Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükonak ilçe SYDV müdürlüklerinden alınan veriler doğrultusunda gıda yardımından yararlanan kişi sayısının Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükonak ilçelerinin toplam nüfusu içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında nüfusun %8,26'sının, 2016 yılında nüfusun %11,77'inin, 2017 yılında ise nüfusun %12,72'sinin gıda yardımından yararlandığı tespit edilmiştir. Türkiye genelinde gıda yardımından yararlanan birey sayısında azalma olduğu ancak Şırnak ilinde artış olduğu ve Şırnak ilinde gıda yardımından yararlanan bireylerin nüfusa oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 22: Dul aylığı yardımının yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak			Türkiye		
	Kişi Sayısı	Toplam Nüfusa Oranı	Verilen Tutar(Milyon TL)	Kişi Sayısı	Toplam Nüfusa Oranı	Verilen Tutar(Milyon TL)
2015	2621	%0,77	6,5	300.422	%0,38	820,5
2016	2607	%0,75	7,4	289.987	%0,36	810
2017	2539	%0,71	7,1			

(AÇSHB, 2017, s.51 ve Şırnak ili SYDV müdürlüklerinin faaliyet raporlarından derlenmiştir.)

SYDV tarafından verilen yardım türlerinden olan dul aylığından yararlanan kişi sayısının toplam nüfus içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında Türkiye nüfusunun %0,38'inin yararlandığı, 2016 yılında Türkiye nüfusunun %0,36'sının dul aylığından yararlandığı ve AÇSHB'nin 2017 yılına faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle Türkiye genelinin 2017 yılına ait verilerine ulaşılmamıştır. Şırnak ilinin Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçe SYDV müdürlüklerinden alınan veriler doğrultusunda dul aylığından yararlanan kişi sayısının Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçelerinin toplam nüfusu içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında nüfusun %0,77'sinin, 2016 yılında nüfusun %0,75'inin, 2017 yılında ise nüfusun %0,71'inin dul aylığından yararlandığı tespit edilmiştir. Türkiye geneli ve Şırnak ilinde dul aylığından yararlanan birey sayısında azalma olduğu ancak Şırnak ilinde yararlanan bireylerin nüfusa oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 23: Öksüz ve yetim aylığı yardımlarının yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak			Türkiye		
	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(TL)	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(TL)
2015	880	%0,26	387.000	35.401	%0,06	22.837.100
2016	2330	%0,67	1.521.400	52.836	%0,06	53.184.900
2017	2438	%0,68	2.329.500			

(AÇSHB, 2017, s.53 ve Şırnak ili SYDV müdürlüklerinin faaliyet raporlarından derlenmiştir.)

SYDV tarafından verilen yardım türlerinden olan öksüz ve yetim aylığından yararlanan kişi sayısının toplam nüfus içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında Türkiye nüfusunun %0,06'sının yararlandığı, 2016 yılında Türkiye nüfusunun %0,06'sının öksüz ve yetim aylığından yararlandığı ve AÇSHB'nin 2017 yılına faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle Türkiye genelinin 2017 yılına ait verilerine ulaşılmamıştır. Şırnak ilinin Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçe SYDV müdürlüklerinden alınan veriler doğrultusunda öksüz ve yetim aylığından yararlanan kişi sayısının Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçelerinin toplam nüfusu içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında nüfusun %0,26'sının, 2016 yılında nüfusun %0,67'sinin, 2017 yılında ise nüfusun %0,68'inin öksüz ve yetim aylığından yararlandığı tespit edilmiştir. Türkiye geneli ve Şırnak ilinde öksüz ve yetim aylığından yararlanan birey sayısında artış olduğu ve Şırnak ilinde yararlanan bireylerin nüfusa oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 24: Muhtaç asker ailelerine yapılan yardımlarının yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak			Türkiye		
	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(Milyon TL)	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(Milyon TL)
2015	1986	%0,58	3	101.517	%0,12	164
2016	1857	%0,54	2,5	74.562	%0,09	127
2017	1826	%0,51	2,7			

(AÇSHB, 2017, s.51 ve Şırnak ili SYDV müdürlüklerinin faaliyet raporlarından derlenmiştir.)

SYDV tarafından verilen yardım türlerinden olan muhtaç asker ailesi aylığından yararlanan kişi sayısının toplam nüfus içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında Türkiye nüfusunun %0,12'sinin yararlandığı, 2016 yılında Türkiye nüfusunun %0,09'unun muhtaç asker ailesi aylığından yararlandığı ve AÇSHB'nin 2017 yılına faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle Türkiye genelinin 2017 yılına ait verilerine ulaşılmamıştır. Şırnak ilinin Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçe SYDV müdürlüklerinden alınan veriler doğrultusunda muhtaç asker ailesi aylığından yararlanan kişi sayısının Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçelerinin toplam nüfusu içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında nüfusun %0,58'inin, 2016 yılında nüfusun %0,54'ünün, 2017 yılında ise nüfusun %0,51'inin muhtaç asker ailesi aylığından yararlandığı tespit edilmiştir. Türkiye geneli ve Şırnak ilinde muhtaç asker ailesi aylığından yararlanan birey sayısının azaldığı ancak Şırnak ilinde yararlanan bireylerin nüfusa oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 25: Muhtaç asker çocuğu yardımlarının yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak			Türkiye		
	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(TL)	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(TL)
2015	96	%0,02	36.200	3.803	%0,004	2.349.300
2016	171	%0,04	82.800	6.313	%0,007	4.036.700
2017	203	%0,05	112.000			

(AÇSHB, 2017, s.52 ve Şırnak ili SYDV müdürlüklerinin faaliyet raporlarından derlenmiştir.)

SYDV tarafından verilen yardım türlerinden olan muhtaç asker çocuğu aylığından yararlanan kişi sayısının toplam nüfus içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında Türkiye nüfusunun %0,004'ünün yararlandığı, 2016 yılında Türkiye nüfusunun %0,007'sinin muhtaç asker çocuğu aylığından yararlandığı ve AÇSHB'nin 2017 yılına faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle Türkiye genelinin 2017 yılına ait verilerine ulaşılmamıştır. Şırnak ilinin Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçe SYDV müdürlüklerinden alınan veriler doğrultusunda muhtaç asker çocuğu aylığından yararlanan kişi sayısının Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçelerinin toplam nüfusu içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında nüfusun %0,02'sinin, 2016 yılında nüfusun %0,04'ünün, 2017 yılında ise nüfusun %0,05'inin muhtaç asker çocuğu aylığından yararlandığı tespit edilmiştir. Türkiye geneli ve Şırnak ilinde muhtaç asker çocuğu aylığından yararlanan birey sayısında artış olduğu ve Şırnak ilinde yararlanan bireylerin nüfusa oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 26: Şartlı eğitim yardımlarının yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak			Türkiye		
	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(Milyon TL)	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(Milyon TL)
2015	57093	%16,86	19	2.018.870	%2,56	664,13
2016	54453	%15,85	17	2.132.741	%2,67	605,77
2017	56042	%15,70	19,3			

(AÇSHB, 2017, s.53 ve Şırnak ili SYDV müdürlüklerinin faaliyet raporlarından derlenmiştir.)

SYDV tarafından verilen yardım türlerinden olan şartlı eğitim yardımından yararlanan kişi sayısının toplam nüfus içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında Türkiye nüfusunun %2,56'sinin yararlandığı, 2016 yılında Türkiye nüfusunun %2,67'sinin şartlı eğitim yardımından yararlandığı ve AÇSHB'nin 2017 yılına faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle Türkiye genelinin 2017 yılına ait verilerine ulaşılmamıştır. Şırnak ilinin Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçe SYDV müdürlüklerinden alınan veriler doğrultusunda şartlı eğitim yardımından yararlanan kişi sayısının Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçelerinin toplam nüfusu içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında nüfusun %16,86'sinin, 2016 yılında nüfusun %15,85'inin, 2017 yılında ise nüfusun %15,70'inin şartlı eğitim yardımından yararlandığı tespit edilmiştir. Türkiye geneline baktığımızda; hem yararlanan kişi sayısının hem de

yararlananların nüfus içindeki oranının arttığı, Şırnak iline baktığımızda ise yararlananların nüfus içerisindeki oranının azaldığı ancak şartlı eğitim yardımıyla yararlanan bireylerin nüfusa oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 27: Şartlı sağlık yardımlarının yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak			Türkiye		
	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(Milyon TL)	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(Milyon TL)
2015	35128	%10,37	10,9	1.269.088	%1,61	363,08
2016	32742	%9,53	8,3	1.418.486	%1,77	422
2017	32868	%9,21	9			

(AÇSHB, 2017, s.56 ve Şırnak ili SYDV müdürlüklerinin faaliyet raporlarından derlenmiştir.)

SYDV tarafından verilen yardım türlerinden olan şartlı sağlık yardımından yararlanan kişi sayısının toplam nüfus içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında Türkiye nüfusunun %1,61'inin yararlandığı, 2016 yılında Türkiye nüfusunun %1,77'sinin şartlı sağlık yardımından yararlandığı ve AÇSHB'nin 2017 yılına faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle Türkiye genelinin 2017 yılına ait verilerine ulaşılmamıştır. Şırnak ilinin Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçe SYDV müdürlüklerinden alınan veriler doğrultusunda şartlı sağlık yardımından yararlanan kişi sayısının Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçelerinin toplam nüfusu içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında nüfusun %10,37'sinin, 2016 yılında nüfusun %9,53'ünün, 2017 yılında ise nüfusun %9,21'inin şartlı sağlık yardımından yararlandığı tespit edilmiştir. Türkiye geneline baktığımızda; şartlı sağlık yardımından hem yararlanan kişi sayısının hem de yararlananların nüfus içindeki oranının arttığı, Şırnak iline baktığımızda ise yararlananların nüfus içerisindeki oranının azaldığı ancak şartlı sağlık yardımından yararlanan bireylerin nüfusa oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 28: Doğum yardımından yararlanan bireylerin yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak			Türkiye		
	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar
2015	6.409	%1,30	3.214.187,00	658.663	%0,83	241.638.435

2016	10.999	%2,73	5.465.200,00	1.175.124	%1,47	512.441.184
2017	13.119	%2,60	6.190.605,43			

(AÇSHB, 2017, s.52 ve Şırnak ili SYDV müdürlüklerinin faaliyet raporlarından derlenmiştir.)

AÇSHB tarafından sağlanan hizmet türlerinden doğum yardımından yararlanan kişi sayısının toplam nüfus içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında Türkiye nüfusunun %0,83'ünün yararlandığı, 2016 yılında Türkiye nüfusunun %1,47'sinin doğum yardımından yararlandığı ve AÇSHB'nin 2017 yılına faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle Türkiye genelinin 2017 yılına ait verilerine ulaşılmamıştır. Şırnak AÇSHİM'den alınan veriler doğrultusunda doğum yardımından yararlanan kişi sayısının Şırnak ili nüfusu içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında nüfusun %1,30'unun, 2016 yılında nüfusun %2,73'ünün, 2017 yılında ise nüfusun %2,60'ının doğum yardımından yararlandığı tespit edilmiştir. Türkiye geneline baktığımızda; doğum yardımından hem yararlanan kişi sayısının hem de yararlananların nüfus içindeki oranının artış gösterdiği, Şırnak iline baktığımızda doğum yardımından yararlananların nüfus içerisindeki oranının 2016 yılında arttığı ancak 2017 yılında azaldığı ve Şırnak ilinde doğum yardımından yararlanan bireylerin nüfusa oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 29: GSS prim desteğinin(Yeşilkart) yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak		Türkiye	
	Kişi Sayısı	Nüfusa Oranı	Kişi Sayısı	Nüfusa Oranı
2015	179.873	% 36,69	10.180.009	% 12,92
2016	200.390	% 41,42	10.189.469	% 12,76
2017	199.785	% 39,7	9.825.269	% 12,15

(TÜİK ve SGK verileri derlenerek hazırlanmıştır.)

Genel Sağlık Sigortasının(GSS) verilerine baktığımızda; Şırnak ili nüfusuna kayıtlı bireylerin son 3 yıllık oranlarına baktığımızda düzenli bir yükselme veya artışın görülmediği ancak 2017 yılına ait verilere bakıldığında nüfusun %39,7'sinin GSS kapsamında sigortalı olduğu ve bu oranın Türkiye ortalamasının yaklaşık 3 katı olduğu görülmektedir. Türkiye'nin genel verilerine baktığımızda GSS kapsamında sigortalı birey sayısının nüfusa olan oranın son 3 yıl içerisinde düşüş yaşadığı görülmektedir.

Tablo 30: Engelli aylığı yardımlarının yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak			Türkiye		
	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(TL)	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(TL)
2015	6.007	% 1,77	22.729.669,93	693.785	%0,88	2.854.382.815,97
2016	6.352	% 1,85	27.326.961,83	715.432	%0,89	3.184.136.111,74
2017	7.044	% 1,97	32.995.910,99			

(AÇSHB, 2017, s.61 ve Şırnak ili SYDV müdürlüklerinin faaliyet raporlarından derlenmiştir.)

SYDV tarafından verilen yardım türlerinden olan engelli aylığından yararlanan kişi sayısının toplam nüfus içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında Türkiye nüfusunun %0,88'inin yararlandığı, 2016 yılında Türkiye nüfusunun %0,89'unun engelli aylığından yararlandığı ve AÇSHB'nin 2017 yılına faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle Türkiye genelinin 2017 yılına ait verilerine ulaşılmamıştır. Şırnak ilinin Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçe SYDV müdürlüklerinden alınan veriler doğrultusunda engelli aylığından yararlanan kişi sayısının Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçelerinin toplam nüfusu içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında nüfusun %1,77'sinin, 2016 yılında nüfusun %1,85'inin, 2017 yılında ise nüfusun %1,97'sinin engelli aylığından yararlandığı tespit edilmiştir. Türkiye geneli ve Şırnak ilinde engelli aylığından yararlanan birey sayısında artış olduğu ve Şırnak ilinde yararlanan bireylerin nüfusa oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 31: Yaşlı aylığı yardımlarının yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak			Türkiye		
	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(TL)	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar(TL)
2015	4.698	% 1,38	9.522.148	608.513	%0,77	1.275.183.231
2016	4.673	% 1,36	12.020.980	620.019	%0,77	1.579.660.587
2017	4.710	% 1,32	13.142.389			

(AÇSHB, 2017, s.61 ve Şırnak ili SYDV müdürlüklerinin faaliyet raporlarından derlenmiştir.)

SYDV tarafından verilen yardım türlerinden olan yaşlı aylığından yararlanan kişi sayısının toplam nüfus içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında Türkiye nüfusunun %0,77'sinin yararlandığı, 2016 yılında Türkiye nüfusunun %0,77'sinin yaşlı aylığından yararlandığı ve AÇSHB'nin 2017 yılına faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle Türkiye genelinin 2017 yılına ait verilerine ulaşılmamıştır. Şırnak ilinin Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçe SYDV müdürlüklerinden alınan veriler doğrultusunda yaşlı aylığından yararlanan kişi sayısının Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçelerinin toplam

nüfusu içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında nüfusun %1,38'inin, 2016 yılında nüfusun %1,36'sının, 2017 yılında ise nüfusun %1,32'sinin yaşlı aylığından yararlandığı tespit edilmiştir. Türkiye geneline baktığımızda; yaşlı aylığından yararlanan kişi sayısının arttığı ancak yararlananların nüfus içindeki oranının değişmediği ve Şırnak iline baktığımızda yaşlı aylığından yararlananların nüfus içerisindeki oranının azaldığı ancak yararlanan bireylerin nüfusa oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 32: Evde bakım hizmetinden yararlanan bireylerin yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak			Türkiye		
	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Verilen Tutar
2015	4.681	%0,95	43.478.105	508.481	%0,64	4.378.200.241
2016	4.462	%0,92	50.065.150	481.141	%0,60	5.198.212.010
2017	4.739	%0,94	55.592.438			

(AÇSHB, 2017, s.62 ve Şırnak AÇSHİM verilerinden derlenmiştir.)

AÇSHB tarafından sağlanan hizmet türlerinden evde bakım hizmetinden yararlanan kişi sayısının toplam nüfus içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında Türkiye nüfusunun %0,64'ünün yararlandığı, 2016 yılında Türkiye nüfusunun %0,60'ının evde bakım hizmetinden yararlandığı ve AÇSHB'nin 2017 yılına faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle Türkiye genelinin 2017 yılına ait verilerine ulaşılmamıştır. Şırnak AÇSHİM'den alınan veriler doğrultusunda evde bakım hizmetinden yararlanan kişi sayısının Şırnak ili nüfusu içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında nüfusun %0,95'inin, 2016 yılında nüfusun %0,92'sinin, 2017 yılında ise nüfusun %0,94'ünün evde bakım hizmetinden yararlandığı tespit edilmiştir. Türkiye geneline baktığımızda; evde bakım hizmetinden hem yararlanan kişi sayısının hem de yararlananların nüfus içindeki oranının azaldığı, Şırnak iline baktığımızda evde bakım hizmetinden yararlananların nüfus içerisindeki oranının 2016 yılında azaldığı ancak 2017 yılında artış gösterdiği ve Şırnak ilinde evde bakım hizmetinden yararlanan bireylerin nüfusa oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 33: Sosyal ve ekonomik destekten yararlanan bireylerin yıllara göre dağılımı

Yıl	Şırnak		Türkiye	
	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı	Kişi Sayısı	Nüfus Oranı
2015	500	%0,10	101.561	%0,12
2016	2.025	%0,41	137.415	%0,17
2017	2.913	%0,57		

(AÇSHB, 2017, s.75 ve Şırnak AÇSHİM verilerinden derlenmiştir.)

AÇSHB tarafından sağlanan hizmet türlerinden sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlanan kişi sayısının toplam nüfus içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında Türkiye nüfusunun %0,12'sinin yararlandığı, 2016 yılında Türkiye nüfusunun %0,17'sinin SED hizmetinden yararlandığı ve AÇSHB'nin 2017 yılına faaliyet raporunun yayınlanmaması nedeniyle Türkiye genelinin 2017 yılına ait verilerine ulaşılmamıştır. Şırnak AÇSHİM'den alınan veriler doğrultusunda SED hizmetinden yararlanan kişi sayısının Şırnak ili nüfusu içindeki oranına baktığımızda; 2015 yılında nüfusun %0,10'unun, 2016 yılında nüfusun %0,41'inin, 2017 yılında ise nüfusun %0,57'sinin SED hizmetinden yararlandığı tespit edilmiştir. Türkiye geneline baktığımızda; SED hizmetinden hem yararlanan kişi sayısının hem de yararlananların nüfus içindeki oranının artış gösterdiği, Şırnak iline baktığımızda SED hizmetinden hem yararlanan kişi sayısının hem de yararlananların nüfus içindeki oranının artış gösterdiği ve Şırnak ilinde SED hizmetinden yararlanan bireylerin nüfusa oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir. Şırnak ilinde 2016 ve 2017 yıllarında SED hizmeti kapsamında desteklenen birey sayısının büyük bir artış göstermesinin ana nedeni 2016 yılında şehir merkezlerinde yaşanan terör olayları sonrası AÇSHB tarafından yapılan psiko-sosyal çalışmada ekonomik yoksunluğu tespit edilen ailelerin SED kapsamında desteklenmesidir.

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde araştırmamızın modeline, sorularına, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve çözümleme tekniklerine değinilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılacaktır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen konu hakkındaki bilgileri içeren yazılı belgelerin incelenerek analizinin yapılmasını kapsamaktadır. Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların incelenmesini ve analizini olanaklı kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2002, s.140-143). Doküman incelemesi ile SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların hali hazırda bulunan mevcut dosyaları incelenerek çocukların sosyo demografik özellikleri ortaya çıkarılarak araştırma soruları yanıtlamaya çalışılacaktır.

3.2. Araştırma Soruları

Araştırmamızın soru cümlesi "SED kapsamında çocukların desteklenme nedenleri ile çocukların ilk kez desteklenmeye başladıkları yıl, desteklenme süreleri, yaşadıkları yer ve SED Yönetmeliğinin ilgili maddeleri arasında bir ilişki var mıdır?" şeklindedir.

1: Çocukların SED hizmeti kapsamında ilk kez desteklenmeye başladıkları yıl ile desteklenme nedenleri arasında istatistiksel olarak bir ilişki var mıdır?

2: SED Yönetmeliğinin ilgili maddeleri(6a, 6b, 6ç, 6c) ile çocukların SED hizmeti kapsamında desteklenme nedenleri arasında istatistiksel olarak bir ilişki var mıdır?

3: Çocukların SED kapsamında desteklenme süreleri ile desteklenme nedenleri arasında istatistiksel olarak bir ilişki var mıdır?

4: Çocukların SED kapsamında desteklenme nedenleri ile yaşadıkları ilçelerin dağılımı arasında istatistiksel olarak bir ilişki var mıdır?

3.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Şırnak ilinde yaşayan ve SED kapsamında desteklenen çocuklardır.

Araştırmamızın örnekleme ise; Şırnak AÇSHİM'e bağlı Cizre SHM tarafından SED kapsamında Aralık 2017 tarihinde desteklenen 395 çocuk ve 2017 yılı içerisinde geçici olarak desteklenen 55 çocuktan oluşmaktadır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Veriler Şırnak AÇSHİM'e bağlı Cizre SHM tarafından Aralık 2017 tarihinde SED kapsamında desteklenen 395 çocuk ve 2017 yılı içerisinde geçici olarak desteklenen 55 çocuğun dosyalarında bulunan; sosyal inceleme raporları, bilgi notları, ön görüşme formları, denetleme formları, nüfus kayıtları ve dosyada bulunan diğer belgeler incelenerek elde edilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Doküman incelemesiyle SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların hali hazırda bulunan mevcut dosyaları incelenerek elde edilen veriler SPSS(Statistical Package for the Social Sciences) 24.0 programına aktarılmıştır. Aktarılan verilerin SPSS programı ile yorumlanması amacıyla kategorik hale getirilmiş, aritmetik ortalamalar, yüzdelik dağılımlar ve ki-kare yöntemi kullanılarak analiz edilmiş olup yorumlanmıştır.

3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıklarına baktığımızda;

Cizre Sosyal Hizmet Merkezinin Aralık 2017 tarihi itibarıyla süreli olarak desteklenen toplam çocuk sayısının 438 olduğu ancak kurumda çalışan meslek elemanları tarafından yapılan periyodik izleme ve denetleme işlemleri nedeniyle dosyaların arşivde bulunmaması nedeniyle süreli hizmet sağlanan sadece 395 dosya taranmıştır.

Kurumda bulunan iş yükünün fazla olması nedeniyle dosya tarama işlemi planlanan süre içerisinde bitirilmemiştir.

Araştırmamıza konu olan SED hakkında yapılan bilimsel çalışma sayısının az olması nedeniyle kaynak bulunması konusunda sorunlar yaşanmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların kişisel dosyalarının taranması sonucunda elde edilen veriler istatistiksel yöntemlerle analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Korunmaya muhtaç statüsündeki ve desteklenmediği süre içerisinde korunmaya muhtaç statüsüne girecek çocukların SED Hizmeti kapsamında desteklenme nedenleri ve bu nedenlerin çeşitli değişkenlerle olan ilişkilerini incelemesi amacıyla yapılan bu çalışma, Şırnak AÇSHİM'e bağlı Cizre SHM Müdürlüğü tarafından 2017 yılı içerisinde desteklenmiş olan 450 çocuğun mevcut dosyaları incelenerek yapılmıştır.

4.1. SED Hizmeti Kapsamında Desteklenen Çocukların Sosyo Demografik Özellikleri

Bu bölümde SED kapsamında desteklenen çocukların dosyalarında bulunan sosyal inceleme raporları, durum değerlendirme raporları, denetleme formları, nüfus kayıtları ve diğer çeşitli belgede bulunan bilgilerin istatistiki verilerine ve yorumlarına yer verilecektir.

Tablo 34: SED kapsamında desteklenen çocukların cinsiyet dağılımı

	Sayı	Yüzde
Erkek	208	46,2
Kız	242	53,8
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde SED hizmeti kapsamında Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen 450 çocuğun cinsiyet dağılımına baktığımızda; çocukların %46,2'sinin erkek olduğu, %53,8'inin kız olduğu görülmektedir. Çocukların cinsiyet dağılımı arasında bariz bir farkın olmadığı, SED kapsamında çocuğun desteklenmesi için cinsiyetin bir kıstas olmadığı görülmektedir. Çocukların kendi

içindeki cinsiyet dağılımlarının dengeli olması daha doğru bir analiz yapmamızı sağlamıştır.

Tablo 35: SED kapsamında desteklenen çocukların yaş gruplarına göre dağılımı

	Sayı	Yüzde
0 - 6	100	22,2
7 - 12	233	51,8
13 - 18	117	26,0
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde SED hizmeti kapsamında Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen 450 çocuğun yaş gruplarına göre dağılımına baktığımızda; %22,2'sinin ise 0 – 6 yaş grubunda olduğu, %51,8'inin 7 – 12 yaş grubunda olduğu, %26,0'ının 13 – 18 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Bulgular doğrultusunda desteklenen çocukların en fazla 7-12 yaş grubu olduğu söylenebilir.

Tablo 36: SED kapsamında desteklenen çocukların eğitim düzeyleri

	Sayı	Yüzde
Okul Çağında Değil	97	21,6
İlköğretim (İlkokul, ortaokul)	296	65,8
Ortaöğretim (Lise)	56	12,4
Yükseköğretim (önlisans, lisans)	1	,2
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde SED hizmeti kapsamında Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen 450 çocuğun eğitim düzeylerine göre sıralandığında; %21,6'sının okul çağında olmadığı, %65,8'inin ilköğretime devam eden olduğu, %12,4'ünün ortaöğretime devam ettiği ve %0,2'sinin ise yükseköğretime devam olduğu görülmektedir. Desteklenen çocukların büyük çoğunluğunun farklı düzeylerde eğitime devam eden çocuklar olduğu, eğitime devam eden çocukların büyük çoğunluğunu ilköğretim düzeyinde eğitime devam eden çocukların olduğu görülmektedir.

4.2. SED Hizmeti Kapsamında Desteklenen Çocukların Aile Üyelerinin Özellikleri

Tablo 37: SED kapsamında desteklenen çocukların ebeveyn durumları

	Sayı	Yüzde
Anne Sağ - Baba Sağ	271	60,2
Anne Sağ – Baba Vefat	161	35,8
Anne Vefat – Baba Sağ	6	1,3
Anne Vefat – Baba Vefat	12	2,7
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde SED hizmeti kapsamında Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen 450 çocuğun ebeveynlerinin durumuna baktığımızda; %60,2'sinin anne-babanın sağ olduğu, %35,8'inin annenin sağ babanın vefat ettiği, %2,7'sinin anne ve babanın vefat ettiği ve kalan %1,3'lik oranın ise annenin vefat babanın sağ olduğu görülmektedir. Desteklenen çocukların çoğunluğunun ebeveynlerinden en az birinin yaşadığı sadece %2,7'sinin her iki ebeveyninin yaşamadığı görülmektedir.

Tablo 38: SED kapsamında desteklenen çocukların aile tipi

	Sayı	Yüzde
Çekirdek	209	46,4
Geniş	21	4,7
Çözülen (Parçalanmış)	220	48,9
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde SED hizmeti kapsamında Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen 450 çocuğun beraberinde yaşadığı ailelerinin aile tipine baktığımızda; %48,7'sinin çözülen(parçalanmış) ailede yaşadıkları, %46,7'sinin çekirdek aile kalan %4,7'sinin de geniş ailede yaşamlarına devam ettikleri görülmektedir. Desteklenen çocukların daha çok çözülen aile yapısına sahip oldukları ancak çekirdek aile yapısına sahip çocuklar ile çözülen aile yapısına sahip çocuk oranının birbirine yakın olduğu ve çocuğun yaşadığı aile yapısının desteklenme açısından önemli bir faktör olduğu görülmektedir.

Tablo 39: SED kapsamında desteklenen çocukların ve aile üyelerinin yaşadığı yerleşim tipi

	Sayı	Yüzde
Kırsal	75	16,7
Kentsel	375	83,3
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde SED hizmeti kapsamında Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen 450 çocuğun aileleriyle beraber yaşadığı yerleşim tipine baktığımızda; %16,7'sinin kırsal bölgede yaşadığı, %83,3'ünde kentsel bölgede yaşadığı görülmektedir. Desteklenen çocuklar arasında kentsel bölgede yaşayan çocukların kırsal bölgede yaşayan çocuklardan daha fazla olduğu görülmektedir. Kentsel

bölgede yaşayan çocukların kırsalda yaşayan çocuklara oranla risk faktörlerine maruz kalma riskinin daha fazla olması kentsel bölgede yaşayan çocukların sayısında artışa neden olduğu söylenebilir.

Tablo 40: SED kapsamında desteklenen çocukların ve aile üyelerinin yaşadığı konut durumu

	Sayı	Yüzde
Kiralık	118	26,2
Kendilerine Ait	332	73,8
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde SED hizmeti kapsamında Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen 450 çocuğun beraberinde yaşadığı ailelerinin konut durumuna baktığımızda; %73,8'inin kendilerine ait konutlarda yaşamlarını sürdürdükleri, %26,2'lik dilimdeki ailelerinde kiralık konutlarda yaşamlarına devam ettikleri görülmektedir.

Tablo 41: SED kapsamında desteklenen çocukların ailelerinde ki çocuk sayısı

	Sayı	Yüzde
1 - 2	103	22,9
3 - 4	146	32,4
+5	201	44,7
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde SED hizmeti kapsamında Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen çocukların ailelerinde ki çocuk dağılımına bakıldığında; %44,7'sinde 5 ve 5'ten fazla çocuğun olduğu, %32,4'ünde 3-4 çocuğun olduğu ve %22,9'unda 1-2 çocuğun olduğu görülmektedir. Desteklenen ailelerin çocuk sayısının yüksek olması ailelerin ekonomik olarak sıkıntı yaşamalarına neden olduğu ve

desteklenen aileler arasında çocuk sayısı fazla olan ailelerin sayısının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 42: SED kapsamında desteklenen çocukların aile bireylerinin yararlandığı diğer yardımların(dul, yetim aylığı, engelli aylığı, vb.) durumu

	Sayı	Yüzde
Evet	407	90,4
Hayır	43	9,6
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde SED hizmeti kapsamında Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen 450 çocuğun aile bireylerinin yararlandığı diğer yardımların yararlanma durumlarına bakıldığında; %90,4'ünün yararlandığı kalan %9,6'sının yararlanmadığı görülmektedir. SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların ailelerin sosyo-ekonomik olarak düşük seviyelerde olmaları nedeniyle diğer yardım türlerinden yararlandığı söylenebilir.

Tablo 43: SED kapsamında desteklenen çocukların aile bireyleri arasında engelli bulunma durumu

	Sayı	Yüzde
Evet	66	14,7
Hayır	384	85,3
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde SED hizmeti kapsamında Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen 450 çocuğun aile bireyleri arasında engelli bulunma durumlarına baktığımızda; %85,3'ünde aile bireyleri arasında engelli bireyin bulunmadığı ve %14,7'sinde aile bireyleri arasında engelli bireyin bulunduğu görülmektedir.

4.3. SED Hizmeti Kapsamında Desteklenen Çocukların SED Süreci

Tablo 44: SED kapsamında desteklenen çocuk adına SED başvurusu yapan kişinin çocuğa yakınlık düzeyi

Yakınlık Düzeyi	Sayı	Yüzde
Anne	413	91,8
Baba	17	3,8
Kardeş	7	1,6
Vasi	13	2,9
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde SED hizmeti kapsamında Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen çocuklar adına başvuru yapan bireylerin çocuğa yakınlık düzeylerine baktığımızda; %91,8'inin anne olduğu, %3,8'inin baba olduğu, %1,6'sının kardeş olduğu ve %2,9'unun ise çocuğun vasisi olduğu görülmektedir. Destek başvurusunda bulunan bireyler arasında en çok ebeveynlerden anne bulunmaktadır. Desteklenen aileler de baba figürünün bulunmamasının buna neden olduğu söylenebilir.

Tablo 45: SED kapsamında desteklenen çocuk adına maddi desteği alan kişinin çocuğa yakınlık durumu

	Sayı	Yüzde
Anne	416	92,4
Baba	14	3,1
Kardeş	7	1,6
Vasi	13	2,9
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde SED hizmeti kapsamında Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen çocuklar adına maddi desteği alan bireylerin çocuğa yakınlık durumlarına baktığımızda; %92,4'ünün anne olduğu, %3,1'inin baba olduğu, %1,6'sının kardeş olduğu kalan %2,9'unun ise çocuğun vasisi olduğu görülmektedir. Bir önceki tablo ile karşılaştırdığımızda çocuk adına başvur yapan bireyin ekonomik desteği alan bireyde oldu görülmektedir. Yapılan ödemeler çoğunlukla ebeveynlerden anneye yapılmıştır. Bunda etkili olan faktörün çocuğun bakımıyla ilgilenen bireyin anne olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 46: Çocukların SED kapsamında desteklenme nedenleri

	Sayı	Yüzde
Anne Vefat Etmiş	1	,2
Baba Vefat Etmiş	151	33,6
Ebeveyn Yoksunluğu	18	4,0
Baba Cezaevinde	158	35,1
Ebeveynlerin Boşanması	41	9,1
Sağlık Sorunu	51	11,3
Terör Mağduru	7	1,6
Diğer	23	5,1
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından SED hizmeti kapsamında çocukların desteklenme nedenlerine baktığımızda; %35,1'inin babalarının cezaevinde olduğu, %33,6'sının babaların vefat ettiği, %11,3'ünün sağlık sorunu olduğu, %9,1'inin ebeveynlerinin boşandığı, %4'ünün ebeveyn yoksunluğu olduğu, %1,6'sının terör mağduru olduğu, %0,2'sinin annelerinin vefat ettiği ve kalan %5,1'inin çeşitli nedenlerden dolayı desteklendiği görülmektedir. Yukarıdaki verilerden anlaşılacağı gibi 450 çocuğun en az 327'sinin hanede baba figürünün olmaması nedeniyle desteklendiği görülmektedir. Bu veriler ışığında ana nedenin haneye ekonomik olarak etki eden bireylerin başında gelen babanın olmaması nedeniyle çocuğun desteklendiği söylenebilir.

Tablo 47: SED yönetmeliğine göre çocukların desteklenme maddesi

	Sayı	Yüzde
6a (Korunma kararı olup ailesi yanında desteklenen çocuk)	0	0,0
6b (Korunma altına alınmaksızın desteklenen çocuk)	395	87,8
6c (Bakım tedbirli iken yaş sınırını aşması nedeniyle kuruluştan veya koruyucu aile yanından ayrılan gençler)	0	0,0
6ç (Olağanüstü bir felaket, tabii afet, hastalık vb. kriz durumu nedeniyle desteklenen çocuklar)	55	12,2
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından SED Yönetmeliğine göre çocukların hangi madde kapsamında desteklendiğine baktığımızda; Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından desteklenen çocuklar arasında SED Yönetmeliğinin 6a ve 6c maddesi kapsamında desteklenen çocuğun bulunmadığı ve desteklenen çocukların %87,8'inin 6b kapsamında, %12,2'sinin de yönetmeliğin 6ç maddesi kapsamında desteklendiği görülmektedir. Örneklemimizde koruma kararı olan çocuğun bulunmadığı ve örneklemimizi oluşturan çocukların hepsinin koruma kararı olmadan desteklendiği tespit edilmiştir.

Tablo 48: Çocukların SED kapsamında desteklenme süresi

	Sayı	Yüzde
Geçici (Tek seferlik)	55	12,2
Sürelili (1 yıl, 2 yıl..)	395	87,8
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından SED hizmeti kapsamında çocukların desteklenme sürelerine baktığımızda; %87,8'inin sürekli olarak desteklendiği ve çocukların %12,2'sinin de geçici olarak desteklendiği görülmektedir. Örneğimizde SED kapsamında desteklenen çocukların sorunlarının geçici ekonomik destek ile çözülemeyeceği ve bu nedenle sürekli olarak desteklendikleri söylenebilir.

Tablo 49: Çocukların SED kapsamında ilk kez desteklenme yıllarına göre dağılımı

	Sayı	Yüzde
2006 - 2009	8	1,8
2010 - 2013	45	10,0
2014 - 2017	397	88,2
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların SED hizmetinden ilk kez desteklenmeye başladıkları yıla göre yapılan dağılıma bakıldığında; %88,2'sinin 2014 – 2017 yıllarında ilk kez desteklendiği, %10'unun 2010 – 2013 yıllarında ilk kez desteklendiği ve çocukların %1,8'inin de 2006 – 2009 yıllarında ilk kez desteklenmeye başladıkları ve halen desteklenmeye devam edildikleri görülmektedir. Şuan faal olan dosyaların büyük çoğunluğunun 2014-2017 yılları arasında ilk kez desteklenmeye başladıkları ve sadece dosyaların %11,8'inin 3 yıldan uzun süreyle desteklendikleri görülmektedir.

Tablo 50: SED kapsamında desteklenen çocukların yaşadıkları ilçelere göre dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cizre	233	51,8
Silopi	137	30,4
İdil	72	16,0
Güçlükonak	8	1,8
Toplam	450	100,0

2017 yılı içerisinde Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların yaşadıkları ilçelerin dağılımına bakıldığında; %51,8'inin Cizre ilçesinde yaşadığı, %30,4'ünün Silopi ilçesinde yaşadığı, %16,0'ının İdil ilçesinde yaşadığı ve çocukların %1,8'inin de Güçlükönak ilçesinde yaşadığı görülmektedir. Desteklenen çocuklar arasından en fazla çocuğun Cizre ilçesinde yaşamasının nedenine baktığımızda, Sosyal hizmet merkezinin Cizre ilçesinde olmasına bağlı olarak Cizre ilçesinde yaşayan bireylerin erişe bilirlüklerinin fazla olması olduğu söylenebilir.

4.4. Araştırma Sorularının Test Edilmesi

Tablo 51: Çocukların, SED kapsamında desteklenme nedenleri ile ilk kez desteklenmeye başladıkları yıl arasındaki ilişki

	2006 - 2009	2010 - 2013	2014 - 2017	Toplam
	0	0	1	1
Anne Vefat Etmiş	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	4	29	118	151
Baba Vefat Etmiş	2,6%	19,2%	78,1%	100,0%
	3	3	12	18
Ebeveyn Yoksunluğu	16,7%	16,7%	66,7%	100,0%
	1	6	151	158
Baba Cezaevinde	0,6%	3,8%	95,6%	100,0%
	0	3	38	41
Ebeveynlerin Boşanması	0,0%	7,3%	92,7%	100,0%
	0	4	47	51
Sağlık Sorunu	0,0%	7,8%	92,2%	100,0%
	0	0	7	7
Terör Mağduru	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	0	0	23	23
Diğer	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	8	45	397	450
Toplam	1,8%	10,0%	88,2%	100,0%

$$x^2 = 54,07 \quad df = 14 \quad p = 0,00$$

Yukarıda bulunan tablo 51'e göre örnekleme bulunan çocukların SED hizmeti kapsamında ilk kez desteklenmeye başladıkları yıl ile desteklenme nedenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin var olduğu sonucuna varılmıştır ($p < 0,05$). Araştırmaya göre, SED hizmeti kapsamında ebeveynlerden annenin vefat etmesi

nedeniyle desteklenen çocukların %100'nün 2014-2017 yılları arasında ilk kez desteklenmeye başlanıldığı görülmektedir. Ebeveynlerden babanın vefat etmesi nedeniyle desteklenen çocukların %2,6'sının 2006-2009 yılları arasında, %19,2'sinin 2010-2013 yılları arasında ve %78,1'inin de 2014-2017 yılları arasında ilk kez desteklenmeye başlanıldığı görülmektedir. Ebeveyn yoksunluğuna bağlı olarak desteklenen çocukların %16,7'sinin 2006-2009 yılları arasında, %16,7'sinin 2010-2013 yılları arasında ve %66,7'sinin de 2014-2017 yılları arasında ilk kez desteklenmeye başlanıldığı görülmektedir. Babanın cezaevinde nedeniyle desteklenen çocukların %0,6'sının 2006-2009 yılları arasında, %3,8'inin 2010-2013 yılları arasında ve %95,6'sının de 2014-2017 yılları arasında ilk kez desteklenmeye başlanıldığı görülmektedir. Ebeveynlerin boşanması nedeniyle desteklenen çocukların %7,3'ünün 2010-2013 yılları arasında ve %92,7'sinin de 2014-2017 yılları arasında ilk kez desteklenmeye başlanıldığı görülmektedir. Hane bireylerinde bulunan sağlık sorunu nedeniyle desteklenen çocukların %7,8'inin 2010-2013 yılları ve %92,2'sinin de 2014-2017 yılları arasında ilk kez desteklenmeye başlanıldığı görülmektedir. Hane bireylerinin terör mağduru olması nedeniyle desteklenen çocukların %100'nün 2014-2017 yılları arasında ilk kez desteklenmeye başlanıldığı görülmektedir. Diğer nedenlerden dolayı desteklenen çocukların %100'nün 2014-2017 yılları arasında ilk kez desteklenmeye başlanıldığı görülmektedir.

Genel olarak baktığımızda SED kapsamında halen desteklenmeye devam edilen çocukların %1,8'inin 2006-2009 yıllarından beri desteklenmekte olduğu ve ebeveynlerinden en az biri bulunmayan çocukların desteklenme sürelerinin daha uzun olduğu görülmektedir. Terör mağduru olan çocukların %100'nün 2014-2017 yıllarında desteklendiği bunun nedeni olarak 2015-2016 yıllarında şehir merkezlerinde yaşanan terör olaylarının etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 52: Çocukların, SED kapsamında desteklenme nedenleri ile SED yönetmeliğinin ilgili maddeleri arasındaki ilişki

	6b	6ç	Toplam
Anne Vefat Etmiş	1	0	1
	100,0%	0,0%	100,0%
Baba Vefat Etmiş	150	1	151
	99,3%	0,7%	100,0%
Ebeveyn Yoksunluğu	18	0	18
	100,0%	0,0%	100,0%
Baba Cezaevinde	150	8	158
	94,9%	5,1%	100,0%
Ebeveynlerin	39	2	41
Boşanması	95,1%	4,9%	100,0%
Sağlık Sorunu	36	15	51
	70,6%	29,4%	100,0%
Terör Mağduru	0	7	7
	0,0%	100,0%	100,0%
Diğer	1	22	23
	4,3%	95,7%	100,0%
Toplam	395	55	450
	87,8%	12,2%	100,0%

$$\chi^2 = 244,60 \quad df = 7 \quad p = 0,00$$

Yukarıda bulunan tablo 52'ye göre çocukların SED hizmeti kapsamında desteklenme nedenleri ile SED Yönetmeliğinin ilgili maddeleri(6a, 6b, 6ç, 6c) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin var olduğu görülmektedir($p < 0,05$). Araştırmaya göre; SED hizmeti kapsamında annenin vefat etmesi nedeniyle desteklenen çocukların %100'nün yönetmeliğin 6b maddesi kapsamında desteklendiği görülmektedir. Babanın vefat etmesi nedeniyle desteklenen çocukların %99,3'ünün yönetmeliğin 6b kapsamında, %0,7'sinin de 6ç maddesi kapsamında desteklendiği görülmektedir. Ebeveyn yoksunluğuna bağlı olarak desteklenen çocukların %100'nün yönetmeliğin 6b maddesi

kapsamında desteklendiği görülmektedir. Babanın cezaevinde nedeniyle desteklenen çocukların %94,9'u yönetmeliğin 6b maddesi kapsamında, %5,1'inin de yönetmeliğin 6ç maddesi kapsamında desteklendiği görülmektedir. Ebeveynlerin boşanması nedeniyle desteklenen çocukların %95,1'inin yönetmeliğin 6b maddesi kapsamında, %4,9'unun da yönetmeliğin 6ç maddesi kapsamında desteklendiği görülmektedir. Hane bireylerinde bulunan sağlık sorunu nedeniyle desteklenen çocukların %70,6'sının yönetmeliğin 6b maddesi kapsamında, %29,4'ünün de yönetmeliğin 6ç maddesi kapsamında desteklendiği görülmektedir. Hane bireylerinin terör mağduru olması nedeniyle desteklenen çocukların %100'nün yönetmeliğin 6ç maddesi kapsamında desteklendiği görülmektedir. Diğer nedenlerden dolayı desteklenen çocukların %4,3'ünün yönetmeliğin 6b maddesi kapsamında, %95,7'sinin de yönetmeliğin 6ç maddesi kapsamında desteklendiği görülmektedir.

Genel olarak baktığımızda en az bir ebeveynin bulunmaması nedeniyle desteklenen çocukların büyük çoğunluğunun SED Yönetmeliğinin 6b maddesi kapsamında desteklendiği, terör, doğal afet, çoğul gebelik gibi kriz durumlarına bağlı olarak desteklenen çocukların büyük çoğunluğunun ise SED Yönetmeliğinin 6ç maddesi kapsamında desteklendikleri sonucuna varılmıştır. Örneğimizde SED Yönetmeliğinin 6a ve 6c maddeleri kapsamında desteklenen çocuk bulunmamaktadır.

Tablo 53: Çocukların, SED kapsamında desteklenme nedenleri ile desteklenme süreleri arasındaki ilişki

	Geçici	Uzun Süreli	Toplam
Anne Vefat Etmiş	0	1	1
	0,0%	100,0%	100,0%
Baba Vefat Etmiş	1	150	151
	0,7%	99,3%	100,0%
Ebeveyn Yoksunluğu	0	18	18
	0,0%	100,0%	100,0%
Baba Cezaevinde	8	150	158
	5,1%	94,9%	100,0%
Ebeveynlerin Boşanması	2	39	41
	4,9%	95,1%	100,0%

Sağlık Sorunu	15	36	51
	29,4%	70,6%	100,0%
Terör Mağduru	7	0	7
	100,0%	0,0%	100,0%
Diğer	22	1	23
	95,7%	4,3%	100,0%
Toplam	55	395	450
	12,2%	87,8%	100,0%

$$\chi^2= 244,60 \text{ df}= 7 \text{ p}=0,00$$

Yukarda bulunan tablo 53'e göre çocukların SED hizmeti kapsamında desteklenme nedenleri ile çocukların SED hizmeti kapsamında desteklenme süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin var olduğu görülmektedir($p<0,05$). Araştırmaya göre; SED hizmeti kapsamında annenin vefat etmesi nedeniyle desteklenen çocukların %100'nün uzun süreli olarak desteklendiği görülmektedir. Babanın vefat etmesi nedeniyle desteklenen çocukların %0,7'sinin geçici olarak desteklendiği, %99,3'ünün de uzun süreli olarak desteklendiği görülmektedir. Ebeveyn yoksunluğuna bağlı olarak desteklenen çocukların %100'nün uzun süreli olarak desteklendiği görülmektedir. Babanın cezaevinde nedeniyle desteklenen çocukların %5,1'inin geçici olarak desteklendiği, %94,9'unun da uzun süreli olarak desteklendiği görülmektedir. Ebeveynlerin boşanması nedeniyle desteklenen çocukların %4,9'unun geçici olarak desteklendiği, %95,1'inin de uzun süreli olarak desteklendiği görülmektedir. Hane bireylerinde bulunan sağlık sorunu nedeniyle desteklenen çocukların %29,4'ünün geçici olarak desteklendiği, %70,6'sının da uzun süreli olarak desteklendiği görülmektedir. Hane bireylerinin terör mağduru olması nedeniyle desteklenen çocukların %100'nün geçici olarak desteklendiği görülmektedir. Diğer nedenlerden dolayı desteklenen çocukların %95,7'sinin geçici olarak desteklendiği, %4,3'ünün de uzun süreli olarak desteklendiği görülmektedir.

Genel olarak baktığımızda en az bir ebeveynin bulunmaması nedeniyle desteklenen çocukların büyük çoğunluğunun süreli olarak desteklendiği, terör, doğal afet, çoğul gebelik gibi kriz durumlarına bağlı olarak desteklenen çocukların büyük çoğunluğunun ise geçici olarak desteklendikleri sonucuna varılmıştır.

Tablo 54: Çocukların, SED kapsamında desteklenme nedenleri ile yaşadıkları ilçeler arasındaki ilişki

	Cizre	Silopi	İdil	Güçlükonak	Toplam
Anne Vefat Etmiş	0	0	0	1	1
	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
Baba Vefat Etmiş	80	44	27	0	151
	53,0%	29,1%	17,9%	0,0%	100,0%
Ebeveyn Yoksunluğu	12	6	0	0	18
	66,7%	33,3%	0,0%	0,0%	100,0%
Baba Cezaevinde	87	46	25	0	158
	55,1%	29,1%	15,8%	0,0%	100,0%
Ebeveynlerin Boşanması	22	15	3	1	41
	53,7%	36,6%	7,3%	2,4%	100,0%
Sağlık Sorunu	18	19	10	4	51
	35,3%	37,3%	19,6%	7,8%	100,0%
Terör Mağduru	6	1	0	0	7
	85,7%	14,3%	0,0%	0,0%	100,0%
Diğer	8	6	7	2	23
	34,8%	26,1%	30,4%	8,7%	100,0%
Toplam	233	137	72	8	450
	51,8%	30,4%	16,0%	1,8%	100,0%

$$x^2= 96,65 \quad df= 21 \quad p=0,00$$

Yukarıda bulunan tablo 54'e göre çocukların SED hizmeti kapsamında desteklenme nedenleri ile SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların ikamet ettikleri ilçeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin var olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Araştırmaya göre; SED hizmeti kapsamında annenin vefat etmesi nedeniyle desteklenen çocukların %100'nün Güçlükonak ilçesinde yaşadığı görülmektedir. Babanın vefat etmesi nedeniyle desteklenen çocukların %53'ünün Cizre ilçesinde yaşadığı, %29,1'inin Silopi ilçesinde yaşadığı, %17,9'unun İdil ilçesinde yaşadığı görülmektedir. Ebeveyn yoksunluğuna bağlı olarak desteklenen %66,7'sinin Cizre ilçesinde yaşadığı, %33,3'ünün Silopi ilçesinde yaşadığı görülmektedir. Babanın cezaevinde nedeniyle desteklenen çocukların %55,1'inin Cizre ilçesinde yaşadığı,

%29,1'inin Silopi ilçesinde yaşadığı, %15,'inin İdil ilçesinde yaşadığı görülmektedir. Ebeveynlerin boşanması nedeniyle desteklenen çocukların %53,7'sinin Cizre ilçesinde yaşadığı, %36,6'sının Silopi ilçesinde yaşadığı, %7,3'ünün İdil ilçesinde yaşadığı, %2,4'ünün ise Güçlükonak ilçesinde yaşadığı görülmektedir. Hane bireylerinde bulunan sağlık sorunu nedeniyle desteklenen çocukların %35,3'ünün Cizre ilçesinde yaşadığı, %37,3'ünün Silopi ilçesinde yaşadığı, %19,6'sının İdil ilçesinde yaşadığı, %7,8'inin ise Güçlükonak ilçesinde yaşadığı görülmektedir. Hane bireylerinin terör mağduru olması nedeniyle desteklenen çocukların %85,7'sinin Cizre ilçesinde yaşadığı, %14,3'ünün Silopi ilçesinde yaşadığı görülmektedir. Diğer nedenlerden dolayı desteklenen çocukların %34,8'inin Cizre ilçesinde yaşadığı, %26,1'inin Silopi ilçesinde yaşadığı, %30,4'ünün İdil ilçesinde yaşadığı, %8,7'sinin ise Güçlükonak ilçesinde yaşadığı görülmektedir.

Genel olarak baktığımızda; en az bir ebeveynin olmamasına bağlı olarak desteklenen çocukların Cizre ilçesinde yaşadığı, terör, doğal afet, çoğul gebelik gibi kriz durumlarına bağlı olarak desteklenen çocukların da en çok Cizre ilçesinde yaşadığı ancak sağlık sorununa bağlı olarak desteklenen çocukların en fazla Silopi ilçesinde yaşadığı sonucuna varılmıştır.

5. TARTIŞMA

Araştırmamızda, SED kapsamında çocukların desteklenme nedenleri araştırılmıştır. Araştırmamızda Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğünün görev alanı içerisinde bulunan Cizre, Silopi, İdil ve Güçlükönak ilçelerinde yaşayan ve SED kapsamında desteklenen çocukların dosyaları incelenmiştir. İncelenen dosyalardan elde edilen bulgular değerlendirilerek çocukların sosyo-demografik özellikleri temel alınarak çocukların desteklenme nedenlerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Ulaştığımız bazı veriler aşağıda sıralanmış olup daha önce SED kapsamında yapılmış olan diğer araştırmalar ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yayınladığı raporlar ile karşılaştırılmıştır.

Araştırmamızda elde edilen bulgulara baktığımızda; SED kapsamında desteklenen çocuklardan 450 tanesinin dosyasının incelendiği görülmektedir. Bu çocukların cinsiyetlerine baktığımızda %46,2'sinin erkek, %53,8'inin de kız olduğu ve elde edilen bu sonuç doğrultusunda da, cinsiyetler arasında bariz bir farkın olmadığı göstermekte, bariz bir farkın olmaması daha doğru bir analiz yapmamızı sağlamıştır. AÇSHB tarafından Gazi Üniversitesi ile iş birliğiyle yapılan araştırmada, SED kapsamında desteklenen çocukların cinsiyet dağılımına baktığımızda çocukların %49,4'ünün kız olduğu, %50,6 erkek olduğu anlaşılmaktadır (AÇSHB, 2014, s.85). AÇSHB'nin 2016 yılı Faaliyet Raporunda SED kapsamında desteklenen çocukların cinsiyet dağılımına baktığımızda, 2016 yılında desteklenen çocuklardan %50,7'sinin kız olduğu, %49,3 de erkek olduğu görülmektedir (AÇSHB, 2017, s.75). Araştırmamızda olduğu gibi cinsiyet dağılımı arasında bariz bir farkın olmadığı, SED kapsamında çocuğun desteklenmesinde cinsiyetin bir kıstas olmadığı sonucuna varılmıştır.

Araştırmamıza göre SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların yaş gruplarına göre dağılımına baktığımızda; çocukların %22,2'sinin 0-6 yaş grubunda bulunduğu, %51,8'inin 7-12 yaş grubunda bulunduğu ve %26'sinin de 13-18 yaş grubunda bulunduğu ve AÇSHB tarafından Gazi Üniversitesi ile iş birliğiyle yapılan araştırmada ise SED kapsamında desteklenen çocukların yaş gruplarına dağılımına baktığımızda; çocukların %17,9'unun 0-6 yaş grubunda olduğu, %35,9'unun 7-11 yaş grubunda bulunduğu ve %46,2'sinin de 12-18 yaş grubunda bulunduğu görülmektedir (AÇSHB, 2017, s.89). Her iki araştırmada da 0-6 yaş grubunda ki çocukların en az sayıdaki grup olduğu, ancak araştırmamızda en kalabalık yaş grubu 7-12 yaş grubu iken

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının araştırmasında 12-18 yaş grubu en kalabalık grup olarak ve verilerin örtüşmediği sonucuna varılmıştır.

Araştırmamıza göre SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların eğitim düzeyleri incelendiğinde; desteklenen çocukların %21,6'sının okul çağında olmadığı, %65,8'inin ilköğretime(1-8. Sınıf) devam ettiği, %12,4'ünün ortaöğretime(9-12. Sınıf) devam edeceği ve AÇSHB tarafından Gazi Üniversitesi ile iş birliğiyle yapılan araştırmada ise SED kapsamında desteklenen çocukların eğitim düzeylerine göre dağılımına baktığımızda, çocukların %4,9'nun okula gitmediği, %45,5'inin ilköğretime(1-8. Sınıf) devam ettiği, %49,4'ünün ortaöğretime(9-12. Sınıf) devam ettiği, %0,2'sinin yükseköğretime devam ettiği tespit edilmiştir(AÇSHB, 2014, s.89). AÇSHB'nin 2016 yılı için yayınlanan faaliyet raporunda SED kapsamında desteklenen çocukların eğitim düzeylerine baktığımızda, çocukların %23,8'inin okula gitmeyenlerden oluştuğu, %60,9'unun ilköğretime devam ettiği, %15'inin ortaöğretime(9-12. Sınıf) devam edenlerden oluştuğu ve %0,3 yükseköğretime devam eden çocuklardan oluştuğu görülmektedir(AÇSHB, 2017, s.78). Araştırmamızda ve AÇSHB tarafından 2016 yılı için yayınlanan faaliyet raporunda da en çok ilköğretim düzeyinde eğitime devam eden çocukların olduğu görülmekle beraber AÇSHB'nin Gazi Üniversitesi iş birliği ile yaptığı araştırmada ortaöğretim düzeyinde eğitime devam eden çocukların %3,9'luk bir farkla önde olduğu ve verilerin örtüştüğü sonucuna varılmıştır.

Araştırmamıza göre SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların ebeveynlerin durumları incelendiğinde; çocukların %60,2'sinin anne ve babasının sağ olduğu, %35,8'inin annenin sağ babanın vefat ettiği, %1,3'ünün annenin vefat ettiği babanın sağ olduğu, %2,7'sinin anne ve babasının vefat ettiği, %39,8'inin en az bir ebeveyninin vefat ettiği, çocukların ebeveynlerinin vefat durumuna baktığımızda ise en çok babanın vefat ettiği sonucuna varılmıştır. Babanın vefat etmesiyle destek sunulmasının nedenine baktığımızda, genellikle babanın hanenin geçimini sağladığı ve babanın vefatıyla beraber hanenin gelirinde kesinti yaşanması nedeniyle aile bireylerinin ekonomik yoksunluk yaşamaya başladıkları ve annenin yaşanan bölge şartları ve çocuklara bakması nedeniyle gelir getirici işlerde çalışma olanağı bulmaması nedeniyle ailede bulunan çocuklar risk altında kalmaktadır. Ailede bulunan çocukların eğitim, sağlık, barınma ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması ve çocuğun öz aile ortamında desteklenmesi amacıyla SED hizmeti kapsamında desteklenmesi sağlanmaktadır.

Araştırmamıza göre SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların yaşadıkları konutlarına durumuna bakıldığında; çocukların beraberinde yaşadıkları ailelerinin %26,2'sinin kiralık konutlardan yaşamlarını devam ettikleri, %73,8'inin de kendilerine ait konutlarda yaşamlarını sürdürdükleri ve SED hizmeti kapsamında desteklenen çocuklar hakkında 2015 yılında yapılan araştırmanın bulgularına bakıldığında ise çocukların beraberinde yaşadıkları ailelerinin %56,9'unun kiralık konutlarda yaşamlarını sürdürdükleri, %15,8'inin kendilerine ait konutlarda yaşamlarını sürdürdükleri ve %27,3'ünün de yakın akrabalarına ait bir konutta yaşamlarını sürdürdükleri tespit edilmiştir(Kırlıoğlu, 2015, s.59). Her iki araştırmayı karşılaştırdığımızda sonuçların zıt olduğu, araştırmamızda ailelerin %26,2'si kiralık konutta yaşarken, Kırlıoğlu'nun araştırmasında ailelerin %56,9'unun kiralık evde yaşadığı ve verilerin örtüşmediği sonucuna varılmıştır. Sonuçların zıt olmasını araştırmaların yapıldığı şehirlerin sosyo-ekonomik açıdan birbirinden farklı olması olarak düşünülmektedir.

Araştırmamıza göre SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların ailelerinde bulunan çocuk sayısının dağılımına bakıldığında, %44,7'sinde 5 veya 5'ten fazla çocuğun bulunduğu, %32,4'ünde 3-4 çocuğun bulunduğu ve %22,9'unda 1-2 çocuğun olduğu, AÇSHB tarafından Gazi Üniversitesi ile iş birliğiyle yapılan araştırmada ise SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların ailelerinde bulunan çocuk sayısının dağılımına bakıldığında, %12,4'ünde 5 veya 5'ten fazla çocuğun bulunduğu, %37'sinde 3-4 çocuğun olduğu ve %50,6'sında ise 1-2 çocuğun var olduğu tespit edilmiştir(AÇSHB, 2014, s.88). 2015 yılında yapılan araştırmanın SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların ailelerinde bulunan çocuk sayısının dağılımına bakıldığında, %20,3'ünün 5 veya 5'ten fazla çocuğun olduğu, %47,5'inin 3-4 çocuğun olduğu ve %32,2'inin ise 1-2 çocuğun olduğu görülmektedir(Kırlıoğlu, 2015, s.56). Araştırmaların sonuçları karşılaştırıldığında araştırmaların verilerinin birbiriyle örtüşmediği sonucuna varılmıştır. Tarafımızca yapılan araştırmada 5 ve 5'ten fazla çocuğa sahip olan ailelerin sayıca fazla olduğu, 2015 yılında Kırlıoğlu tarafından araştırmada 3-4 çocuğa sahip ailelerin sayıca daha fazla olduğu ve 2014 yılında AÇSHB tarafından Gazi Üniversitesi ile iş birliği içerisinde yapılan araştırmada ise 1-2 çocuğa sahip olan aile sayısının daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmamıza göre SED hizmeti kapsamında desteklenen çocukların aile üyelerinin arasında engelli bulunma durumuna bakıldığında; %85,3'ünün aile bireyleri

arasında engelli bireyin bulunmadığı ve %14,7'sinde aile bireyleri arasında engelli bireyin bulunduğu görülmektedir. AÇSHB tarafından Gazi Üniversitesi ile iş birliğiyle yapılan araştırmada, SED kapsamında desteklenen çocukların aile üyelerinin arasında engelli bulunma durumuna bakıldığında; %86,9'unun aile bireyleri arasında engelli bireyin bulunmadığı kalan %13,1'inin ise aile bireyleri arasında engelli bireyin bulunduğu görülmektedir (AÇSHB, 2014, s.102). Her iki araştırmayı karşılaştırdığımızda verilerin örtüştüğü sonucuna varılmıştır.

Araştırmamıza göre SED hizmeti kapsamında desteklenen çocuk adına maddi desteği alan kişinin çocuğa yakınlık durumuna baktığımızda; %92,4'ünün anne olduğu, %3,1'inin baba olduğu, %1,6'sının kardeş olduğu kalan %2,9'unun ise çocuğun vasisi olduğu, SED hizmeti kapsamında desteklenen çocuklar hakkında 2015 yılında yapılan araştırmanın bulgularına bakıldığında ise %78,4'ünün anne olduğu, %11,4'ünün baba olduğu, %10,2'sinin diğer(Kardeş, dede, büyük anne, vasi vb.) bireyler olduğu tespit edilmiştir(Kırhoğlu, 2015, s.53-54). AÇSHB tarafından Gazi Üniversitesi ile iş birliğiyle yapılan araştırmada ise desteklenen çocuklar adına maddi desteği alan kişinin çocuğa yakınlık durumuna bakıldığında; %82,3'ünün anne olduğu, %6,9'unun baba olduğu ve %10,8'inin diğer(Kardeş, dede, büyük anne, vasi vb.) bireyler olduğu görülmektedir(AÇSHB, 2014, s.76). Yapılan her üç araştırmada desteklenen çocuk adına maddi desteği alan bireyler arasında, çocuğun birinci dereceden yakını olan annenin maddi destek alanlar arasında en fazla olan birey olduğu, ikinci sırada ise babanın olduğu ve araştırmamızın sonuçlarıyla diğer araştırmaların sonuçlarının örtüştüğü sonucuna varılmıştır.

Araştırmamıza göre çocukların, SED Yönetmeliğine göre desteklenme maddesinin dağılımına baktığımızda; Yönetmeliğinin 6a maddesi(Korunma karalı olup ailesi yanında desteklenen çocuk) kapsamında desteklenen çocuğun bulunmadığı, %87,8'inin 6b maddesi(koruma altına alınmaksızın desteklenen çocuk) kapsamında desteklendiği ve %12,2'sinin de 6ç maddesi(Olağanüstü bir felaket, tabii afet, hastalık vb. kriz durumları nedeniyle desteklenen çocuklar) kapsamında desteklendiği ve AÇSHB tarafından Gazi Üniversitesi ile iş birliğiyle yapılan araştırmada ise çocukların, SED Yönetmeliğine göre desteklenme maddesinin dağılımına baktığımızda; %14,9'unun Yönetmeliğinin 6a maddesi(Korunma karalı olup ailesi yanında desteklenen çocuk) kapsamında desteklendiği ve %85,1'inin ise 6b maddesi(koruma altına alınmaksızın desteklenen çocuk) kapsamında desteklendiği tespit edilmiştir(AÇSHB, 2014, s.85).

Araştırmaların sonuçlarının örtüştüğü ve her iki araştırmada da çocukların çoğunluğunun Yönetmeliğinin 6b maddesi(koruma altına alınmaksızın desteklenen çocuk) kapsamında desteklendiği sonucuna varılmıştır.



6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Çalışmamızda, SED kapsamında çocukların desteklenme nedenleri araştırılmıştır. Yapılan araştırmada; çocukların sosyo-demografik özelliklerinin SED kapsamında desteklenmesi için ayırt edici özellikler olmadığı, çocukların aile üyelerinin büyük çoğunluğunun diğer yardım türlerinde de yararlandığı, çocukların desteklenme nedenlerine bakıldığında, ekonomik sorunları tetikleyen faktörlerin ön planda olduğu görülmektedir. Ailede gelir getirici unsur olan baba figürünün çeşitli nedenlerden dolayı ailede bulunmaması ve sağlık sorunları nedeniyle çalışmamasına bağlı olarak ekonomik sorunların oluştuğu ve bu nedenlerden dolayı ailelerin SED için ilgili kuruluşlara başvuru yaptığı, çocukların aile yapısı ve ebeveyn durumlarına bakıldığında tek ebeveynli çocukların ve parçalanmış aile tipinde bulunan çocukların daha çok desteklendiği, SED kapsamında desteklenen çocukların çoğunluğunun ilgili yönetmeliğin 6b maddesi kapsamında yer alan korunma kararı olmaksızın ailesi yanında desteklenen çocuklar olduğu ve örneklemimizde bulunan Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından SED kapsamında desteklenen çocukların yaşadıkları ilçelerin dağılımına bakıldığında desteklenen çocukların en fazla Cizre ilçesinde yaşadıkları sonucuna varılmıştır.

Araştırma sorularımızın sonuçlarına baktığımızda;

Çocukların SED kapsamında ilk kez desteklenmeye başladıkları yıl ile desteklenme nedenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin var olduğu ve çocukların %1,8'inin 2006-2009 yıllarından beri desteklenmekte olduğu, anne veya babasından en az birisi bulunmayan çocukların desteklenme sürelerinin daha uzun olduğu, terör mağduru olan çocukların %100'nün 2014-2017 yıllarında desteklendiği bunun nedeni olarak 2015-2016 yıllarında şehir merkezlerinde yaşanan terör olaylarının etkisinin olduğu,

Çocukların SED kapsamında desteklenme nedenleri ile SED Yönetmeliğinin ilgili maddeleri(6a, 6b, 6ç, 6c) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin var olduğu ve çocukların büyük çoğunluğunun SED Yönetmeliğinin 6b maddesi kapsamında desteklendiği, terör, doğal afet, çoğul gebelik gibi kriz durumlarına bağlı olarak desteklenen çocukların büyük çoğunluğunun SED Yönetmeliğinin 6ç maddesi kapsamında desteklendiği, örneklemimizde ise SED Yönetmeliğinin 6a ve 6c maddeleri kapsamında desteklenen çocuk bulunmadığı,

Çocukların SED kapsamında desteklenme nedenleri ile çocukların SED kapsamında desteklenme süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin var olduğu ve çocukların en az bir ebeveynin bulunmamasına bağlı olarak desteklenen çocukların büyük çoğunluğunun süreli olarak desteklendiği, terör, doğal afet, çoğul gebelik gibi kriz durumlarına bağlı olarak desteklenen çocukların büyük çoğunluğunun ise geçici olarak desteklendikleri,

Çocukların SED kapsamında desteklenme nedenleri ile SED kapsamında desteklenen çocukların ikamet ettikleri ilçeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin var olduğu ve anne veya babadan en az birinin olmamasına bağlı olarak desteklenen çocukların en çok Cizre ilçesinde yaşadığı, terör, doğal afet, çoğul gebelik gibi kriz durumlarına bağlı olarak desteklenen çocukların da en çok Cizre ilçesinde yaşadığı ancak sağlık sorununa bağlı olarak desteklenen çocukların en fazla Silopi ilçesinde yaşadığı sonucuna varılmıştır.

6.2. Öneriler

SED kapsamında yapılan nakdi desteğin yanı sıra çocuğun bakımını üstlenen kişi olan anne ve çocuğun psiko sosyal açıdan da desteklenmesi hem çocuğun hem de tek ebeveyn olmanın zorluklarını yaşayan annenin psiko sosyal açıdan güçlendirilmesi hane bireyleri için yararlı olacaktır.

SED kapsamında desteklenen çocukların psiko-sosyal açıdan da desteklenmeleri amacıyla çocuklar için çeşitli faaliyetler düzenlenmelidir. Örneğin; şehir dışı gezileri, çocukların hobi edinmesini sağlamak amacıyla kursların düzenlenmesi veya kurs düzenleyen diğer kurum veya kuruluşların faaliyetlerine katılımın sağlanmasıdır.

SED kapsamında verilen nakdi desteğin uzun süreli bir destek olmadığı, ailelerin hanede bulunan kriz durumu giderilene kadar desteklenecekleri bu nedenle ailelerin kendi geçimlerini sağlamaları amacıyla rehberlik edilmelidir. Hanede çalışma çağında olup örgün olarak eğitime devam etmeyen bireyler için İŞKUR aracılığıyla meslek edindirme kursların açılması talep edilmelidir.

Araştırmamızın örneklem grubuna baktığımızda hanede bulunan çocuk sayısının fazla olduğu buna bağlı olarak SED kapsamında verilen nakdi desteğin yetersiz olabileceği bu nedenle ilçe merkezlerinde bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma

Vakıflarına ilgili aileler hakkında bilgi akışı sağlanarak ailelerin SYDV tarafından desteklenmeleri sağlanmalıdır.

Ailelerin SED gibi diğer sosyal hizmet modellerine ulaşılabilirliğinin kolaylaştırılması amacıyla diğer ilçe merkezlerinde de Sosyal Hizmet Merkezlerinin faaliyete geçirilmesi amacıyla ilgili kişi ve kurumla iletişime geçilmelidir.

SED hakkında akademik çalışmaların artırılması sağlanarak SED'in bilinirliğinin artırılması sağlanacak ve SED konusunda ileride çalışma yapacak araştırmacıların çalışmalarına kaynaklık edecek çalışmaların artması yararlı olacaktır.



7. KAYNAKLAR

AÇIKGÖZ R. YUSUFOĞLU Ö. (2014), Türkiye’de Yoksulluk Olgusu ve Toplumsal Yansımaları, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı:1, s.76-117

AKYÜZ E. 2013, Çocuk Hukuku, Pegem Akademi, Ankara

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, SED Hizmetlerinin Değerlendirilmesi Projesi Araştırma Sonuç Raporu, Erişim: [<http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/54ad4cd6369dc5dac028bda2/sed-nihai%20rapor-sonhali27-aralik2014.pdf>], Erişim Tarihi: 10.12.2017

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2016 Yılı Faaliyet Raporu, Erişim: [http://sgb.aile.gov.tr/data/5434f307369dc31d48e42dc5/2016_Faaliyet_Raporu.pdf], Erişim Tarihi: 01.01.2018

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2016 Yılı Faaliyet Raporu, Erişim: [http://sgb.aile.gov.tr/data/5434f307369dc31d48e42dc5/2016_Faaliyet_Raporu.pdf], Erişim Tarihi: 01.01.2018

AKTAN CC. VURAL İY. (2002), Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri, Hak-İş Konfederasyonu Yayınları

AVŞAR KURNAZ Ş. (2007). Çocuk Yoksulluğu, *Aile ve Toplum* Yıl: 9 Cilt: 3 Sayı: 12, s.47-55

CANAN S. (2017), Yoksulluk ve Göç İlişkisi: Yüksekova Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.16-24

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Evlat Edinme, Erişim: [<http://www.cocukhizmetleri.gov.tr/uygulamalar/evlat-edinme>], Erişim Tarihi: 31.12.2017

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti, Erişim: [<http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/uygulamalar/sosyal-ve-ekonomik-destek-hizmeti>], Erişim Tarihi: 20.12.2017

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Koruyucu Aile Yönetmeliği, Erişim: [<http://www.koruyucu.aile.gov.tr/mevzuat/koruyucu-aile-yonetmeli>], Erişim Tarihi: 30.12.2017

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Koruyucu Aile Aylık Ödeme Miktarları, Erişim: [<http://www.koruyucu.aile.gov.tr/koruyucu-aile/koruyucu-aile-aylik-odeme-miktarlari>], Erişim Tarihi: 31.12.2017

DAMA N. (2016), Türkiye’de Sosyal Yardımların Sosyal Refah Üzerindeki Etkisi, Doktora Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.90-93

- GÖKÇE B. (1976), Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme, *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 1-2, s. 46-67
- KAHRAMAN F. SALLAN GÜL S. (2015). Türkiye’de Çocuk Yoksulluğu: Gaziantep Üzerine Bir Araştırma, *Hittit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 8, Sayı 1, s. 339-366
- KIRLIOĞLU M. (2015), SED Alan Ailelerde Yoksulluk, Sağlık Ve Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi: Konya Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, s.10-18
- KOCACIK F. (1986), Sivas’ta Kentsel Aile, *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 7, s. 7-30
- KONGAR E. (1970), Türkiye’de Aile Yapısı, Evrimi ve Bürokratik Örgütlerle İlişkileri, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2, s.62-65
- MERTER F. (1990), 1950-1988 Yılları Arasında Köy Ailesinde Meydana Gelen Değişmeler: Malatya Örneği, Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara
- ÖZDEMİR Ş. (2016), Aile Yaşam Döngüsü ve Tüketim, Sekam Yayınları, İstanbul
- ÖZGENÇ MB. (2016), Türkiye’de Sosyal Yardımların Belediyeler Üzerinden Yerelleşmesi Süreci: Ankara Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.4-5
- Resmi Gazete, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Erişim: [<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/06/20110608M1-1..pdf>], Erişim Tarihi: 01.05.2018
- SAYGI DOĞRU E. (2016), Eskişehir’de Sosyal Yardım Sisteminin Yoksulların ve SYDV Çalışanlarının Gözüyle Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.44-46
- SAYGILI R.(2015), Şırnak İli Haritası, Erişim: [http://coğrafyaharita.com/haritalarim/4l_sirnak_ili_haritasi.png], Erişim Tarihi: 27.05.2018
- SELÇUK H. (2015), Yoksullukla Mücadelede Sosyal Devlet Anlayışının Etkisi: Isparta Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.12-14
- SERT G. KURTOĞLU M. ve arkadaşları (2012), Öğretmenlerin Teknoloji Kullanma Durumlarını İnceleyen Araştırmalara Bir Bakış: Bir İçerik Analizi çalışması, Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 1 - 3 Şubat 2012 Uşak Üniversitesi
- ŞAHİNKAYA R. (1975), Psiko-Sosyal Yönleriyle Aile, Kardeş Basımevi, Ankara
- TAYLAN HH. (2009), Türkiye’de Köy Ailesinde Aile İçi İlişkiler , *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 0 Sayı: 22, s. 117-138
- TÜRKOĞLU İ. (2013), Sosyal Devlet Bağlamında Türkiye’de Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt: 8 Sayı: 3, s.275-305

UNICEF. (2005), Dünya Çocuklarının Durumu Raporu, Erişim: [http://www.unicef.org/turkey/pdf/_dcd05.pdf], Erişim Tarihi: 09.05.2018

UNICEF. (2006), Çocuk Yoksulluğunun Önlenmesi, Erişim: [https://www.unicef.org/turkey/pdf/_cp28c.pdf], Erişim Tarihi: 09.05.2018

YAZICI E. (2014), Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Bakım Yönteminde Yeni Yaklaşımlar, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Çankırı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, s.247-270

YILDIRIM A. ŞİMŞEK H. (2000), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Gözden geçirilmiş 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YOLCUOĞLU İG. (2011), ASPB’nin Kurulması, SHÇEK Genel Müdürlüğü’nün Kapatılması Konusunun İrdelenmesi, Erişim: [<http://ismetgalip.com/aile-ve-sosyal-politikalar-bakaligi-kurulmasi-ve-shcek-genel-mudurlugunun-kapatilmasi-ve-tasra-teskilatinin-il-ozel-idarelere-devredilmesi-konusunun-irdelenmesi/>], Erişim Tarihi: 27.12.2017

YOLCUOĞLU İG. (2009), Çocuğun İyilik Hali ve Sosyal Hizmet, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, Cilt: 20, Sayı: 1, s. 85-94

YOLCUOĞLU İG. (2009), Türkiye’de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi, *Aile ve Toplum Dergisi*, Cilt: 5 Sayı: 18, s. 43-57

EKLER

EK 1: Sosyal İnceleme Raporu

KURUMU :
RAPOR TARİHİ :
RAPOR NO :

MÜRACAATÇININ

Adı Soyadı :
TC Kimlik Nosu :
Anne / Baba Adı :
Doğ. Yeri-Tarihi :
Cinsiyeti :
Medeni Durum :
Öğrenim Durumu :
İş :
İş Adresi :
Sosyal Güvencesi :
Aylık Gelirleri :
İkamet Adresi :
Müracaat Tarihi :
Müracaat Nedeni :

HİZMETTEN YARARLANACAK BİREYİN

Adı Soyadı :
TC Kimlik Nosu :
Anne / Baba Adı :
Doğ. Yeri-Tarihi :
Cinsiyeti :
Medeni Durum :
Öğrenim Durumu :
İş :
İş Adresi :
Sosyal Güvencesi :
Aylık Gelirleri :
İkamet Adresi :

SOSYAL İNCELEMENİN

Yapıldığı Yer :
Nedeni :
Bilgi Kaynakları : (Görüşülen Kişilerin ad, soyad, T.C. Kimlik No ve unvan/yakınlık, iletişim vb. bilgilere yer verilecektir.)

GENEL TANITIMI :

Aile ve hizmetten yararlanacak bireyin daha önce Kurumun/diğer kurum ve kuruluşların sağladığı herhangi bir sosyal hizmet uygulamasından yararlanıp yararlanmadığı, yararlanmış ise hizmet hakkında bilgiler.

- **-Aile** (Fiziki özellikleri (belirgin bir fiziksel özelliği varsa ayrıntılı bilgi), dış görünüşleri (giyim tarzı belli gruplara ait özellikler taşıyorsa açıklayın) , konuşma biçimleri hakkında genel izlenim ve kişilerin kısa özgeçmişi.)
- **Hizmetten Yararlanacak Bireyin** (Fiziki özellikleri (belirgin bir fiziksel özelliği varsa ayrıntılı bilgi), dış görünüşü (giyim tarzı belli gruplara ait özellikler taşıyorsa açıklayın) , konuşma biçimi hakkında genel izlenim ve bireyin özgeçmişi.)

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ :

- **Aile;** ailenin gözlemlenen kişilik özellikleri, aile bireylerinin birbirlerini tanımlamaları, sorunlarını çözüm şekilleri, stresle baş etme yolları, sevinçlerini ve öfkelerini nasıl yaşadıkları, bağlı oldukları ilkeleri var mı, bunlar hangi konularda, ilkelerini esnetebiliyorlar mı?
- **Hizmetten yararlanacak olan birey;** bireyin gözlemlenen kişilik özellikleri, kendini tanımlama ve ifade becerisi,
- Mümkün olduğu kadar birey ve ailesi hakkında çevreden bilgi toplanır.

İŞ DURUMU:

Geçmiş meslek ve iş yaşantısı, halen yaptığı iş, sürekli bir işe sahip olup olmadığı, sık aralıklarla iş değişikliği yapıp yapılmadığı, kaç yıldır sosyal güvenlik kapsamında olduğu, bu sürenin devamlılığı, çocuğun sağlık giderlerini karşılama ve geleceğini garanti altına alabilecek yeterli düzeyde ve sürede mi, beyan edilen sosyal güvencenin belgelerle uygunluğu. (Gerekli görüldüğü durumlarda hizmetten yararlanacak bireye ait iş durumu bilgilerine de ayrıntılı olarak yer verilir.)

EKONOMİK DURUM:

Ailenin/bireyin sürekli gelir getiren bir işinin olup olmadığı, gelirinin ne kadar olduğu ve beyan edilen gelirin belgelere uygunluğu, ailenin gelir kaynakları, taşınır taşınmaz malları bunların kime ait olduğu, kimin tarafından işletildiği, cinsi ve yeri, birikmiş paraları, borçları, hane halkı gelirlerinin toplamının aylık ortalaması vb.

ÖĞRENİM DURUMU:

İncelemeye konu bireyin öğrenim yaşantısı, okul başarı düzeyi, okul ilişkileri (KMC, ANY ve Özürlü sosyal incelemelerinde doldurulacaktır)

SAĞLIK DURUMU:

Ailenin ve hizmetten yararlanacak bireyin geçirilen hastalık, ameliyat ve kazalar, bağımlılık durumu, kullanılan protez vb. araçlar, sürekli ilaç kullanımını gerektiren yada bulaşıcı hastalıklar (halen devam eden sorunlara neden olup olmadığı).

SABİKA DURUMU:

- **Aile;** Aile bireylerinin ve birlikte yaşadıkları diğer kişilerin sabıkası varsa konuya ilişkin gerek kişiden gerekse sosyal çevresinden ve özellikle konuyu bilen kişilerden

bilgi alınması ve işlenen suçun aile yaşantısını nasıl etkileyebileceği konusunda değerlendirmenin yapılması, yaşanan olayın kişi tarafından bugün nasıl değerlendirildiği, olayın yaşamını nasıl etkilediği, değişiklikler olduysa bunların neler olduğu (değerlendirmenin belgelere dayanılarak yapılması).

- **Hizmetten Yararlanacak Bireyin;** sabıkası varsa konuya ilişkin gerek kişiden gerekse sosyal çevresinden ve özellikle konuyu bilen kişilerden bilgi alınması ve işlenen suçun aile yaşantısını nasıl etkileyebileceği konusunda değerlendirilmesini yapılması, yaşanan olayın kişi tarafından bugün nasıl değerlendirildiği, olayın yaşamını nasıl etkilediği, değişiklikler olduysa bunların neler olduğu (değerlendirmenin belgelere dayanılarak yapılması). Aile bireylerinden birinin sabıkalı olması halinde hizmetten yararlanacak bireyin bu durumu nasıl değerlendirdiği ve bireyin gözlemlenen etkilenme düzeyi.

AİLE ve SOSYAL YAŞANTISI:

Evlilik hikayesi, ailenin yapısı, geçirdiği değişimler, eşler arası ilişkiler, aile yaşamında geçerli olan kurallar ve tepkilerini belirtme biçimi. Akraba, komşular ve arkadaşları ile ilişkiler, Özel merakları, ilgi alanları ve uğraşları, Ailenin sosyal yaşamında oluşan belirgin değişiklikler, nedeni, etki altında kalınan olaylar, kendisinin ve çevresinin bu konuya bakışı değişikliğin yaşamına getirdiği avantaj ve dezavantajlar, bu değişimi ne kadar süredir yaşadığı, değişiklik öncesi yaşamına duyulan özlem yada pişmanlık var mı?,değişikliğin evlat edinilecek çocuğun yaşantısındaki olası etkileri.

YAŞANILAN KONUT DURUMU:

Yaşanılan evin niteliği (apartman, müstakil, gecekondu), kime ait olduğu, kira ise tutarı, evin fiziksel özellikleri (oda sayısı, banyo tuvalet...), ısınma şekli, döşeniş biçimi, bakım durumu, evin bulunduğu çevrenin özellikleri, yaşanılan çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi vb.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ:

Aile ve hizmetten yararlanacak bireyler hakkında derlenen bilgiler bağlamında başvurunun genel olarak irdelenmesi,
Sosyal Çalışmacı tarafından belirlenen sosyal hizmet modelinin gerekçesi,
Aile ve hizmetten yararlanacak bireye ilişkin, yönlendirilen birime yapılan mesleki öneriler.

(Not: Sosyal İnceleme öncesi varsa Alan Taramasından elde edilen bilgilerden yararlanılır)

(Raporu Düzenleyen Sosyal Çalışma Görevlisinin)

Adı-Soyadı :

Unvanı :

İmza :

EK 2: Bilgi Notu

BİLGİ NOTU FORMU

İl		Tarih / Saat
Kuruluş Adı		
Sosyal İnceleme Nedeni		

VAKA BİLGİLERİ	
Ad	
Soyadı	
Doğum Tarihi	
Doğum Yeri	
T.C. Kimlik No	
Eğitim Durumu	
Sağlık Durumu	
Kuruluşa Kabul Tarihi	
Korunma Kararı Süreci ve Tarihi	
Bilgi Alınan Kaynaklar	

Özgeçmişi	
Olayın Öyküsü	
Vaka Hakkında Uygulanan ve Uygulanacak Hizmet Modeli	
Olaya Yönelik Yapılan Adli ve İdari İşlemler	

Vaka Takip Periyodu	
Sonuç	

Adı Soyadı	
Unvan	
Telefon	
E-posta	
İmza	

EK 3: Periyodik İzleme ve Denetleme Formu

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
SOSYAL EKONOMİK DESTEK HİZMETİ
ÇOCUKLARA İLİŞKİN 6 AYLIK PERİYODİK İZLEME FORMU

İZLENİLEN ÇOCUĞUN

Adı Soyadı : TC. Kimlik No :
Öğrenim Durumu : Telefon No :
İnceleme Adresi :
Kayıtlı Olduğu İl/ SHM/Kuruluş :
Yönetmeliğe göre yararlanma nedeni : 6(a) 6(b) 6(c) 6(ç) Eski Yön. Maddesi ()
İzleme Tarihi /Mesleki kayıt No :/...../ 201... / No:.....
Daha Önce Yapılan Periyodik İzleme Tarihi :
İkamet Edilen Konutun Durumu : Kendi evi () Kirada () Diğer () Belirtiniz.....

AÇIKLAMA : Bu izleme formunda yer alan sorular meslek elemanının izlemede dikkat etmesi gereken konular olup, çocuk, ailesi ve çevresi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgu, gözlem ve değerlendirmeler sonucu oluşan mesleki kanaat olarak yansıtılacaktır. Bu görüşmelerde çocuğun ve ailenin hassasiyetlerine dikkat edilecektir. Çocuğun yaş, eğitim ve gelişimine uygun olmayan soruları boy bırakınız.

Aile Tanıma Bilgileri: (Ailede yaşayan diğer kişiler ve sed ile desteklenen çocuğa yakınlık durumu)

Adı Soyadı	Doğum Tarihi	Yakınlığı
1-		
2-		
3-		
4-		
5-		

Aile üyelerine ilişkin belirtmesi gereken bir husus var ise belirtiniz.

Desteklenmesi			BÖLÜM A: AİLENİN YAŞAM ŞARTLARI
Evet	Hayır	gerektiyorsa	
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	1. Yaşanılan konut, çocuğun ve ailenin yaşamı için uygun koşulları taşıyor mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	2. Evde ailenin yaşamını sürdürebileceği yeterli eşya ve malzeme var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	3. Ailenin konut içinde ve dışındaki risklere karşı farkındalığı var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	4. Ev ortamı yeterince temiz mi? Evde tertip ve düzen var mı?

Yukarıda Hayır ile cevaplanan konular bir olumsuzluğu içermekte olup değerlendirme yapınız. Desteklenmesi gereken hususları belirtiniz. Ayrıca aileye yönelik mesleki çabıma veya rehberlik yapılmış ise belirtiniz.

Desteklenmesi			BÖLÜM B: AİLENİN EKONOMİK ŞARTLARI
Evet	Hayır	gerektiyorsa	
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	1. Aile aldığı SED yardımını çocuğun bakımı ve ihtiyaçları için kullanıyor mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	2. Ailenin geliri ve diğer kaynaklardan elde ettikleri gelirleri ailenin ve çocuğun bakımı için yeterli mi?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	3. Gelirini ihtiyaçlarına uygun kullanma yeteneği var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	4. Aile, SED yardımının amacını biliyor ve kendi kendine yeterli olmak için çaba gösteriyor mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	5. Aile bireyinin iş kurumuna müracaatı veya iş bulmak için çabası var mı?

Yukarıda Hayır ile cevaplanan konular bir olumsuzluğu içermekte olup değerlendirme yapınız. Desteklenmesi gereken hususları belirtiniz. Ayrıca aileye yönelik mesleki çabıma veya rehberlik yapılmış ise belirtiniz.

Desteklenmesi			BÖLÜM C: AİLE /ÇOCUK İLİŞKİSİ
Evet	Hayır	gerektiyorsa	
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	1. Ailenin, çocuğun günlük yaşamını olumlu olarak yönlendirme yeteneği var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	2. Çocuğun gelişimine uygun disiplin uygulama yeterliliği var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	3. Çocukla kurulan bağı sevgi, ilgi ve güven esasına göre kurulmuş mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	4. Aile uygun otorite rolünü üstlenmekte mi?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	5. Ailenin çocuğu ile iletişimi sağlıklı mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	6. Çocuğun kardeşleri ve ebeveynleri ile iletişimi sağlıklı mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	7. Ailenin çocuğun okula/kursa devamını sağlama çabası var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	8. Ailenin sorunlarla başetme yeteneği var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	9. Ailenin destek almak için kurumdan kimlerle iletişim kurabileceğini biliyor mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	10. Ailede uygun rol dağılımı ve görev paylaşımı yapılıyor mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	11. Çocuk ile ailesi Sosyal Hizmet desteği sağlanmadan yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebiliyor mu?

Yukarıda Hayır ile cevaplanan konular bir olumsuzluğu içermekte olup değerlendirme yapınız. Desteklenmesi gereken hususları belirtiniz. Ayrıca aileye yönelik mesleki çabıma veya rehberlik yapılmış ise belirtiniz.

Desteklenmesi			
Evet	Hayır	gerekiyor	BÖLÜM D: SAĞLIK DURUMU (Uygun olmayan seçenekleri boş bırakınız.)
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	1. Aşıları düzenli yaptırılıyor mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	2. Fiziksel engeli veya bir rahatsızlığı varmı? (Hayır ise 3. soruyu boş bırakınız)
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	3. Çocuk engelli ise ailenin, çocuğunun engeline ilişkin kolaylaştırıcı ve destekleyici tutum ve davranışı varmı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	4. Çocuğun fiziksel veya ruhsal bir rahatsızlığı varmı ?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	5. Çocuğun tıbbi bakıma, tedaviye ihtiyacı var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	6. Çocuğun sağlık sorunu varsa tedavi olmasına engel bir durum var mı? (sağlık sorunu yok ise boş bırakınız.)
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	7. Çocuğun veya aile bireyinin madde bağımlılığı var mı? (Hayır ise 8. soruyu boş bırakınız)
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	8. Çocuğun veya aile bireyinin bağımlılığı var ise tedavi olmaya direnç gösteriyor mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	9. Çocukta gelişim geriliği veya beslenme yetersizliği gözlenmekte mi?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	10. Çocuğun uyku bozukluğu, uykusundan sürekli korkuyla uyanma gibi korku ve kaygıları varmı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	11. Aileden birinin tıbbi bakıma veya tedaviye ihtiyacı var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	12. Yukarıda belirtilen konulara ilişkin kurum kayıtlarında yer almayan bilgi var mı?
Yukarıda Evet ile cevaplanan konular bir olumsuzluğu içermekte olup değerlendirme yapınız. Desteklenmesi gereken hususları belirtiniz. Ayrıca aileye yönelik mesleki çalışma veya rehberlik yapılmış ise belirtiniz.			

Desteklenmesi			
Evet	Hayır	gerekiyor	BÖLÜM E: ÖZ BAKIMI (Çocuğun yaşına, gelişimine uygun sorulara ilişkin ve gözlemlerinizi belirtiniz)
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	1. Bebek/engelli ise öz bakımı yapıyor mu? (Bebek/engelli değil ise boş bırakınız)
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	2. Gelişimi ay/yaşına göre uyumlu mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	3. Çocuğun ek besin veya mama ihtiyacı varsa aile bunu karşılayabiliyor mu? (Yok ise boş bırakınız)
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	4. Çocuğun kişisel bakımı, kıyafetlerinin ve beden temizliğinin yeterince sağlandığı gözleniyor mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	5. Mevsime uygun giyiniyor mu?
Yukarıda Hayır ile cevaplanan konular bir olumsuzluğu içermekte olup değerlendirme yapınız. Desteklenmesi gereken hususları belirtiniz. Ayrıca aileye yönelik mesleki çalışma veya rehberlik yapılmış ise belirtiniz.			

Desteklenmesi			
Evet	Hayır	gerekiyor	BÖLÜM F: PSİKO-SOSYAL DURUMU (Çocuk ve aile ile görüşerek cevaplandırınız.)
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	1. Çocuğun aile bireyleri ile ilişkileri olumlu mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	2. Çocuk psiko sosyal destek almadan yaşamını sürdürebilir mi?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	3. Aile psiko sosyal destek almadan yaşamını sürdürebilir mi?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	4. Aile bireylerinin çocuk ile ilişkileri olumlu mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	5. Çocuğun gelişimine uygun olumlu arkadaş çevresi var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	6. Sosyal çevresi ile olumlu iletişim kurabilmekte mi?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	7. Bir yeteneği, hobisi var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	8. Bir sanatla veya sporla ilgileniyor mu?
Yukarıda Hayır ile cevaplanan konular bir olumsuzluğu içermekte olup değerlendirme yapınız. Desteklenmesi gereken hususları belirtiniz. Ayrıca aileye yönelik mesleki çalışma veya rehberlik yapılmış ise belirtiniz.			

Desteklenmesi			
Evet	Hayır	gerekiyor	BÖLÜM G: EĞİTİM DURUMU VE OKUL İLE İLİŞKİSİ (Çocuk eğitim çağında ise çocuk ve aile ile görüşerek cevaplandırınız)
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	1. Okul ihtiyaçları karşılanıyor mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	2. Okula düzenli bir şekilde devam ediyor mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	3. Okulda öğretmenleri ve arkadaşları ile uyumlu mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	4. Okuldan kaçma ve okula devamsızlık yapma davranışı var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	5. Çocuğun okul başarısını arttırmak için ailenin çabası varmı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	6. Çocuğun okul veya geleceğe ilişkin olumlu planları ve hedefleri var mı?
Yukarıda Hayır ile cevaplanan konular bir olumsuzluğu içermekte olup değerlendirme yapınız. Desteklenmesi gereken hususları belirtiniz. Ayrıca aileye yönelik mesleki çalışma veya rehberlik yapılmış ise belirtiniz.			

Desteklenmesi			BÖLÜM H: ÇOCUĞUN AİLE ORTAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞÜ (Çocuk kendini ifade edebilecek yaş ve bilişsel düzeyde ise çocuğun görüşü yansıtılacak, değil ise açıklama kısmında belirtiniz.)
Evet	Hayır	Gerekmiyor	
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	1. Ailede kendinin kabul edildiğini ve değer verildiğini düşünüyor mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	2. İhtiyaçlarının karşılandığını düşünüyor mu?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	3. Ailenin yanında kalmaktan memnun mu ?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	4. Kendisine iyi davranıldığını düşünüyor mu?
Yukarıda Hayır ile cevaplanan konular bir olumsuzluğu içermekte olup değerlendirme yapınız. Desteklenmesi gereken hususları belirtiniz. Ayrıca aileye yönelik mesleki çalışma veya rehberlik yapılmış ise belirtiniz.			

Desteklenmesi			BÖLÜM I: ÇOCUĞUN GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME
Evet	Hayır	Gerekmiyor	
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	1. Ailede, okulda ve çevresinde çocuğun şahsi güvenliğine yönelik bir tehdit var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	2. Çocuğa yönelik ailede, okulda ve çevresinde ihmal ve istismarına yönelik bulgu, bilgi veya kanaat var mı?
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	3. Çocuğun evden kaçma, zaman zaman dışarda kalma gibi olumsuz davranışı var mı?
Yukarıda Evet ile cevaplanan konular bir olumsuzluğu içermekte olup değerlendirme yapınız. Desteklenmesi gereken hususları belirtiniz. Ayrıca aileye yönelik mesleki çalışma veya rehberlik yapılmış ise belirtiniz.			

BÖLÜM İ: GÖZLEM VE GÖRÜŞME SONUNDA GENEL DEĞERLENDİRME :			
Bu bölümde hizmeti tüm yönleriyle mesleki görüşme ve gözlem tekniklerini kullanarak değerlendirme yapınız. Hizmetin devamı uygun görülüyorsa ve desteklenmesi gereken hususlar var ise belirtiniz. Aileye yönelik sosyal hizmet desteği kapsamında müdahaleleri, mesleki çalışma ve önerileri belirtiniz. Bu alanda yeterli ve açıklayıcı değerlendirme yapılmaksızın hizmetin devamı veya sonlandırılmasına karar verilemez.			

İzleme Yapan Meslek Elemanının

Adı Soyadı :

Ünvanı :

İmzası :

Tarihi:

EK 4: Nüfus Kayıt Örneği

NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ					İLİ		İLÇESİ		MAHALLE/KÖY		CİLT NO		HANE NO	
SIRA	BSN	C	YAKINLIK	T.C. NO	İSİM	SOYİSİM	BABA İSİMİ	ANA İSİMİ	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	MEDENİ HALİ VE DİNİ	TESCİL TARİHİ	OLAYLAR VE TARİHLER		
1												Ölüm : Evlename : Boşanma :		
2												Ölüm : Evlename : Boşanma :		
3												Ölüm : Evlename : Boşanma :		
4												Ölüm : Evlename : Boşanma :		
5												Ölüm : Evlename : Boşanma :		
BSN					İSİM									
DÜŞÜNCELER														

SIRA	BSN	CİNSİYET	YAKINLIK	T.C. NO	AD	SOYAD	İKAMETGAH
1		K	Kendisi				
2		E	Eşi				
3		E	Oğlu				
4		E	Oğlu				
5		E	Oğlu				

EK 5: Sosyal Yardım Bilgi Sistemi(SOYBİS) Veri Örneği

SOYBİS KİŞİ YARDIM BİLGİLERİ											
İli :	İlçesi :	Mahalle :			Cilt No :	Hane No :					
Sıra	BSN	C	Yakınlık	TCNo	Adı	Soyadı	Baba Adı	Ana Adı	Doğ. Yeri	Doğ. Tarihi	Medn.
1			K Kendisi								
Oluş:			Evlense:				Boşanma:				
2			E Esi								
Oluş:			Evlense:				Boşanma:				
3			E Oglu								
Oluş:			Evlense:				Boşanma:				
4			E Oglu								
Oluş:			Evlense:				Boşanma:				
OLAY BİLGİLERİ											
BSN Adı	Açıklama										
ADRES BİLGİLERİ											
Tip:	Adres No:	Adres:									
PROVİZYON BİLGİLERİ											
Sorgulanan	Yakın T.C.	Yakınlık Kapsam Kodu Açıklama									
Sonuç	Müstehaktır, provizyon alabilir.	60/c1 Yeşilkart									
Sonuç	Müstehaktır, provizyon alabilir.	18 Yaş Altı Çocuklar									
Sonuç	Müstehaktır, provizyon alabilir.	60/c1 Yeşilkart									
Sonuç	Müstehaktır, provizyon alabilir.	60/c1 Yeşilkart									
HİZMET DOKÜMÜ BİLGİLERİ(4Sorgulama diğer Sekme/Sayfada bulunan SGK Sorgu Sayfasına Taşınmıştır!!)											
SSK ÇALIŞAN BİLGİLERİ(4Sorgulama diğer Sekme/Sayfada bulunan SGK Sorgu Sayfasına Taşınmıştır!!)											
SSK EMERKLİ BİLGİLERİ(4Sorgulama diğer Sekme/Sayfada bulunan SGK Sorgu Sayfasına Taşınmıştır!!)											
BAĞKUR ÇALIŞAN BİLGİLERİ(4Sorgulama diğer Sekme/Sayfada bulunan SGK Sorgu Sayfasına Taşınmıştır!!)											
BAĞKUR EMERKLİ BİLGİLERİ(4Sorgulama diğer Sekme/Sayfada bulunan SGK Sorgu Sayfasına Taşınmıştır!!)											
EMERKLİ SANDIĞI ÇALIŞAN BİLGİLERİ(4Sorgulama diğer Sekme/Sayfada bulunan SGK Sorgu Sayfasına Taşınmıştır!!)											
EMERKLİ SANDIĞI EMERKLİ BİLGİLERİ(4Sorgulama diğer Sekme/Sayfada bulunan SGK Sorgu Sayfasına Taşınmıştır!!)											
PROJE BİLGİLERİ(Sorgulama Geçici Olarak SOYBİS'ten Kaldırılmıştır!!)											
SOSYAL YARDIM KAYNAKLI BİLGİLER											
Sorgulanan	AlanTc	AlanAdSoyad	HakedenTC	HakedenAdSoyad	Yardım Durumu	Dönem	Tür	Tutar			
					Kapsam Dışına Çıktı (19/11/2014)	31/01/2015	TKİ Kömür	150,70 TL			
					Devam Ediyor	19/04/2018	Sartlı Eğitim	35,00 TL			
					Reddedildi/Fes edildi (12/04/2017) (Feragat Nedeni İle)	25/05/2017	Sartlı Sağlık	70,00 TL			
					Devam Ediyor	19/04/2018	Sartlı Sağlık	35,00 TL			
					Devam Ediyor	26/03/2017	Sartlı Sağlık	35,00 TL			
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ(Veri Alma Hatası)											
SHÇEK (Engelli Evde Bakım Yardımı)(Kayıt Yoktur!)											
SHÇEK (Ekonomik Destek Yardımı)(Kayıt Yoktur!)											
ARAÇ BİLGİLERİ											
Sorgulanan	Cins	Marka	Model	Yılı	Model	Kullanım Şekli	Tescil Tarihi	Plaka Kod			
VERGİ BİLGİLERİ											
Sorgulanan	Vergi No	V.D.Kodu	V.D.Adı	Şirket Tür	FT Bilgi	Meslek					
				Gerçek	Faali	-POTANSİYEL MÜKELLEF (GELİR GETİRİCİ KAZANÇ OLMASIZIN BAZI İŞ VE İŞLEMLERDE KULLANILAN PÖTANSİYEL VERGİ KİMLİK NUMARASINA HAİZ MÜKELLEF)					
TARIM BİLGİLERİ(Kayıt Yoktur!)											
TAPU BİLGİLERİ(Kayıt Yoktur!)											
KREDİ VE YURTİÇİ KURUMU(Kayıt Yoktur!)											

EK 6: Araştırma İzin Yazısı



T.C.
CİZRE KAYMAKAMLIĞI
Cizre Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü

Sayı : 55129074-000-E.1736
Konu : Tez İçin Araştırma İzni

13/04/2018

Sayın Metin BULU
(Sosyal Çalışmacı)

İlgi : 21.03.2018 tarihli ve 995 sayılı dilekçe

İlgi dilekçede tarafınızca Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Kapsamında Çocukların Desteklenme Nedenlerinin Araştırılması 'Cizre Örneği' isimli çalışmanın kurumumuzda yapılması talep edilmektedir.

Talebiniz değerlendirilmiş olup araştırmanın yapılmasında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bilgilerinize rica ederim.

Mehmet Faruk ÖZERVARLI
Kuruluş Müdürü

Güvenli Elektronik İmzalı

Aslı ile Aynıdır

....13.1.04...12018...
Süleyman CİN

Hizmeti

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için <https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (vo3Sd0-AQXYIq-3z5o9Z-3dDtGZ-DKsGvQku) kodunu yazınız.

Nur Mah. Varol Cad. No.2 Cizre-ŞIRNAK
Telefon No: (486)502 05 02 Faks: (486)502 05 03
e-Posta: cizre.shm@bile.gov.tr İnternet Adresi: www.aile.gov.tr

Bilgi için: Özgür KARAKAŞ
Bilgisayar İşçisi
Telefon No:

EK 7: Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Metin BULU

Doğum Yeri ve Tarihi: Silopi – 10.10.1993

Yabancı Dili: İngilizce

İletişim (Telefon/e-posta): shumetinbulu@gmail.com

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise: Silopi Senan İdin Anadolu Lisesi

Türkçe – Matematik (2012)

Lisans: İstanbul Gelişim Üniversitesi

Sosyal Hizmet (2016)

Yüksek Lisans: Üsküdar Üniversitesi

Sosyal Hizmet (2018)

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl :

(2015 – 2016) İstanbul Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi (Staj)

(2016 –) Cizre Sosyal Hizmet Merkezi